

የሁለት ሺህ ዓመታት ውጣ ውረድ በኢትዮጵያ ገጽ 1

የሁለት ሺህ ዓመታት ውጣ ውረድ በኢትዮጵያ

የደራሲው መብት በህግ የተጠበቀ ነው!

All rights reserved

መጀመሪያ ታተመ ሲያትል ዋሽንግተን አሜሪካ
ግንቦት ፳፱፱፱ ዓም (1999)

ከአማራ አፈላ ብሻው፤

Copyright 2007 Amare Afelae Bishaw.

First edition May 2007

Printed in Seattle WA U.S.A

የደራሲው መልዕክት ግጥን ቁጥር

P.o.box 492

Seattle WA 98111

U.S.A

የሽፍን ሥዕል፥አሳዩ አቡኔ፤

የኢትዮ ዲሞክራሲ

የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ አገልግሎት

Ethio Digial & IT Services

(EDITS)

P.O.BOX 33867

Seattle, WA 98133

2301 S.Jackson, Suite 101F

Seattle, WA 98144

206-696-1381

EthioEDITS@MSN.com

www.EthioEDITS.com

የመጽሐፉ ሥዕል ማብራሪያ

የመጽሐፉ መሸፈኛ ሥዕል የሚያሳየው የኢትዮጵያ ገፅ ምድር ካርታ አረንጓዴ ሁኖ ነው። አስብ ወደ ኢትዮጵያ ገብታለች። ምክንያቱም የኤርትራ አካል ሳትሆን የኢትዮጵያ አካል ነች። የኢትዮጵያ ሰንደቅ ዓላማ ትግራይ ላይ ተተክላ አስብን አቋርጣ ቀይ ባህር ላይ ትውለበለባለች። ኢትዮጵያ ያለ ባህር በር መኖር ስለሌለባት ትውልዱ እንዳይረሳ ነው።

ዳር በዳር ያለው የጸሁፍ ሥዕል የሚያመለክተው ሳውዲ አረቢያ ተነስቶ በቀይ ባህር በኩል በባህረ ነጋሽ በኤርትራ የሚታየው ግመል በሰላም ገብቶ ለኢትዮጵያ ጠንቅ መሆኑን ለመግለጽ ነው። ይህ ግመል ለወደፊቱም ካልተጠነቀቅንበት ኢትዮጵያን ሊያጠፋ የሚችል ነው።

ጅቡቱ ላይበዛ ቀይ ሁኖ ብጫ የሆነው የውጭ ኃይሎች ቀስ በቀስ እየገቡ መሆናቸውን ለመግለጽ ሲሆን ለወደፊቱ ካልታሰበበት ብጫው ጨርሶ ቀይ ይሆናል ለማለት ነው። ሰማሊ ቀይ የሆነው ከዚህ በፊትም ደም አስፏል ለወደፊቱም እንዲሁ ደም የሚያፈስ ነው። በውጋዴ በኩል የሚታየው ታንክ በዚህ ቦታ ላይ ጦርነት የሚበረታበት መሆኑን ለመግለጽ ነው።

ኬንያ ላይበዛ ወደ አረንጓዴ ቀለም ያለው ይመስላል። እስካሁን ለኢትዮጵያ በመንግሥት ደረጃ ጠላት ሁነው አልተነሱምና ነው። ከዋሰ ካደረ ግን ድብዝብዝ ያለው ቀይና አረንጓዴ ወደ ቀይነት ይቀየራል።

ከግብጽ ተነስቶ አባይን ተከትሎ ጣና የሚገባው ቀስት ከኢትዮጵያና ከሱዳን ደንበር ላይ የጦር መሳሪያ ይታያል። ውጋዴም ሆነ የአባይ ጉዳይ የቀይ ባህር መርዙ ያለው ግብጽ መሆኑን ለመግለጽ ነው። ጠቅለል ባለ መልኩ የዚህ መጽሐፍ የሸፍኑ ሥዕል ደም የበዛበት ሲሆን በኢትዮጵያ ሠንደቅ ዓላማ የተከበበ መሆኑ ልዑል እግዚአብሔር ይጠብቃት ዘንድ ለመማጸን ነው። ብጫ የበዛበት የኢትዮጵያ ሕዝብ ለላም ፈላጊ መሆኑን ለመግለጽ ነው።

ማውጫ

ክፍል አንድ

ምዕራፍ 1 ምስጋና፤	ገጽ 4-5
ምዕራፍ 2 ጥትስ አጠቃቀም፤	ገጽ 6-7
ምዕራፍ 3 ፈር አስጨባጭ፤	ገጽ 8-10
ምዕራፍ 4 ፈደል ሃይማኖት ባህል ታሪክ እንደ ልብስ አይለወጥም?	ገጽ 11-18
ምዕራፍ 5 የአገራችን ስም ኢትዮጵያ እንጂ ሐበሻ፣አቢሲንያ አንባልም?	ገጽ 19-24

ክፍል ሁለት

ምዕራፍ 1 የኢየሱስ ክርስቶስ መወለድና ክርስትና በኢትዮጵያ፤	ገጽ 25-40
ምዕራፍ 2 የእስልምና ሃይማኖት በኢትዮጵያ፤	ገጽ 41-46
ምዕራፍ 3 ቅኔ፣ሥነ ጥበብ በኢትዮጵያ፤	ገጽ 47-55
ምዕራፍ 4 የኢትዮጵያውያን ሊቃነ ጳጳሳት ሲመት አጀማመር አጭር ታሪክ፤	ገጽ 56-68
ምዕራፍ 5 ሰውጭ አገር የቤተ ክርስቲያን አስተዳደር መለያየት፤	ገጽ 68-74
ምዕራፍ 6 የቤተ ክርስቲያን አባቶች መወጋገዝ፤	ገጽ 74-86

ክፍል ሶስት

ምዕራፍ 1 የኢትዮጵያ ውድቀቷ የባሕር በር ማጣቷ፤	ገጽ 87-92
ምዕራፍ 2 በሥነ መንግሥት አስተዳደር ጉድለት የዩኒቨርሲቲ መንሳት፤	ገጽ 93-100
ምዕራፍ 3 መራ ተክል ሃይማኖት ግናቸው?	ገጽ 100-107
ምዕራፍ 4 የዛጉዌ ነገሥታት ቋሚ ሐውልት፤	ገጽ 108-110
ምዕራፍ 5 በዛጉዌ ነገሥታት ላይ ሲለርባቸው፤	ገጽ 111-121

ክፍል አራት

ምዕራፍ 1 ሰሎሞንናዊው አጤ የኩና እምላክ ስልጣን ወሰዱ፤	ገጽ 122-126
ምዕራፍ 2 ገራኝ አህመድ ሥልጣን መውሰድና ማጣት፤	ገጽ 126-132
ምዕራፍ 3 አርጦዎች ከቆላው ወደ ደጋው ተሰፋፋ፤	ገጽ 133-140
ምዕራፍ 4 የሃንደር መንግሥት ምሥረታ፤	ገጽ 140-144
ምዕራፍ 5 የሃንደር መንግሥት ውድቀት የኢትዮጵያ ድቀት፤	ገጽ 144-151
ምዕራፍ 6 የአጤ ቴዎድሮስ መንሳት የኢትዮጵያ አንድነት ማንስራራት፤	ገጽ 151-157
ምዕራፍ 7 የኢትዮጵያ ሥልጣን አፍቃሪዎች ታሪክ ይታመማል እንጂ አይሞትም? ገጽ	157-165

ክፍል አምስት

ምዕራፍ 1 እገር ለመከላከል የተደረጉ ጦርነቶች፤	ገጽ 166-184
ምዕራፍ 2 ኢትዮጵያ ለዓለም እርዳታ አበርክታለች፤	ገጽ 185-190
ምዕራፍ 3 ርሃብና ችግር በኢትዮጵያ፤	ገጽ 191-196
ምዕራፍ 4 ኢትዮጵያውያን ለደት ወደሌላው ዓለም፤	ገጽ 197-199
ምዕራፍ 5 የትናቱን ለታሪክ ትተን ዛሬና ነገ አብረን እንቁም፤	ገጽ 200-203
ምዕራፍ 6 ሁለት ሺህ ዓመት የኢትዮጵያ መሪዎች ስም፤	ገጽ 204-211
ምዕራፍ 7 ጠቅላላ የቢ ሰነድ፤	ገጽ 212-220

ክፍል አንድ

ምዕራፍ 1

ምስጋና

ከሁሉ በፊት እግዚአብሔር ላደረገልኝ ሁሉ አመሰግናለሁ። የመጀመሪያው የሐዋርያው የዳውሉስ መልዕክት ወደ ጢሞቴዎስ ለዎች ምዕራፍ 2 ቁ2 “ምስጋናም ስለ ሰዎች ሁሉ ስለ ነገሥታትና ስለ መኳንንትም ሁሉ እንዲደረጉ ከሁሉ በፊት አመክራለሁ” ይላል። መጽሐፉን ላረመሁልኝና ሰነድ ለስጡኝ ከዚህ በፊት ለተባበሩኝና በሀሳብ የረዱኝ ወገኖቼን ከልብ አመሰግናለሁ። በተለይ ከዚህ በታች ሰማቸውን የምጠቅሳቸው ወዳጆቼ ባለውለታዬ ናቸው።

ይህን መጽሐፍ ለማረም ጊዜያቸውን ለሰውልኝ ኢትዮጵያዊ ወንድሜ ሊቀ ማእምራን አበባው ይግዛውን፤ ከልብ አመሰግናለሁ። አንባቢያን ሊቀ ማእምራን አበባው፤ እኔን በአካል አያውቁኝም። የሀገራችን ታሪክ የሁላችን መሆኑ አገናኝኖትን እንጂ አያውቁኝም። ለማያውቁት ሰው ድርሰቱን ተቀብሎ ማረም ደግነት እንጂ ሌላ ምን ይባላል። ከዚህ በፊት አሰብ የኢትዮጵያ አካል ነች የተባለችውን መጽሐፍ አርመውልኛል። ስለዚህ እርሳቸውን ከልብ አመሰግናለሁ።

ይህን መጽሐፍ ሰጽፍ በሐሳብና በሌላም ቁሳቁስ እንዲሁም መጽሐፍ አባሪ ሰነድ በመስጠት ለተባበሩኝ አቶ መኩሪያ ደ/ወልደሰንበትና አቶ አባይነህ መሸሻ፤ አቶ ደሴ ታደሰ፤ አቶ አበበ ድባዩና ባለቤታቸው ወይዘሮ አማረች፤ ሌሎች ሰማቸውን ያልጠቀስኩት ወገኖቼን ከልብ አመሰግናለሁ።

አሰብ የኢትዮጵያ አካል ነች የተባለውን መጽሐፍ በመሸጥ የተባበሩኝ ሊቀ ጠብብት ተሾመ ገብርኤልን፤ አመሰግናለሁ። በዚህ ባለንበት አገር አንድ ፕሮፌሰር እንኳን የሌላውን መጽሐፍ የራሱንም መጽሐፍ መፈረም ካልሆነ ለመሸጥ አይሞክርም። ሊቀ ጠብብት ተሾመ ግን የኔን የመሀይሙን መጽሐፍ ከሸጡልኝ ወገኖቼ እርሳቸው አንዱ ናቸው። እንዲሁም አቶ ሹመት ጉዳይና አቶ ሽሞላ ገብሩ፤ አቶ ዘውዱ ሲሳይ፤ አቶ ዘለቀ፤ አቶ ከበበው ንጋቴ ሽጠው ስለላኩልኝ ከልብ አመሰግናለሁ። መጽሐፉ ለአንባቢያን እንዲደርስ የጣሩልኝን አቶ ተፈሪ ተስፋይን፤ ወይዘሪት

ድንበርነሽ ደበበ፤ የኢትዮጵያ አንድነት ቴሌቪዥን አዘጋጅ አቶ ወይ ንጉሰ ደበበን አመሰግናለሁ።

ጉግሣ መጽሔትን ሳዘጋጅ ጀምሮ አሜሪካ ባሉ ሰቆች እልክ ነበር። መጽሐፍ ማሳተም ከጀመርኩ ጀምሮ ሰብዙ ሰቆች ልኬያለሁ። ታዲያ ሂሳቡን በትክክል የሚልኩ ሰቆች ቁጥራቸው በጣት የሚቆጠሩ ናቸው። እነዚህም አካላንድ ካሊፎርንያ አልቦ ጊፍት ሾፕ፤ ደንቨር መርካቶ፤ ዩስተን ማሩ ግርሰሪን ሂሳቡን ስለላካችሁኝ በጣም አመሰግናለሁ። ሌሎች ባለሰቆች እባካችሁ ሂሳቤን ክፈሉኝ ስል በአክብሮት እጠይቃለሁ።

የዚህን መጽሐፍ መሸፈኛውን የሣሉልኝ አቶ አሳዬ አቡኔን አመሰግናለሁ። በሲያትል ያለው የጋራ መረዳጃ ማህበር የኢትዮጵያ ኮሚቴ ልጆች የአገራቸውን ባሕልና ታሪክ እንዲማሩ ጥረት ያደርጋል። በዚህ ቦታ በፈቃደኝነት አቶ አሳዬ፤ አያሰተማሩ ናቸው። እርሳቸውንና መሰል ባልንጀሮቻቸውን እርዳያ ሌሎች ኢትዮጵያውያን ተከትለው በዚህ አገር የተወለዱት የኢትዮጵያውያን ልጆች ሕፃናት የባሕልና የታሪክ ድሃ እንዳይሆኑ የሚያስተምሩትን እኔ በበኩሌ ከልብ አደንቃለሁ።

እኔ የአዘዙትን የሚሰራ ኮምፒውተርን አገላብጫ መጫወት አልቻልኩም። ታዲያ ይህን መጽሐፍ የአዘዙትን ኮሚሽኑ ከኮምፒውተሩ ላይ የአስተካከለልኝ አቶ አብይ ፀጋ፤ ስለሆኑ አመሰግናለሁ።

ይህን መጽሐፍ ጽፌ ጨርሼ የአዘዙትን ኮሚሽኑ ከኮምፒውተሩ ወደ ወረቀት ለመገልበጥ ስጀምር ለካሰ የጽሁፍ መገልበጫ (ፕሪንት) ተሰብሮ ኑሯል። ብስጭት ብዬ ባለ አቶ ሹመት ጉዳይ፤ ስልክ ደውሎ ሲያናግረኝ ስለፈዘህኩበት ጠንከር ብሎ ችግሪን ጠየቀኝ። እኔም የገጠመኝን አማኪላ ሰነግረው የጽሁፍ መገልበጫ የፕሪንተር መግዣ ገንዘብ ልኮልኝ የጽሑፍ መገልበጫ ፕሪንተር ገዛሁ።

ከዚያም የአዘዙትን ኮሚሽኑ ከኮምፒውተሩ ወደ ጽሑፍ መገልበጫው (ፕሪንተር) አዝዘኩ ለማውጣት ቻልኩ። የአእማርኛ መጻፊያ (ሶፍት ዌር) የአንዱ ለአንዱ ስለማይሆን በውለት የማይሰራ በመሆኑ ችግር ብሎኝ ባለ ነበር የደረሰልኝ፤ አቶ ሹመት ጉዳይ፤ በድጋሜ አመሰግናለሁ።

ምዕራፍ 2

የጥቅስ አጠቃቀም

ይህን መጽሐፍ ስጽፍ አንድን መጽሐፍ ከደራሲው ስም ጋር የምጠቅሰው አንዴ ብቻ ሲሆን በሁለተኛ ከሌላ ምዕራፍ ላይ መጽሐፍን ጥቅስ ስወስድበት የደራሲውን ስም አልጠቀስኩም መጽሐፉ የታተመበትን ዓመትና የታተመበትን ማተሚያ ቤት አልጻፍኩም። አንዳንድ ደራሲያን መጽሐፍ ሲጽፉ የነበራቸው ማዕረግ አቶ ወይም አባ የነበሩ ዛሬ ጳጳስ ወይም ሊቅ ዶ/ር ሁነዋል። ጥቅስ ስወስድ መጽሐፉ በተጻፈበት ማዕረግና ስም ነው። አንድን መጽሐፍ ጥቅስ ስወስድ በመጀመሪያ ትምህርተ ጥቅስ “ከፍቼ” ከጻፍኩ በኋላ መልሼ ትምህርተ ጥቅሱን እየዘጋሁ ጽፌአለሁ። ጥቅስ የምወስድበትን መጽሐፍ ሁሌም መስመር አደርግበታለሁ። ስለዚህ ስታነቡ ጥቅስ መሆኑን በመረዳት ቀላል ይሆናል። ሌላው ጥቅስ አስካልተወሰደ ድረስ እንደ ኢትዮጵያ አቆጣጠር ነው።

በውጭ አገር ተወላጆች በእንግሊዘኛ ቋንቋ የተጻፈን መጽሐፍ ዋቢ አልጠቀስኩም። ወደ አማርኛ የተተረጎመ አንድ መጽሐፍ ግን ጥቅስ ወስጃለሁ። በእንግሊዘኛ ቋንቋ የተጻፈን መጽሐፍ ጥቅስ የወሰድኩት አንድ መጽሐፍ ሲሆን የመጽሐፉ ስም የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን እምነት ሥርዓተ አምልኮትና የውጭ ግንኙነት በተባለው መጽሐፍ ከውስጡ “ይህ የእምነትና ሥርዓት መጽሐፍት ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ የቤተ ክርስቲያን ዕድገት ስማናጠን ባላቸው ጽኑ ምኞት ባላዩት ጥረትና በስጦት መመሪያ መሠረት ተዘጋጅቶ ታተመ” ይላል። ይህ መጽሐፍ የአማርኛው ላይሆን እንግሊዘኛው የሥላሴን ምስጢር ሲያብራራ ስህተት ስለፈጠረ ይህን ስሙጥቀስ ስል የእንግሊዘኛ ጥቅስ መውሰዴ ካልሆነ በአማርኛ የተጻፈን ጽሑፍ በዋቢነት ተጠቅሟል።

ከዚህ በፊት በጻፍኳቸው መጽሐፍት ሆነ ይህን መጽሐፍ ስጽፍ ስለ ፊደላት ሆሂ ተጠንቅቄ አልጻፍኩም። እንዲያውም የፊደል ግድፈት አይጠፋም። ስለዚህ እንባቢያንን ይቅርታ እጠይቃለሁ። የኢትዮጵያውያን የቀድሞ አባቶቻችን ለያንዳንዳቸው ፊደል ትርጉም ይሰጧቸዋል። ስምሳሌ ዓለም .የሚለው .አለም. ተብሎ ቢጻፍ ስህተት ነው። ይህ ሊሆንበት የቻለው ከታሪካችን አመጣጥ ነው። ስምሳሌ “ሀ” የሚለውን ፊደል .ለዓለም.

የምንጠቀምበት የጥንት አባቶቻችን ከአውሮፓውያን በፊት ስለ ዓለም ዙርያ ክብኝት ማወቃቸውን የሚያሳይ ነው።

የአዲስ አበባ ዩንቨርሲቲ ባለፈው ጥቂት ዓመታት በፊት በጠቢያ መጽሔት ተጽፎ ያነበብኩት ፊደሎችን መቀነሱን ነው። በአንጻሩ የግዕዝ ፊደል መቀነስ እንዳለበት ትምህርት ከሰጡት መካከል ሊቅ ዶ/ር ሀዲስ ዓለማየሁ መሆናቸው አይዘነጋም። ለማብራራት ከታች ዝቅ ብዬ የምጠቅሰው ይሆናል። እኔ ይህን መጽሐፍ ስጽፍ በተቻለ መጠን አንዳንድ ከውጭ የተወረሱትን ተለምዶአዊ ቋንቋ አገራዊ ለማድረግ ሞክራለሁ።

ስለዚህ አዲስ ቃል ሲሆንባችሁ አትደንግጡ። ስምሳሌ በኢትዮጵያ የተለመደው (ፓትርያርክ) ተብሎ ሲሆን ርዕሠ ሊቃነ ጳጳስ ተብሎ ቢጻፍ፤ (ካቲድራል) የተባለውን ርዕሠ አድባራት ቢባል፤ (ፕሮፌሰር) የሚለውን ሊቀ ጠበብት ቢባል፤ (ዶ/ር) ሊቅ ቢባል (መነኩሴ)ፈላሲ ቢባል በሀገራችን ቋንቋ ብንጠቀም ምን ችግር አለበት። ስምሳሌ (ኮፔውተርን) የአዘዙትን የሚሰራ ቢባል፤ ሰው ካላዘዘው ራሱ ሊሰራ አይችልም። ባህላዊው ማዕረግ በቤተ መንግሥቱ ያለው ጠፍቷል ባይሆን በቤተ ክህነቱ በኩል ያለውን ማስቀረት ይቻል እንደሆነ መጣሩ ጥሩ ይመስለኛል። ቀኝ ጌታ፣ ግራ ጌታ ፤ሊቀ ማእምራን ሊቅ፤ ሊቀ ጠበብት፤ ሊቀ ሊቃውንት ሌላም ሌላ የማዕረግ ስሞች ሞልተውናል።

ባለፈው ዓመት የኢትዮጵያውያን የሰውነት ማጠንከሪያ (ስፖርት ፈደሬሽን) ባዘጋጀው አመታዊ ኳስ ጨዋታ ሉስ አንጀለስ አንዱን ዘመናዊ ድምጻዊ “ድምጻዊ እገሌ ብዬ ብጠራው “እባክህ አርቲስት በለኝ” አለኝ። ኋላ ደግሞ ድምጻዊት ማን አልሞሽ ዲቦን፤እንዲሁ ባወጋት ቆየሁና “ድምጻዊት” ስላት ደስ ብሎአት “ገና ዛሬ ባሕሌን የሚነግረኝ ሰው አገኘሁ” አለኝ። ኢትዮጵያውያን እባካችሁ በራሳችን ስም እንጠቀም። አንድ አባባል አለ በአገራችን “ባለቤት ያቃለለውን ባለዳ አይቀበለውም” ይባላል ድምጻውያን ሌላም ስም አላቸው ከያንያን ቢባሉ ችግሩ መንድ ነው? ስዎች እባካችሁ በራሳችን ባህል እንጠቀም። ይህ ምዕራፍ የጥቅስን በሚመለከት ለመግለጽ ነበር። ነገር ግን ወደ ሌላ አርስት ወስደኝ።

አንባቢያን መጽሐፍ ተብሎ የሚታወቀው ከ65 ገጽ በላይ ሲሆን ከዚያ በታች ከሆነ መጣጥፍ ይባላል። ለዚህም ነው መጽሐፍንና መጣጥፍን ሊያይቼ ለማስቀመጥ የፈለኩት። ስምሳሌ 64 ገጽ ቢሆን መጣጥፍ ነው።

ምዕራፍ 3

ፈር አስጨባጭ

መምህር አንዱዓለም ዳግማዊ፤ ወላጅተ አምላክ በነገረ ድንነት በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 5 “የመጽሐፍ ዝግጅት ከፍተኛ ትዕግሥትን የሚጠይቅ አድካሚ ሥራ ነው” ብለዋል። ዘመድኩን በቀለ ቅዱሳን መካናት በኢትዮጵያ ክፍል አንድ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 13 “መጽሐፍን ያህል ትልቅ ነገር መጻፍ ይቅርና እንድያው ለዘመድ አንኳን የምንጽፋትን ደብዳቤ አቀነባብሮ ቃላትን መርጦ መጻፍ ምን ያህል አስቸጋሪ እንደሆነ ሁላችንም የምናውቀው ሐቅ ነው” ሲሉ ጽፈዋል። መጽሐፍ መጻፍ አድካሚና እልክ አስጨራሽ ነው። በተለይ የታሪክ መጽሐፍ ለመጻፍ አንዱን ታሪክ ሌሎች ደራሲያን የጻፉት መሆናቸውን ለማመሳከር ከፍተኛ ትዕግሥት ይጠይቃል።

ይህን ጽሑፍ ሳዘጋጅ ከተለያዩ መጽሐፍት፤ መጽሔትና መጣጥፍ፤ ጋዜጦች፤ ከሥዕል ድምጽ ክሮችና ከምቀርባቸው ወገኖቼ የተነገረኝን ጠቃሚ ታሪክ ሰብስቤ በጥቅስ አጥግቤ ለመጻፍ ሞክራለሁ። ሁለቱ ሺህ ዓመታት በኢትዮጵያ ዓቢይት የሆኑ ውድቀትና ልማት ደርሷል። ይህ መጽሐፍ አጭር ዳሰሳ እንጂ የሁለት ሺህ ዓመት የተሟላ ታሪክ ነው አልልም። ሊሆንም አይችልም። አንዳንድ አንባቢያን “የአንተ መጽሐፍ በጥቅስ የተሞላ ነው” በማለት አስያታየት የላኩልኝ ብዙዎች ናቸው። እኔ ከምጽፈው ጽሑፍ ላይ የታሪክ ስነድ ማጣቀሻ አበዛለሁ። ምክንያቱም ጽሑፉ አመኔታ እንዲኖረው ለማድረግ ነው። ይህ መጽሐፍ ከምስጋና ጀምሮ ያሉት ምዕራፎች ጥቅስ የሌለው ምዕራፍ ፈጽሞ የለም። ይህ መጽሐፉ በ5 ክፍል በ30 ምዕራፍ የተከፋፈለ ሲሆን የተወሰኑ ምዕራፎች ረዘም ያሉ ናቸው።

ክፍል አንድ ምስጋና ለእግዚአብሔር ብቻ ሳይሆን ጥሩ ሳደረጉ ለሰው ልጆችም አስፈላጊ በመሆኑ የጻፍኩበትና ለዚህ መጽሐፍ ጥቅስ እንዴት እንደተጠቀምኩ የማብራራበት ሲሆን ሌላው ደግሞ ይህ መጽሐፍ ጠቅለል ባለ መልኩ ፈር አስጨባጭ መሆኑን የገለጽኩበት ሲሆን ትውልዱ የሳተው ህቅ ቢኖር ፈደልና ሃይማኖት ታሪክ ባህልን አውልቀን ጥለነዋል። ትክክል እንዳልሆነ የማብራራበትና አገራችን ኢትዮጵያ እንጂ ባዕዳን በሰጡን ቅጥል ስም የምንጠቀም አለመሆናችን ከታሪክ ማህደር መዝለጥ እያደረኩ የጻፍኩበት ክፍል ነው።

ክፍል ሁለት ዓመተ ዓለም አልቆ ዓመተ ምህረት ሲጀምር ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በኢየሩሳሌም መወለዱን ኢትዮጵያውያን አውቀው ለመስገድ መሄዳቸውንና ጌታችን ካንዴም ሁለቴ በኢትዮጵያ መምጣቱንና ኢትዮጵያውያን በ34 ዓም ክርስትና ተቀብለው የመጡ መሆናቸውን ከዚያም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ካስተማራቸው ሐዋርያት መካከል በኢትዮጵያ ወንጌልን መለበካቸውንና በ330 ዓም ክርስትና በኢትዮጵያ የመንግሥት ሃይማኖት ሁኖ መታወጁን ከታሪክ መዛግብት ተዘርዘሮ የተጻፈበት ነው። ከዚያም ደግሞ እስልምና ሃይማኖት በኢትዮጵያ መግባቱንና ቅኔ ሥነ ጥበብ በኢትዮጵያ መስፋፋቱን ዘርዘሮ ኢትዮጵያውያን ሊቃነ ጳጳሳት ሲመት አጀማመር አጭር ታሪክ ያቀርብና ሌላው በውጭ አገር የቤተ ክርስቲያን አስተዳደር መለያየት የተጀመረበትንና የቤተ ክርስቲያን አባቶች መወጋገሳቸውን ዘርዘሮ አድርጎ የሚያቀርብ ክፍል ነው።

ክፍል ሶስት የኢትዮጵያ ውድቀቷ የባሕር በር ማጣቷ መሆኑን ዘግቦ በሥነ መንግሥት አስተዳደር ጉድለት የዩኒቨርሲቲ መንሳትን ጠቅሶ መንግሥት ከአክሱም ወደ ሳስታ ርጳ እንዴት እንደተወሰደ መራ ተክለ ሃይማኖት ማናቸው ብሎ የዛጉዌን ነገሥታት ቋሚ ሐውልት ጠቅሶ በዛጉዌ ነገሥታት የሆነውን ሌራ የተዘገበበት ክፍል ነው።

ክፍል አራት ሰሎሞናዊው ሥርዎ መንግሥት አጀማመርና ግራኝ አሕመድ ሥልጣን መውሰድና ማጣት የሚለውን ያሳያል። ከዚያም ኦሮሞዎች ከቆላው ወደ ደጋው እንዴት እንደተሰፋፉ አጠር ያለ ዘገባ ያቀርባል። ብሎም የሳንደር መንግሥት ምስረታና ውድቀት ጠቅሶ የአጤ ቴዎድሮስ መንሳት የኢትዮጵያ አንድነት ማንሰራራት የተጀመረበትና ከዚያ በኋላ የተፈጸሙትን ዓባይት ተግባራት ይዘረዝርና የኢትዮጵያ ሥልጣን አስቃሪዎች ታሪክ ይታመማል እንጂ አይሞትም ብሎ ጎላ አድርጎ ለማሳየት ይሞክራል።

ክፍል አምስት በኢትዮጵያ ውስጥ አገር ለመከላከል የተደረጉትን ዓባይነት ጦርነቶች ይዘርዘርና ኢትዮጵያ ለዓለም ያበረከተችው አስተዋጽኦ ከታሪክ ማጣቀሻ ነገ እያደረገ ይጠቅሳል። እንዲሁም ርሃብና ችግር በኢትዮጵያ የነበረበትን ይጠቅሳል። ከዚያም ደግሞ ኢትዮጵያውያን በዓለም ላይ ስደተኛ ሁኔታ የወጡበትን ዘርዘር አድርጎ ያቀርባል። ሌላው ከዚህ ክፍል ላይ የትናንቱን ለታሪክ ትተን ዛሬንና ነገ አብረን እንቁም ብሎ ያብራራና ከልደት በፊት 8 ዓመት ከልደት በኋላ 9 ዓመት በኢትዮጵያ የነገሡት

ነባሩን ፈደል፤ በዘመናዊ የአዘዘትን በሚሰራው በኮምፒውተር ተጠቅመን መሰራት እንጂ ፈደል፤ መቀነሱን በእኔ እምነት አልደግፍም። ሌላው ቋንቋ ለአንድ አገር ክብረ መመዜየዋ መሆኑን ማጤን አልተቻለም። ዛሬ ያለው ትውልድ በሌሎች ቋንቋ መጠቀም አዘውትሯል። ኢትዮጵያዊ አገራዊ ማዕረግና ባህላዊ አለባበስ በተለይ ከፋዳማዊ አጤ ኃይለ ሥላሴ ጀምሮ እየወደቀ መጥቷል። አጤው ፈረንሳይኛ ቋንቋ አጣርተው መናገራቸው ይታወቃል። ቋንቋ መናገራቸው ባልነፋ ነበር። የከፋው ባህላዊ አለባበስና ነባራዊ የማዕረግ ስም፤ እንዲጠፋ የሆነው በእርሳቸው ዘመን ነው። ዛሬ በሀገራችን ልጅ፤ እገሌ፤ ባላምባራስ፤ ግራዝማች፤ ቀኝአዝማች፤ ፊታውራሪና ደጃዝማች፤ ቢትወደድ፤ ራስ ልዑል እራስ የሚለው አገራዊ፤ ነባራዊ፤ ባህላዊ ማዕረግ ቀርቶ በእውሮፓዊ ማዕረግ ከአለባበሱ ጀምሮ ተቀይሯል።

ከአጤ ኃይለ ሥላሴ ወዲሂ በትረ ሥልጣኑን የወሰዱት ሁለቱን መሪዎች ልለፋቸውና ርዕሡ ብሔር መንግሥቱ ኃይለ ማርያም፤ ኮሚኒስት ቃላትን ካልሆነ በቀር የሚናገሩት በአማርኛ ቋንቋ ነበር። እርሳቸው የተጣራ የእንግሊዘኛ ቋንቋ አዋቂ መሆናቸውን በሚመለከት አንድ ፕላፒኖ ሲናገር “ለአንድ ኮርስ አሜሪካ አብረን ነበር። በዚያን ወቅት ጥቁሮች ለነጮች መቀመጫ ከባለ ላይ ይሰቁ ስለነበር አንድ ቀን ከእኛ ጋር ከተማ ስንወጣ እርሱ ለነጮች ወንበር እንዲለቅ ሲነገረው ከባሉ ወርዶ በእግሩ ትምህርት ቤቱ ሄደ። በዚያን ቀን ማታ ከዛሬ ጀምሮ ኮርሴን ጨርሼ ወደ ሀገራችን እስክመለስ ከተማ አልወጣም ብሎ ነገረን። ከዚህ ቀን ጀምሮ ከኢትዮጵያውያን ባልገጅሮቹ ጋር በእንግሊዘኛ ቋንቋ ማውራቱን እቆመ። ለ16 ወራት ከዩኒቨርሲቲው ግቢ ላይለቅ የመጣበትን ኮርስ ጨርሶ ወደ ሀገሩ ተመለሰ። ጓሳ የኢትዮጵያ መሪ መሆኑን በመጽሔት ሳነብ ቋንቋውን ወዳድ መሆኑን ተረዳሁ” ብለዋል።

አቶ አስፋ ጫቦ፤ “መንግሥቱ ኃይለ ማርያም፤ የተጣራ እንግሊዘኛ ቋንቋ ይችላሉ። ነገር ግን መናገር የሚወዱት በአማርኛ ነው። አንዴ ለዓለም ጋዜጠኞች ሰረጅም ሰዓታት ቃለ ምልልስ ሲያደርጉ አንዲት እንግሊዘኛ ቃል ተናግረዋል፤ ጥያቄው አሜሪካን ለመሳብኘት ይወዳሉን የሚል ሲሆን የእርሳቸው መልስ “ዋይ ኖት” የሚል ቃል ተናገሩ እንጂ በሀገራቸው ቋንቋ መኩራት ይወዳል” ብለውኛል። ስለዚህ ለአንድ አገር ቋንቋም ሆነ ባህል አልያም ታሪክ በተሉ መቀበል የሚወደው መሪው በሚናገረው መሆኑን እኛ ከደረስን ወዲህ ያየነው ነው። ርዕሡ ብሔር አቶ መለስ ዜናዊ የተጣራ እንግሊዘኛ ቋንቋ መናገር ይችላሉ። የሀገር ኩራት ሥለሌላቸው

እንኳን ለውጭ አገር ሰዎች ቀርቶ የአልጀርሱን ስምምነት ምክር ቤት በእንግሊዘኛ ቋንቋ የተጻፈውን ሰነድ አቀረቡት።

እርሳቸው የእንግሊዘኛ ቋንቋ ካልተጠቀሙ የተናቁ ይመስላቸዋል። ሌሎች የአፍሪካ መሪዎች አፍሪካዊ ልብሳቸውን ሲለብሱ በአስተርጓሚ ሲናገሩ እያዩ ግን እርሳቸው ሀፍረት አይለማቸውም። እባክዎት ለወደፊቱ ሲሆን በአማርኛ አለባበዝያ በእናት ቋንቋዎ በትግርኛ ይናገሩልን ርዕሡ ብሔር አቶ መለስ ዜናዊ፤ ሌሎች ምሁራን እንዲሁ ባህላችሁንና ታሪካችሁን ለማክበርና እኛን ለማስተማር ብትጥሩ ምን ነበረበት? እናንተም እንደ ሊቀ ጠበብት ኤፍሬም ይስሐቅ ባሕላዊ ልብስ ልበሱ። እንደ ሊቀ ጠበብት አዱኛው ወርቁ ከኢትዮጵያውያን ጋር ስትሆኑ በአማርኛ ቋንቋ ተነጋገሩ። እንደ ሊቀ ጠበብት ተሾመ ገብርኤል ሰውን በሰውነቱ አክብሩ። እንደ ሐኪም ዶ/ር አምባቸው ወረታ፤ ሰው አፍቃሪ ሁኑ። የምታውቁትን ሁሉ አስተምሩን። የሀገርን ቅርስ ንቃችሁ ባታስንቁ መልካም ነው።

መስፍን ወልደ ማርያም የክህደት ቁልቁለት በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 203 “ጭንቀታችን ሁሉ ለዛሬው ኑሮአችን አይደለም፤ የነገውንም ስጋት ይጨምራል” ሲሉ ሊቀ ጠበብት ፕሮፌሰር መስፍን ጽፈዋል። እንደ ሊቀ ጠበብቱ አባባል እኛ ዛሬ ያለን ትውልዶች የአባቶቻችን ሀገር አፍቅሮት ተግባራቸውን ጠልተን የሰው ታሪክ አፍቅረን ያለን ነን። የኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የአብነት መርጌቶቻችን ያለ ደምወዝ ሌት ከቀን ያስተምሩት ትምህርት፤ ሃይማኖታችን፤ ሀገራችን፤ ታሪካችን ግዕዝ ፊደላችን፤ ሠንደቅ ዓላማችን፤ እንድናውቅ ያደረጉትን ሞያቸውን ከምንም አልቆጠርነውም። ዘመናዊው ትውልድ እንደ አውሮፓ ትምህርት መማር ከጀመረ ወዲህ ለሃይማኖት ለታሪክ፤ ለግዕዝ ፊደል ለሠንደቅ ዓላማው ግድ የለውም። ትውልዱ የሰው አፍቃሪ የራሱን ነቃፊ ሆነ።

ይህ የእኔ የእድሜ ክልል ለእንዲያውም አብሶ ጥገኛ ሆነ? ዛሬ የሀገር ታሪክ ለመስማት የሚፈልግ ሰው ማግኘት ከባድ ነው። ከክርስቶስ ልደት በፊት የነበረ አንድ የግሪክ ፈላስፋ በቀኑ መብራት ይዞ ይዞራል። የሚያደርገውን አንዱ ተመልክቶ “ምን ሆነክ” ሲለው “ሰው እየፈለከ” ብሎ መልሶለታል። ዛሬ የኢትዮጵያን ታሪክና የሀገር ፍቅር ስሜት ያለው ሰው የለም። ስልጣን ወይም ጥቅም ካልሆነ በቀር ኩራት የሚባለው መንፈሱን ጥሎት ሄዷል። “ኩራት እራት ነው ይላል ጎንደረ” በጥሞና ላስተዋለው ይህ አባባል ዛሬ ያለን ትውልዶች በሀገራችን ኩራት የለንም።

ታዲያ አንዳንዱ “ኩራት ራት ይላል ጎንደራ” የሚለውን አባባል በንቀት ያዩታል። ንቀቱ የአገር ፍቅርን ከልባችን ፍቀን እንድንጥለው የሚያደርግ በመሆኑ ልንቀበለው አይገባም። ዛሬ የነበረውን የአገር ማንነት ለማስጠላት በመታሰቡ ይህ ኩራት ራት የሚባለው ለድብ መስሎት ትውልዱ ማንነቱን ትቶት በአባቶቹ መቃብር ሽኾ ሲተክል ጭታ ያል። ጎበዝ የሰጧችሁን ሁሉ አትብሉ የምትበሉትን ምረጡ አንጂ ሆዳም አትሁኑ፤ ኩራት ራት ይሁኑን።

መምህር ኃይለ ሥላሴ አለማየሁ ታሪክ ነገሥት አብርሃ ወ እጽብሃ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 2“ በንጹህ ለሚገኘው ታሪክ በዓይኖችን አይተን በእጃችን ለምንዳስሰው ቅርሳችንና ታሪካችን ከባህር ማዶ ዋቢ ካልጠቀስ ዓይን ያየውን እጅ የዳሰሰውን እውነት መቀበል አዳጋች መስሎ ይታያል። የራስን ክብር በራስ አይቶና አረጋግጦ ከመመስከር ይልቅ ከታሪካችን ሁሉ ተቀንጭቦና ተቁንጽሎ የሚቀርብልንን የፈረንጅ መጽሐፍ መጥቀስ የሰውቀታችን መለኪያና የታሪካችን ማረጋገጫ አድርገን እንገኛለን። እንደ እውነቱ ግን የሀገራችን ታሪክ ያለው በሀገራችን ተራሮችና ሜዳዎች እንጂ በፈረንጅ መጽሐፍ አይደለም። በኢትዮጵያ ቅርስና ታሪክ ያጌጡ ገዳማትና አድባራት ያረፉባቸው ተራሮችን ብንቃኝ ከፈረንጅ የታሪክ ማሳ የተንጠባጠበውን የታሪክ ቃርሚን ከመለቃቀም ድነን ትክክለኛውን የታሪክ ምርት ከአውድማችን እንድናፍስ ያስቸለናል” ሲሉ ጽፈዋል።

መምህር ብሩክ ገብረ ሊባኖስ ማደስ ወይስ ማፍረስ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 103“ የፈረንጅ ሚሲዮናውያን አገራቸውን ታሪካቸውንና ቅርሳቸውን ምን ያህል እንደሚወዱና እንደሚንከባከቡ በመገናኛ ብዙኃን የምናየውና የምንሰማው ነው። የሚያሳዝኑ ግን ፈረንጆቹ ወደ ኢትዮጵያ ሲመጡ ታሪክና ቅርስ ከንቱ እንደ ሆነ ማስተማራቸው ነው። በዚህ ትምህርት አእምሯቸው የተሰለበው ኢትዮጵያውያን ፕሮቴስታንት ስለታሪክና ቅርስ ያላቸው አመለካከት በጣም የሚያሳዝን ነው። በኢትዮጵያ ታሪክና ቅርስ ጥላቻ ያደረጉት አንድ ኢትዮጵያዊ ፓስተር በአንድ ፕሮግራም ላይ ሲጸልይ አግዚአብሔር አምላክ ሆይ የታሪክና የቅርስ የባህልና የሥርዓት ፍቅር ከዚህ ሕዝብ አእምሮ ታስወጣ ዘንድ በኢየሱስ ስም እለምንሃለሁ ብሎ ጸለየ። በተለያዩ ጊዜያት ከብዙ የተሐድሶና የፕሮቴስታንት አባላት እንደ ተረዳሁት በኢትዮጵያ የተሰራውን በተለይም የአድዋን ድልና የመሳሰሉትን አለደናቂ ታሪኮችን በተመለከተ ምንም ስሜት አይሰጣቸውም።

በኢትዮጵያ ውስጥ ቅርስ ኖረም አልኖረም ተዘረፈም አልተዘረፈም ጉዳያቸው አይደለም” ሲሉ ጽፈዋል።

ዶክተር ታደሰ ወልደ ጊዮርጊስ፤ የምዕራባውያን ሥልጣኔና ኢትዮጵያውያን በአሜሪካ ማህበራዊና ሥነ ልቡናዊ ትንተና በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 296 “የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ሥርዓተ አምልኮት ለረጅም ጊዜ የቆየ በመሆኑ ጥልቀት የሌለው የምዕራባውያን ሥርዓተ አምልኮት ለኢትዮጵያውያን ንብረተሰብ ሊሰበው አይችልም” ሲሉ ጽፈዋል።

የኔሰው አስረስ የካም መታሰቢያ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 55“ የኢትዮጵያን ሕዝብ ልናጠምቅ እውነተኛ ሃይማኖት ልናስተምር መጣን እያሉ የአገሪቱን ሕዝብ እያታለሉ ለመስበኪያ ብሩንና ስነሩን እያጋዙ ስብከት ስላበዙ ከመሠልጠናቸው ብዛት ለኢትዮጵያ መጻሕፍት መሠረት መርማሪ ሆነው የኢትዮጵያ መጻሕፍት በሙሉ ወደ ግዕዝ የተመለሱ በአባ ሰላማ ነው የሚል ጽሑፍ ይጽፉ ዠመር አባ ሰላማ ፍሬምናጠስ ሲባል ከወንድሙ ከአድሰቶስ ጋር ከኢትዮጵያው ሊቀ ካህናት ከአንበረም ዘንድ አክሱም ላይ ሙራዶ ቃል ክምትባል በታ መማራቸውን ላያውቁ እንዲያውም ፍሬምናጠስ የግዕዝን ሬደል ደረጃ ገት አድርጎ አደራጀ እያሉ እየጻፉ ስለሚያስብኩ ይህን ሁሉ የሐሰት ስብከት መሰረተ ታሪኩን ያልመረመሩ ሰዎች ሁሉ ሊቀበሉት በማየቱ ነው” ሲሉ ጽፈዋል። ታሪኩ ይህ ሲሆን አንዳንድ ነገሩ ያልገባቸው ፀሐፊዎች የውጭ አገር ጎብኝዎች ቀሪቶች ድርሰት ትክክል መስሎአቸው እነሱ ተቀብለው እኛ እንድንቀበለው በመጣር ላይ ናቸው።

እሱባለው በለጠ የገሃንም ደጀች ፕሮቴስታንታዊ ጅሀድ በኢትዮጵያዊነት-ተዋሕዶነት-ላይ ሲፋፋም፤ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 222 “በፈረንጅ የሃይማኖት ርዕዮት የተጠመቀ ኢትዮጵያዊም መጀመሪያ ኢየሱስን ሲቀበል ድሮ የሚያውቀው ክርስቶስ የጥቁር የተዋሕዶ አምነት ኢየሱስ ነበር። አሁን በፈረንጅ እጅ አዲሱን ኢየሱስ ሲቀበል በፕሮግራሙ መሰረት ኢትዮጵያንም ክዶ ነው። በኢየሱስ አንድ ነን ቀልድን አስተውል። የኢትዮጵያ ብሔርተኝነት ስሜት በዚህ ሕግ መሠረት አይቻልም። ሀገርህ ኢየሱስ ነው፤ ሀገርህ ሰማይ ነው። ይህ የምድሩ ሀገር ጊዜያዊ ድንኳን ነው። የሀገር ፍቅር ስሜት አዲሱን የክርስቲያንነት ባሕርይን ይፃረራል። አንድ ባሪያ ለሁለት ጌታ አይገዛም። ወይ ኢትዮጵያን እንደ ድሮ አባል በነበርክ ጊዜ እንደምታምነው ትኖራለህ። ወይም አዲሱን ሉተር ነክ ሃይማኖት ማመን አለብህ። ሁለቱን ግን በአንድ ማመን አትችልም” ይባላል፤ ካሉ በኋላ “ጳጳሱን፤ ባሕሉን፤ ታሪኩን፤ ሕግን፤

ብሔራዊ ጀግኖችን፣ መንፈሳዊ አባቶች፣ የእምነት ምልክቶችን፣ ምሳሌያዊ ጻድቃንን ማክበርና እነሱን ለመሆን መሞከር ሕጻናዊ ይባላል” ሲሉ ጽፈዋል። በዚህ ምክንያት ወገናዊነት ከጠፋ ውሎ አድሯል።

ኢትዮጵያውያን በሃይማኖት ታንጾን ያደገን በመሆናችን እንኳን ወላጆቻችን ጎረቤት ቀጥቶናል። መጽሐፍ ቅዱስም ልጆችን በስርዓቱ ቀጥቶ ማሳደግ መልካም እንደሆነ ጽፏል። “የእንቁላሉ ጊዜ በቀጣሽኝ” አለ የሚባለውን ሳስተዋለው ትክክል ነው። የትና መቼ እንደተባለ ባይጻፍም አባባሉ አንዲት መካን ኑረው ኑረው አንድ ልጅ ይወልዳሉ የመካን ልጅ በመሆኑ የፈለገውን ሲያደርግ ተቆጭ አልነበረውም።

ከቤት እንቁላል ሲበርቅ ዝም ይሉታል። በዚህ ጠባዩ አድጎ የጎረቤት በሬ ሰርቆ ይታሰራል። እናት ከእሰር ቤት ሊጠይቁት ሲሄዱ “እናቴ የእንቁላሉ ጊዜ ቀጥተሽኝ ቢሆን ኑሮ በሬ ሰርቄ አልታሰርም ነበር” አላቸው ይባላል። ስለዚህ ኢትዮጵያውያን ልጆቻቸውን ቀጥተው ማሳደግ ያውቁበታል። ነገር ግን ወደ ስደቱ ዓለም ከመጣን ወዲህ ሌላ ዓለም ስለሆነ ልጆቻችን መቅጣት አንችልም። ወላጅ ቆጣ ካለ ልጁ ሕግ አስከባሪ ጠርቶ ማሳሰር ይችላል። በዚህ ምክንያት የኢትዮጵያውያን ወላጆች በልጆቻችን ከመኖሪያ አልፈን ቋሚ በሽታ እየገዛን ነው። በዓለም ላይ ሃብታም አገር አሜሪካ ናት። ነገር ግን ወንጀለኝነቱ ደግሞ በዚሁ ልክ ነው። ለምን እንዲህ ሆነ ከተባለ ልጆች በወላጆች ተቀጥተው ቢያድጉ ኑሮ ወደ አደንዛዥ እጥ አይገቡም ነበር። የኢትዮጵያ ወላጆች ግራ ገብቶናል አባት በልጁ አንገቱን መድፋቱ ምንኛ አላፋሪ መሰላችሁ?

መጽሐፈ ምሳሌ ምዕራፍ 29 ቁጥር 15 “ልጆችን መገመገጥ መቅጣት ጥበብ እንዲያገኙ ያደርጋል፤ ልጅ ስድ አደግ የሆነ አንደ ሆነ ግን እናቱን ያሳፍራል” ይላል። እኛ በዚህ ትዕዛዝ መሰረት ያደገን ኢትዮጵያውያን ልጆቻችን ብንቀጣ በዓለንበት ዓለም ችግር እንዳይደርሱብን እንፈራለን። በዚህ ምክንያት ልጆች ጋጥ ወጥ ሲሆን አንጀታችን እያረረ ነው። የሃይማኖት መጽሐፍ “በአመንዝራነት” ካልሆነ በቀር መፋታት ከልክል መሆኑን ይገልጻል። ዛሬ በአሜሪካ ያለን ኢትዮጵያውያን የገጠመን ችግር አንዱ “ይህ እኮ አሜሪካ ነው” መባሉ ነው። በዚህ ምክንያት የለንቱ ትዳር ፈርሷል እየፈረሰም ነው። አንድ ኢትዮጵያዊ “ይህ እኮ አሜሪካ ነው” የሚለው በአርሳቸው ላይ ደርሶ ፍታ ተብለው ፍርድ ቤት ይቀርባሉ።

አኒሁ ሰው “ባለቤቴ አመንዝራ አይደለችም! አምቢ ካለች መሄድ መብቷ ነው፤ እኔ ክርስቲያን ነኝ፤ ፍርድ ቤቱ ከመጽሐፍ ቅዱስ አይበልጥም

አልፈታም” ብለው ለፍርድ ቤቱ ሲናገሩ ዳኛው ተጨነቀ። ከዚህ በኋላ ከመሀል ገብቶ የነበረው ርኩስ መንፈስ ሰይጣን ለቆ ዛሬ አንቱ የተባሉ ሁነዋል። ስለዚህ ሃይማኖት ባህል ያለን ብንሆንም አንዳንዴ እየተቸገርን ነው። ስለዚህ የመጣንበትን ባንረሳ መልካም ይሆናል። የመጽሐፍ ቅዱስ ገበሬው አባ ወልደተንሣይ አያልኑ፤ ሲያስተምሩ “ልንገራችሁ መማር ያለብን የፈረንጅ ጥበቡን እንጂ ባህልና ሃይማኖትን እኛ ነበርን ማስተማር ያለብን እንጂ እንዴት የራሳችን እንተው” ሲሉ ሰብከዋል። ስለዚህ መማር ያለብን ጥበቡን እንጂ ባህልና ሃይማኖትን ጀማሪዮች ነበርን አይደል?

አሁን በኢትዮጵያውያን ዘንድ በውጭ ባሰነው ቀርቶ አገር ቤት ባለው ሕዝብ ዘንድ የፈረንጅ ባህል የጠገብን ሁነናል። አሜሪካ ንዋሪ የሆነ አንድ ሰው ሰአቶ ሙሉ ጌታ መንግስቲ፤ ለእናቱ ገንዘብ ይልክላቸዋል። አቶ ሙሉ ጌታ፤ ደላሩን ሳይመነዝር ሊሰጣቸው ቆጠራ ሲጀምር እኒያ እናት “ሙሉ ጌታ! ይህን የአገሬን ሕዝብ፤ የከፋፈለ፤ ወገናዊነቱን ሳይሆን በጥቅም መዋደድን ያመጣብን የሕዝቡን ሥነ ልቦና ስለሰ ሰነፍ ያደረገን የውጭ አገር ገንዘብ ሳይሆን በሀገራ ብር ቀይረህ አምጣልኝ” ሲሉ መልሰውለታል እኒያ እናት ምንኛ ሕዝቡ አሻግሮ ተመልካች የራሱን ታሪክ አፍራሽ መሆኑን ተረድተዋል።

ወገኔ እባካችሁ ልብ እንግዛ። መታየት ያለበት ገንዘብ ሳይሆን ወንድምነቱ ነው። ድሃ ከሆነ ላናግረው አልሻም መባሉ መልካም አይደለም። ዘመድና ቅቤ ማርና ባዕድ አንድ ናቸው። ቅቤ እጅን ሆነ ልብስ ከነካ ቢያጥቡት ተሉ አይለቅም። ማር ከእጅ ሆነ ከልብስ ከነካ ሙጭጭ አድርጎ ይይዛል። ነገር ግን ትንሽ ውሃ ከነካው ወዲያውኑ ይለቃል። ስለዚህ ነው ባዕድና ዘመድ ማርና ቅቤ አንድ ናቸው የሚባለው።

ታደለ ገድሌ ቅኔ እና ቅኔያዊ ጨዋታ ለትዝታ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 135 “አያ ዳምጤ የሚባል አንድ ባላገር በጣም የሚወደው ጓደኛ ነበረው። የጓደኛውን ታማኝነት ሊፈትነው ፈለገና አንድ ሀሳብ ያውጠነጥናል። በመታው መላ መሰረትም አንድ የፍየል ሙክት አርዶ መደብ ላይ ጋቢ አልብሶ የሰው አስከሬን በማስመሰል ይዘረጋዋል። ከዚያም ጓደኛውን አስጠርቶ አንተዪ ጉድ ሆንኩልህ በእንግድነት ከለው አገር ወደ ቤቴ የመጣን ሰው በድንገት ገደለኩት። በእጄ የሰው ነፍስ አጠፋሁ ምን አድር ትለኛለህ? ተጨንቄያለሁ ይሰዋል።”

“ባልንጀራውም አያ ዳምጤን ይኸማ ትልቅ ወንጀል ነው። እኔን አያገባኝም እንደፍጥርጥርህ ተወጣው። ብሎ ሹልክ በማለት ለአገኘው ሰው ሁሉ ዓደኛው ዳምጤ ሰው የገደለ መሆኑን ይናገራል። የሞተሰው በማሰመሰል መደብ ላይ ጋቢ አልብሶ መከት የዘረጋው አቶ ዳምጤ በአጋጣሚ ከወንድሙ ጋር ተጣልቶ ዴኖር ነበር እና ወንድሙን ጠርቶ የከበደ ችግር የገጠመው መሆኑንና ነፍስ በእጁ እንደጠፋበት ይነገረዋል።”

“ወንድሙም ወንድም ጋሼ! ሰውየውን ስትገድለው ሌላ ሰው አይቶሃል ብሎ ይጠይቀዋል። አቶ ዳምጤ ሰውየውን ሲገድል ሌላ ሰው እንዳላየው ሲያረጋግጥለት በል ማረሻና ዶማ አምጣና መራት ቆፍረን በሚሰጥር እንቀብረዋለን። በዚህ ጊዜ ታላቅ ወንድም ወይ ታናሽ ምንም እንኳን ለብዙ ዓመታት ተጣልተን ብንኮራረፍ በችግራ ደራሺ ሆነህና በደሜ ልታልፍልኝ ቆርጠህ ከእኔ ጋር ተሰለፍክ። ለካ የእኔ ዓደኛ ከአንገት በላይ ኖሯል የሚወድኝ ይቅርታ አድርግልኝ ብሎ እግሩ ሥር ከወደቀ በኋላ ጋቢ ለብሶ የተዘረጋውን መከት በልቶና ቆዳውን ገፍፎ ከወንድሙ ጋር ቅልጥሙን ሲበላ ሰነበተ” ሲሉ ጽፈዋል። ባዕድ ሁሌም ባዕድ ነው ሰለዚህ እኛው በእኛው እንሰማማ እላለሁ።

ውሃ ሕዶ ሕዶ አለቱ ነው ቀሪ
እኛው እንታረቅ አንፈልገም ሌላ የባዕድ አማካሪ

የሚለውን ዝዬ ይዘን በመጀመሪያ ዘመድ ከዘመዱ ኋላም ጎረቤት ከጎረቤቱ ቆይቶም ሰበካው ከሰበካው ወረዳው ከወረዳው አውራጃቸው ከአውራጃው ክፍለ ሀገሩ ከክፍለ ሀገሩ ታርቀን ለኢትዮጵያ አንድነት አብረን እንቁም። በተለይ አዲስ ርዕሠ አውዳሙት ሁለተኛው ሺህ አየገባ በመሆኑ እጅ ለእጅ ተያይዘን በያቅማችን ለኢትዮጵያ አንድነት ለሕዝባችን ብልጽግና እንቁም አንድነት ኃይል ነው። በአንድነት እግዚአብሔርን ብንለምነው ሰላም እናገኛለን።

የማቴዎስ ወንጌል ምዕራፍ 18 ቁጥር 19 “ደግሞ እላችኋለሁ ከእናንተ ሁለቱ በምድር በማናቸውም በሚለምኑት ነገር ሁሉ ቢሰማሙ በሰማያት ካለው ከአባቱ ዘንድ ይደረግላቸዋል” ሲል ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አስተምሯል።

ምዕራፍ 5

የአገራችን ስም ኢትዮጵያ
እንጂ ሐበሻ፣አቢሲንያ አንባልም?

ወልዴ ንጉሤ በሻዘ፤ የላወቀ ይወቅ ያወቀም ይጠንቀቅ የመጽሐፍ ቅዱስ ማህበር ይጠየቅ 6ኛ የጥያቄ መልዕክት በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ142 “ኢትዮጵያ የሚለው የአገራችን ስም ከግሪክ ተገኘ ለሚሉ ሰዎችም፤ከምን አግኝተው ነው በመጽሐፍ ውስጥ የለም፤በኢ.ዘ ፍጥረት ምዕራፍ ሁለት ላይ ብንመለከትም፤ኢትዮጵያ እንጂ ግሪክን አይጠራም፤ውሸት ከምድር ይጥፋ ለማንም አይረባም፤ታሪክ ማጥፋት ይብቃ እውነት ትለምልም” ሲሉ ጽፈዋል። ከዚህ በፊት በምጽፋቸው ጽሑፎች አብዛኛው አንባቢ ደስ ብሎት አስተያየት ሲጽፍልኝ እንዳንዶች ሳይደሰቱ ቀርተዋል። አንባቢዎቼ አልቀበልላቸው ብሎ ያስቸገራቸው ነገር ቢኖር 1ኛ ኢትዮጵያ የሚለውን ስም ያወጡት ኢትዮጵያውያኖች ሳይሆኑ ግሪኮች ናቸው! 2ኛ የኢትዮጵያ ሁለተኛው ስሟ ሀበሻ ነው! 3ኛ የኢትዮጵያ ሶስተኛው ስሟ አቢሲኒያ ነው! ያሉ ናቸው። እነዚህን ጥያቄዎች ከታሪክ ሰነድ እየጠቀስኩ መልስ ለመስጠት አሞክራለሁ።

አለቃ ኤልያስ ነቢየልዑልና ቀሲስ ከፍያለው መራሒ የኢትዮጵያ መንግሥት በወርቃ የካቲት በተባለው መጽሐፋቸው “ኢትዮጵያ ማለት በእግዚአብሔር እጅ መካከል ያለች ምሥጢር ማለት ነው። ይኸን ምሥጢር የሚያውቅ ባለቤቱ አምላክ እንጂ ምሥጢርነቱን ማንም አያውቅም” ሲሉ ጽፈዋል። ኢትዮጵያ ምሥጢር ናት! ኢትዮጵያ ድንቅ ናት!ኢትዮጵያ የአምላክ አገር ናት። አንዳንዴ እንደ አፈ ታሪክ የምንሰማው “ኢትዮጵያ ዳሯ እሳት ማህላ ገነት” የሚለው ያለ ምሥጢር አይደለም። አፈ ታሪክ ኢትዮጵያ ማለት “ኢ፣ ማለት የአምላክ አገር ማለት ሲሆን ት፤ ማለት በችግራችን ግዜ እግዚአብሔር ትመጣልናለህ ማለት ሲሆን ዮ፤ ማለት ግዮን ማለት ሲሆን ጽ፤ ማለት ቶጳዝዮን የሚባለው የኢትዮጵያ ወርቅ ነው። ያ ማለት ያንዱ እግዚአብሔር አገር ማለት ነው” ይላሉ። ኢትዮጵያ ፃለም ከተፈጠረ ዘመን ከተቆጠረ ጀምራ ያለች አገር ስትሆን በክርስ ምድር መርማሪዎች ተጠንቶ የተደረሰበት በዓለም የመጀመሪያ የሰው ዘር የነበረባት መሆኑ ነው።

የላወቀ ይወቅ ያወቀም ይጠንቀቅ የመጽሐፍ ቅዱስ ማህበር ይጠየቅ 6ኛ የጥያቄ መልዕክት በተባለው መጽሐፍ ገጽ 139 “የሰው ዘር መገኛ

ኢትዮጵያ መሆኗን ሁሉም ይወቅላት፤ የኖህ ልጆች ሁሉ ሴም ካምና ያፈት ነው፤ ወደፊትም ተራብተው ዓለምን የሞሏት፤ ከኢትዮጵያ ተነስተው ነው ይነገር እውነትነቷን አርኪዮሎጂስቶች እውነትን ፈልጓት፤ ተደብቃ አትቅር ታሪክ የሁሉ ናት” ሲሉ ጽፈዋል። ኢትዮጵያውያን የምንታወቀው ኢትዮጵያውያን ተብለን እንጂ ሐበጆች ወይም አብሲኒያ ተብለን አይደለም። ከመጽሐፍ ቅዱስ የተጻፈው ታሪክ የሚያስረዳው እውነታ ቢኖር ኢትዮጵያ ብሎ የጻፈ መሆኑን ነው።

አሪት ዘፍጥረት ምዕራፍ 2 ቁጥር 13 “ሶስተኛው ወንዝ ስም ግዮን ነው፤ እርሱም የኢትዮጵያን ምድር ሁሉ ይከባል” ይላል። በታሪክ የተጠቀሱት ወንዞች ሁሉም በኢትዮጵያ የሚፈሱ መሆናቸው አይዘነጋም። እንዲሁም አሪት ዘጉልቁ ምዕራፍ 12 ቁጥር 1 “ሙሴም ኢትዮጵያይቱን አግብቶአልና ባገባት በኢትዮጵያይቱ ምክንያት ማርያምና አርን በእርሱ ላይ ተነጋገሩ” ሲል ጽፏል።

ኮ/አለራት ቦጋለ ኢትዮጵያና እድሏ 1ኛ መጽሐፍ በተባለው መጽሐፍቸው ገጽ 30 “ከፈረንሳይ ጸሐፍት አቶ ኤድዋርድ ሹሬ ኢትዮጵያ ለአውሮፓ ሥልጣኔ መነሻ መሆኗን ከመግለጻቸው በላይ የአስርቱ ቃላት ተቀባይ የሆነው የአስራኤሎች መሪ ሙሴ የእግዚአብሔርን መኖር ልዩ ልዩ ታምራትን ለማድረግ የተማረው ከግብጽ ወደ ኢትዮጵያ በመሄድ የቶር ከተባለው ኢትዮጵያዊ መምህሩ ዘንድ ነው” ሲሉ በፈረንሳይኛ ቋንቋ የተጻፈውን ታሪክ ወደ አማርኛ ተርጉመውታል። ኢትዮጵያ የሰው ዘር የተገኘባትና የስልጣኔ ምንጭ ናት፤ ብሎ መናገር የሚቻለው ቀደም ሲል በ1967 ዓም ድንቅነሽ ዛሬ ደግሞ ሰላም የሰው ዘር አጥንት የተገኙት አፍር ኢትዮጵያ እንጂ ዛሬ በ1999 ዓም በገንዘብ በተቀማጠሉት አገሮች አለመሆኑን ራሳቸው አይክዱም።

መጽሐፈ ኢዮብ ምዕራፍ 28 ቁጥር 17 “ወርቅና ብርጭቆ አይወዳደሩአትም ጥሩ ወርቅም ዕቃ አትለውጥም። ስለ ዛጎልና ስለ አልማዝ አይነገርም፤ የጥበብ ዋጋ ከቀይ ዕንቁ ይልቅ ይበልጣል። የኢትዮጵያ ቶጃዝዮን አይተካከላትም በጥሩም ወርቅ አትገመትም” ይላል። መራ ሪስ ኤ.ኤም አማን በላይ የጥንቷ የኢትዮጵያ ትንሳኤ ታሪክ በተባለ መጽሐፋቸው ገጽ 26 “ኢትኤል፤ ማለት በአምላክ መንፈስ መመራት ማለት መሆኑንና የሉ ማለት ደግሞ የወርቅ አገር ማለት ነው” ሲሉ ጽፈዋል።

አለቃ አያሌው ታምሩ የኢትዮጵያ አምነት በሦስቱ ሕግጋት በተባለ መጽሐፋቸው ገጽ 55 “ኢ፤ ማለት እግዚአብሔር፤ ት ማለት ታው ትጉህ

አብ፤ የ ማለት የድ የማን እግዚአብሔር ወልድ ሉ ማለት ጳጳሩ፤ ለሙስ መንፈስ ቅዱስ የ ማለት ያንዱ አምላክ የአብ የወልድ የመንፈስ ቅዱስ አገር ማለት ሾኖ እናገኘዋለንና የፊደላትን ትርጉሜ ከመሰረታዊ ቋንቋ ከግዕዝ መርመረን እንረዳ። የኢትዮጵያ ስም በእግዚአብሔር ስም የተሰየመ መሆኑን ለመረዳት የሚፈልግ ነገር ሽሉ በሁለተኛ በሶስት ምስክር ይጻፍልና” ሲሉ ጽፈዋል።

አማረ አፈላ ብሻው ኢትዮጵያ የሰው ዘር የተገኘባት የእምነትና የሥልጣኔ ምንጭ ናት በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 19 “የአውሮፓ ደራሲያን ቀደም ደምሮ የኢትዮጵያን ታሪክ አጣመው ጽፈዋል። ኢትዮጵያ ማለት በግሪክ የተቃጠለ ፊት ማለት ነው ብለው በመጻፋቸው አንዳንድ ኢትዮጵያውያን እንዳለ ተቀብለውታል። ግሪኮች ኢትዮጵያ ብለው ከመለየት በፊት ኢትዮጵያ ለሚ ግን ትባል ነበር? መቸም ግሪኮች መጥተው ኢትዮጵያ አስከሟሏት ድረስ ስም አልባ ልትቆይ አትችልም። ለዚህ ጥያቄ የውጭ አገር ደራሲያን በቻ ሳይሆን ኢትዮጵያውያንም ጭምር መልስ እንዲሰጡበት እጠይቃለሁ” ሲል ጽፋለች። አንድ አርሶ አደር ሙክት ሊሸጥ ገቢያ ሲሄድ ሽፍቶች አገኙት፤ ነገር ግን ሊቀሙት አልፈለጉም። ምክንያቱም ደህና ጠንካራ ወንድም ስላለው ከገቡበት ገብቶ እንደሚቀጣቸው ያውቃሉ። በኃይል ሳይሆን እውነቱን ውሸት ብለው ራሱን እንዲጠራጠር ለማድረግ ተስማሙ።

ሽፍቶች ቁጥራቸው ወደ አስር ሲሆኑ አንድ ባንድ እየሆኑ ሰውየውን እንዲያገኙት ተስማሙ። ቃላቸው አንድ ዓይነት ነው። በመጀመሪያ ያገኘው ሰው ሰላም እንደምን አደርክ ይለዋል። አርሶ አደሩም “እግዚአብሔር ይመስገን ደህና” ብሎ ሲመልስለት የት እየሄድክ ነው? ይለዋል። አርሶ አደሩ ይህን ሙክት ልሸጥ ይለዋል። ሽፍታው የምትጎትተው ውሻ እንጂ መቼ ሙክት ነው? ብሎት ይሄዳል። ቆየት ብሎ እንዲሁ አንዱ ይመጣና ይህኑ ይለዋል። ከዚያም ሶስተኛ በዚሁ መልክ ከመለሰለት በኋላ ሁለት ሁነው ሲመጡ አንደኛው ለአንደኛው ውሻው እንዳይበላህ ተጠንቀቅ ብሎ ሲነግረው አርሶ አደር ይሰማል። ከዚህ በኋላ እርሱም ራሱን ተጠራጥሮ ሙክቱን ለቆ ወደ ቤቱ ሲሄድ ሽፍቶች አርደው በሉበት። ይህ ሰው ያሳደገውን ሙክት ተጠራጠረ፤ ውሻ ነው ሲሉት ተወላቸው። አኛም ዛሬ የገጠመን ችግር የእኛን ታሪክ የእናንተ አይደለም እያሉን ነው። ስለዚህ አንባቢያን እንደነዚህ ያሉትን ጠንከር ብለን ትክክል አይደላችሁም ልንላቸው ይገባናል።

ዶ/ር ላጲሶ ጌድሌዐ ኢትዮጵያዊነት ታሪካዊ መሠረቶችና መሣሪያዎች በተባለው መጽሐፉ ገጽ 29 “ህበሻ በስሜን ምስራቅ አፍሪካ ክፍለ አህጉር ለኢትዮጵያውያን የተሰጠ የአረቦች የወል ስያሜ ነው። የስሙም መሰረታዊ ትርጉምና ግንዛቤ አረብ ያልሆነ ጥቁር የአፍሪካ ሰው ሕዝብ ማለት ነው” ሲሉ ጽፈዋል። የአገሪቱን ስም የሚቀየረው ነባራዊነቷን ለመካድ የታሰበ ሲሆን ለወደፊቱ ሐሰሻ የሚለውን አለመቀበል ነው። አረቦች ሐሰሻ፤ሲሉ ዝቅተኛ ሕዝብ ለማለት ነው።

ዶ/ር አምሳሉ አክሊሉ ጠቢያ መጽሔት ቅጽ 10 ቁጥር 8 1995 ዓም ገጽ 35 “ለምንድ ነው ምዕራብያውያን በአበሻና በኢትዮጵያ መሀከል ልዩነት ፈጥረው ልብወሰድ ታሪክ የሚነግሩንና እንድናምናቸው የሚፈልጉት? ለሚለው ዋናና መሠረታዊ ጥያቄ መልሱ ይህ ነው። የወደፊት ተስፋቸውን በጣሉባት ገና ባልተበላሸውና በድንግላ የውስጥ አፍሪቃ አህጉር ጠንካራና አይበገራ መንግሥት እንዲነሳ አይሹም” ይሉና “እንባቢ ሆይ አስተውል! እንግዲህ በጦርነት ያልቀናውን ዕድል በሌላ ዘዴ መመከሩ ጥሩ ዘዴ ብልሃት መስሎ ለምዕራባውያን ስለታያቸው ምሁሮቻቸው አበሻ ና ኢትዮጵያ የሚለውን የቆየ ስያሜ አዛብተው መጠቀም ጀመሩ። የሚገርመው አንዳንድ ወገኖቻችን ይህን ውስጠ መርዝ አከፋፈል ሳይመረምሩ እያስተጋቡ ነው” ይሉና “ኢትዮጵያን በአበሻና በኢትዮጵያ የመከፋፈሉ ዓላማ አገሪቱን ለማዳከምና ያሏትን አሜን ብላ የምትቀበል ደካማና ጥገኛ አገር ለመፍጠር መሆኑን በመጠኑም ቢሆን ተገንዝበናል” ይሉና “በመጨረሻም የአበሻንና የኢትዮጵያን ስያሜ ጉዳይ በጥንቃቄ መመርመር ማየትና ዓላማውም ምን እንደሆነ ዓይነ ህሊናችንን ከፍተን ማየት ይኖርብናል። በሀገራችን ህልውና ላይ የተሰነዘረ የጠላቶቻችን የለያይተህና የአዳክመህ ግዛ መሣሪያም መሆኑን በወግ እንረዳ” ሲሉ ጽፈዋል።

ሐሰን ዑመር አብደላ ጠቢያ መጽሔት ቅጽ 5 ቁጥር.1989 ዓም ገጽ 32 “ቅድመ-እስልምና ወቅት ላይ የዛሬይቱ ኢትዮጵያን አል-ሐበሽ ብለው እንደሚጠሯት ብዙ ዋቢ መጥቀስ የሚያስፈልግ አይመስለኝም” ሲሉ ጽፈዋል።ኢትዮጵያውያን ማንነታችን ከስማችን ጋር የሚሄድ በመሆኑ ጠንቅቀን ማወቅ ይኖርብናል። ከዚህ በፊት አንዳንድ ሰዎች ታሪኩን ተረድተው ይሁን ሳይረዱ ነገሩ ገብቷቸው ይሁን ሳይገባቸው በዘፈቀደ የሚናገሩና የሚጽፉ መኖራቸው አይዘነጋም። በዚህ ስም ምክንያት ከአንድ ምሐር ጋር ውይይት ከፍተን ስንጨዋውት እንዲህ አሉኝ።

“እንተ ልጅ ወግ አጥባቂ አትሁን ዛሬ ግብጾች ሶስት ስም አላቸው። አረቦች ምስር ሲሏቸው አውሮፓውያን ኢጅብት ብለው ሲጠሩአቸው እኛ ኢትዮጵያውያን ግብጽ ብለን እንጠራዋቸዋለን። ስለዚህ እኛ አበሻ፤ ሆነ ለቢሲኒያ ኢትዮጵያ ለእኔ ለውጥ የለውም” ሲሉ መከሩኝ። በመጀመሪያ ፊላችን ለመተው ጥረት እናደርግ ለምሳሌ የሀበሻ ልብስ፤ የሀበሻ በዓል፤ የሀበሻ ባህል፤ የሀበሻ ዘፈን፤ የሀበሻ ቡና፤ ሌላም ሌላ ስም ሌላው ሳያውቀው ወይም ምስጢሩ ሳይገባው ሲጠቀም ማረም ከቻልንና ገጣሚዎች ለድምጻውያን የሚያዘጋጁት ግጥም ሀበሻ የሚለውን ኢትዮጵያ እያሉ ገጥመው እንዲያቀርቡላቸው ከሆነ በቅርብ ቀን ሊሰረዝ ይችላል። ስለዚህ ስሁሉም ጥረት አስፈላጊ ነው።

ጠቢያ መጽሔት ቅጽ 5 ቁጥር 4.1989 ዓም ገጽ 32 “አቢሲኒያ የሚለው ሐሰሻ የፈረንጅኛ አጠራር ዘዴዋ ምንጩ ይህ የዓረብኛ ቃል መሆኑ የሚያጠያይቅ አይመስለኝም። ፈረንጆች አገራችንን በዚህ ስያሜ አማካኝነት ለቀረው ዓለም አስተዋወቁ። ፈረንጆችም ለብዙ ዘመናት ከኢትዮጵያ ይልቅ ስለ አቢሲኒያ መጻፍና መናገር ይቀላቸው እንደነበረ ማንም የታሪክ መዛግብት ያገላበጠ መመልከት የሚችለው ጉዳይ ነው። የአገሪቷ አፋላዊ መጠሪያ ኢትዮጵያ መሆኑ እየታወቀ እገር ንብኝዎቼ ስለአቢሲኒያ ነበር የሚያትኩ” ሲሉ ጽፈዋል።

ኢትዮጵያዊነት ታሪካዊ መሠረቶችና መሣሪያዎች በተባለው መጽሐፉ ገጽ 234“ በ17ኛው ምዕተ ዓመት በሃይማኖት ትምህርት ልዩነትና ግጭት ተሸንፈው ከኢትዮጵያ የተባረሩ የካቶሊክ ሚሲዮናውያን “ሀበሻ” የተሰኘውን የአረብ ስያሜ እቢሲኒያ በሚል ላቲናዊ ትርጉም በምዕራቡ ዓለም እስከ ሃያኛው ምዕተ ዓመት መጀመሪያ ድረስ በጽሑፍ አሰራጩ” ይሉና ገጽ 12 “አውሮፓውያን የፈጠራ ታሪካቸውን አስተማሩን የነፃ ትምህርት እድል ሰጡን። እኛም ያስተማሩንን አጠናን ያንን ለሌሎችም ማስተማር ጀመርን” ሲሉ ጽፈዋል። ቀደም ሲል ነገሩን ሳያጤኑ ደራሲያን በመጽሐፍ ጠቅሰውት ሊሆን ይችላል። ነገር ግን ዛሬ ልናርመው ይገባል።

ዶ/ር ሹመት ሲሻኝ ኢትዮጵያ ሪጅስተር ሕዳር 1986 ዓም ወይም 1994 ገጽ 58 “ታሪክን የሙጥኝ ብለው የሚይዙት ለህልውናቸው የሚሰጉት ደካማ ማሕበረሰቦች ብቻ ሳይሆኑ የተሟላላቸውና የተሳካላቸው ኃያላን መንግሥታት ጭምር ናቸው። ጠማማውን እያቃኑ እድፋን እየወሰዱ ስለት እየደረሱ ደጉንና ገናናውን ታሪካቸውን ከትውልድ ወደ ትውልድ በማስተላለፍ በራሱ ታላቅነት የሚያምን ማሕበረሰብ እንዲፈጠር ታላቅ ነኝ ብሎ ስለሚያምንም ለታላቅ ዓላማ እንዲሰራና ያደርጉታል” ሲሉ ጽፈዋል። አንዳንድ የልጹጽ ታሪክ ካለ እያስተካከሉ መቀጠል ሲቻል አንዳንዶች ታሪኩን ከምንም አይቆጥሩትም። ወገኖቹ በጥዋና ትርጉሙን ሳይረዱ አቢሲኒያ ማለት ኢትዮጵያ ማለት ነው እያሉ ያወጋሉ። አባቶቻችን ይዘውት የቆዩትን ስማችን አውሮፓውያን ሊቀይሩብን

አይገባም። ልንረዳው የሚገባን ታሪክ ቢኖር እኛ ኢትዮጵያውያን እንጂ አብሲኒያውያን አይደለንም።

የመንግሥቱ ማህበር ወደ ተባበሩት መንግሥታት ድርጅትነት ተለውጦ ሲመሰረት ከመስራቾቹ 50 አገሮች ኢትዮጵያ አንዷ ስትሆን በተለይ ኢርትራንና አቡባን ወደ ኢትዮጵያ ለማስገባት ከፍተኛውን ሥራ የሰሩት ትውልዱ የገደላቸው ክቡር አቶ አክሊሉ ሀብተወልድ ሲሆኑ ፊት ለፊታቸው ከጠረቤዛው ላይ የተቀመጠው ኢትዮጵያ እያለ በአንድ መወያያ አጀንዳ ላይ ትናንሽ አገሮች የሚከተሉት የታላላቁን መንግሥት ድምጽ እያዩ በመሆኑ በፊደል ተራ ቁጥር ኢትዮጵያ ቀድሞ ድምጽ እንድትሰጥ አቢሲኒያ ብለው ጠሯት። ክቡር አክሊሉ ሀብተወልድ “እኛ ኢትዮጵያውያን እንጂ አቢሲኒያ አይደለንም። አቢሲኒያ የሚለውን ስም አኛ አናውቀውም” በማለት እንቅጩን ነግረዋቸዋል። ይህ ሁሉ የሆነው አውሮፓውያን ኢትዮጵያ ብለው መጥራት ስለሚያሳፍራቸው ነው። እነሱ ስለሚያፍሩ ኢትዮጵያ አይባሉ እኛ ደግሞ ስለምንኮራ ኢትዮጵያ ብለን መጥራት ይኖርብናል። ማንኛውም ኢትዮጵያዊ የግል ስሙ የፈደለ ሲፈጸምበት ለማስተካከል ደፋ ቀና እንደሚለው ሁሉ ፀረ ኢትዮጵያ ኃይሎች አቢሲኒያ ወይም ሐበሻ ብለው ሲጠሩት ኢትዮጵያዊ ብለህ ጥራኝ ማለት አለበት/ባት።

ሌላውን ታሪክ ተውትና ብሉይ ኪዳን የተጻፈው “ድንግል ትወልዳለች ለሙምን አማኑኤል ትለዋለች” የሚለው ትንቢት ነበረ ታዲያ ወቅቱ ሲደርስ አምላክ ከድንግል ተወልዶ ሲያስተምር ጠላቶቹ የሰው ልጅ መስሏቸው አስረው ሲገርፉትና ሲለቅሉት ያሉ ጓላም መነሳቱን የተመለከቱ የዓይን ምስክሮች ሐዲስ ኪዳንን መጽሐፍ ጽፈውልናል። የጌታ መቃብር ላይ የተገኘው መከፈኛው እንጂ ሌላ አለመሆኑን ሁለት ሺህ ዓመት ሊሞላው 11ወር ሲቀረው በእኛው አቆጣጠር የካቲት 1999 ዓም ላይ የጌታን አጽም አገኝን ብለው አይናቸውን በጨው አጥበው ሕዝቡን ሲያሳምኑ መጣራቸውን መመልከቱ ምንኛ እነዚህ ሰዎች የተመረዙ ናቸው? ያሰኛል። ስለዚህ የቀድሞ አባቶቻቸው ኢትዮጵያን አንዴ የግሪክ ስም ነው ሌላ ግዜ ሐበሻ ነው ብሎም አቢሲኒያ ናት የሚለው ታሪክ ትክክል ስላላይደለ አንባቢያን የሀገራችን ስም ኢትዮጵያ መሆኗን አምነት ይደርባችሁ ሌሎች እንዳይላሳቱም ምክሩአቸው። ሐበሻ፤ ነህንነሽ ?አቢሲኒያ ነህንነሽ? የሚለው ጥያቄ ለነገር መሆኑን ዕዎቁ።

ክፍል ሁለት

ምዕራፍ 1

ኢየሱስ ክርስቶስ መወለድና ክርስትና በኢትዮጵያ!

የጥንቷ የኢትዮጵያ ትንሣኤ ታሪክ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 117 “አጤ ባዜን በነገሠ በስምንት ዓመት የሰላሙ መሪ የዘላለሙ ንጉሥ አማኑኤል በኢየሩሳሌም ቤተ ልሄም በምትባል መንደር ተወለደ”ሲሉ ጽፈዋል። 5500 ዓመተ ዓለም አልቆ ዓምተ ምሕረት መስከረም አንድ ቀን ተከብሮ ታህሳስ 29 ቀን 1 ዓም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በኢየሩሳሌም ሲወለድ የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥቱ አጤ ባዜን ነበሩ። አጤ ባዜን ከጌታችን ልደት በፊት 8 ዓመት ከልደት በኋላ 9 ዓመት ኢትዮጵያን ያስተዳደሩ እድለኛ መሪ ነበሩ። እድለኛነታቸው በእርሳቸው ዘመን የዓለም መዳንኒት መወለዱ ነው።

ትንቢተ አሞጽ ም 9 ቁ 7 “የእስራኤል ልጆች ሆይ! እናንተ ለእኔ እንደ ኢትዮጵያውያ ልጆች አይደላችሁምን?”ሲል የተናገረው ከጥንት ጀምሮ ኢትዮጵያውያን እግዚአብሔርን የሚያከብሩ መሆናቸው ነው። በኋላም ኢየሱስ ክርስቶስ በትንቢቱ መሰረት በቤተ ልሔም ሲወለድ የሰገዱለት ሰብዓ ሰገል ኢትዮጵያውያን ናቸው። ኢትዮጵያውያን እንደሚሰግዱለት መዝሙረ ዳዊት ም/ፍ 72 ቁ 9“ በፊቱም ኢትዮጵያውያን ይሰግዳሉ ጠላቶቹም አፈር ይልሳሉ፤ የተርሰሴና የደሴቶች ነገሥታት ስጦታን ያመጣሉ” ተብሎ የተጻፈው ይፈጸም ዘንድ ከርቤ፤ወርቅ፤እጣን፤ እበርክተው ሰግደውለታል። ወደ ኢትዮጵያ ከተመለሱ ጀምሮ ኢየሱስ ክርስቶስ መወለዱን ለኢትዮጵያ ሕዝብ አብርሰዋል።

የጥንቷ ኢትዮጵያ ትንሣኤ ታሪክ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 126“ ከኢትዮጵያ ከሚወልዱ የእግዚአብሔር ካህናት በየጊዜው በመንፈስ ተናገሩ። ትንቢቱም ይፈጸም ዘንድ በምሥራቅ በኩል እግዚአብሔር ምልክትን አሳየ ስለዚህ ነው ሁሉም በየራሱ ከሶስት ላይ ወደ ኢየሩሳሌም የወረዱ”ይሉና“ በኮከብ ብርሃን እየተመሩ ከተወለደበት ደረሰ። ወደ ቤት ገብተው ሕጻኑን ከእናቱ ከማርያም ጋር አዩት። ወድቀው ሰገዱለት ሣጥናቸውንም ከፍተው እጅ መንሻ ወርቅና እጣን ከርቤ ከወርቅ ሃመልማል የተሠራ እጅጠባብ አቀረቡለት። ለእናቱም እንቆክርያውን

ዩኑስ ሉል ክብር ድንጋይ ከወርቅ ሃመልማል የተሠራ መጎናጸፊያ ሰንደል እንጨት አድርገው ሰጧት”ሲሉ ጽፈዋል።

መራሪስ አማን በላይ ገግሣ መጽሐት ቅጽ 3 ቁጥር 1 ሐምሌ 1993 ዓም ገጽ 29 “በዚህን ጊዜ በደሽት ከተማ ቆንጅ ጎጃም የሚቀመጠው በተስፋ ሲጠባበቅ የነበረው አጎጃ ጃቦን የቶ የሚባለውን የግዮን ብጫ ወርቅ እንቁላትን እንቁላት ግዮን የሚባለውን ሉል ድንጋይ የወርቅ ሐመልማል ማለት ወርቁን እንደሰፈድ ሆኖ የተሰራውን ይዞ በስፍ ሶስት ንጉሶች አስከትሎ ከጣና ደሴት ተነስቶ ኮከቡ ወደሚያመለክትበት ምድር ጉዞአቸውን ቀጠሉ። አጎጃ የዳቦን አማናቱ የአማራ ጎሳ። ከአናርያ ዙባ ከተማ የሚቀመጠው የመደባይ ጎሣ የደርጊያ የሰገል የማጃና የአርመን ንጉሥ መጋል ከኤውላጥ ንጉሥ መካድሺ ከአቢል ንጉሥ አውር ከአፈር አፍሪካ ንጉሥ ሙርኖ ጋር ሁኖ ከወርቅ ሐመልማል የተሰራ መጎናጸፊያ እጀጠባብ የሰንደል እንጨትና እጣን ከርቢም የከበረውን ሉል ወርቅ ይዞ ኮከቡ ወደ ሚመለከተው ሀገር ወደ ኢየሩሳሌም በጥንቱ ናግራ ኤደን በዛሬው የመን አድርጎ ጉዞውን ቀጠለ። የገዳዲ ልጅ ዲዳ ሰፍ የኦርሞ ጎሳ።”

“ከዋይዝ ከተማ በተርሴስ ደሴት በዛሬው አፋር የሚቀመጠው የአዜባውያን አዛል-አዳል የአፍርሴካውያን ንጉሥ አጋቦን በኢንኤ ጊዜር ከአውሳው ንጉሥ ሳዱንያ ባል ሚሊኩ አቡል ሰላም ከለባ ከተማ የሚቀመጠው አርስጣ ጋር ሆነው ወርቅና እጣን ከርቢም ይዘው ወደ ኢየሩሳሌም ቀይ ባሕርን ተሻግረው በምስራቅ በኩል ወጥቶ ብርሃኑ ወደ ኢየሩሳሌም ያደረገውን ኮከብ አይተው ጉዞአቸውን ቀጠሉ። አፍርሴካ አፍርሴካውያን የሆኑ እነዚህ ንጉሦች ሁሉም ዘውድ የደፉ ናቸው። ለእነዚህ ለአስራ ሁለቱ ንጉሦች የበላያቸው በኢትዮጵያ ዋና ከተማ አክሱም የሚቀመጠው ንጉሠ ነገሥት አጤ ባዜን ነው። እነዚህ ንጉሦች በግመሉቻቸውና በፈረሶቻቸው ከምድራቸው የእህልና የወርቅ የክርቤና የእጣን አይነቶችና ልዩ ልዩ ልብሶች ገፀ በረከቶች ይዘው የንጋቱ ኮከብ ብርሃኑን ለሚያመለክታቸው የሰላም ንጉሥ ጋዳ ገፀ በረከት ለማቅረብ ጉዞ ቀጠሉ” ሲሉ ጽፈዋል። ማቴዎስ ወንጌል ም/ 2 ቁ 1“ የከዋክብት ተመራማሪዎች ከምስራቅ ወደ ኢየሩሳሌም መጡ” ይላል። ከኢየሩሳሌም ምሥራቅ ኢትዮጵያ አንጅ አውሮፓ ወይም ሕንድ አልያም አሜሪካን አይደለም።

ገ.ዮሐንስ ገ.ማርያም ክርስትና በኢትዮጵያ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 52“ ጌታ በቤተ ልሔም በተወለደ ጊዜ ከምሥራቅ መምጣታቸውን በአዲስ ኪዳን የተነገረላቸው ሰብአ ሰገል ከኢትዮጵያ እንደሄዱ ኢትዮጵያውያን ሊቃውንት በትውፊትዊ አባባላቸው ይተርካሉ”ሲሉ ጽፈዋል። ማቴዎስ ምዕራፍ 2 ቁጥር 13 “እነርሱም ከሄዱ በኋላ እንሆ የጌታ መልአክ በሕልም ለዮሴፍ ታይቶ ሄሮድስ ሕፃኑን ሲገድለው ይፈልገዋልና ተነሣ ሕፃኑንና እናቱንም ይዘህ ወደ ግብፅ ሽሽ፤ እስክንግርህም ድረስ በዚያ ተቀመጥ አለው” ሲል ጽፎአል።

መጽሐፈ መዝሙር ምዕራፍ 68 ቁጥር 31“የሰላም መልክተኞች ከግብጽ ይመጣሉ፤ኢትዮጵያም ፈጥና እጆቻቸው ወደ እግዚአብሔር ትዘረጋላች” ሲል የተጻፈው ኢየሱስ ክርስቶስን ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ የሰላም መልክተኛ ራሱን መስዕዋት አድርጎ የሰው ልጆችን ያዳኝ ነው። ኢትዮጵያ የሰላም መልክተኛን አስተናግዳ በሰላም የላከች አገር ናት። ሰኔ ጎልጎታ በተባለው መጽሐፍ “ሄሮድስ በምቀኝነት ሲገድልህ በፈለገ ጊዜ አንተን በጀርባዬ አዝዬ አራት ግመት ከአንድ ሀገር ወደ አንዱ ሀገር ተሰድሻለሁና አቤቱ ጌታዬና አምላኬ ኢየሱስ ክርስቶስ ሆይ! ጸሎቴንና ልመናዬን ስማች” ስትል ፀልያለች። ቅድስት ማርያም “ከአንዱ ሀገር ወደ አንዱ ሀገር” ያለችው ከእስራኤል ወደ ግብጽ ከዚያም ወደ ኢትዮጵያ መምጣታቸውን ነው። ጌታችን መዳሀኒታችን ኢትዮጵያ መምጣቱን የኢትዮጵያውያንን ደራሲ ብቻ ሳይሆን በነሱው ቋንቋ ተጽፎ በኋላ ወደ ግዕዝ ተተርጉሞ አሁን በቅርቡ ከግዕዝ ወደ አማርኛ የተተረጎመውን መጽሐፍ ለዋቢነት ልጥቀስ።

ፎርሳን ዑራኤልን በተባለው መጽሐፍ “ይህ ድርሳን ዑራኤል እመቤታችን ድንግል ማርያም ለኢትዮጵያ ታላቅ ባለውለታዋና የሕዝቦቿን የነገሥታቷም የቅርብ ረዳት የሆነ ለቅዱስ ዑራኤል ከእግዚአብሔር የተሰጠውን ሀብተ ረድኤትና የገቢረ ተአምራት ጸጋ ለቅዱስ ዮሐንስ ወንጌላዊ እየነገረችው ከጸፈ በኋላ ከጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ቅዱስ ወንጌል ጋር የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ መካነ መቃብር የሚሆን በደብረ ጎልጎታ አስቀምጦት ሲኖር የብሕንላው ኤጲስ ቆጶስ አባ ሕርያቆስ፤ በኢየሩሳሌም ጉብኝቱ ጊዜ የኢየሩሳሌም ቤተ መጻሕፍት ወመዘከር ጠባቂ ከአባ ባርኮ ዘንድ አግኝቶ በደቀ መዝሙሩ በአባ ጌዴዎን ከፅርፅ ቋንቋ ወደግዕዝ አስተርጉሞ በቅዱሳኖቹ በኢትዮጵያ ነገሥታት በአብርሐ ወአጽብሐ፤ ዘመን መንግሥት ለኢትዮጵያዊው ማለት ለአክሱሙ ሲቀ ካህናት

ለአንበረም በክብር የአስረከበው የድርሳን መጽሐፍ ነው” ሲሉ መጽሐፉን የተገኘበትን ታሪክ ባጭሩ ገልጸውታል።

መጽሐፉን ሲያነቡት የኢትዮጵያ ክፍለ ሀገራት ተጠቅሰው ይገኛሉ። ገጽ 17 “እናቱ ሆይ! በዚች በምባርካት አገር በኢትዮጵያ የሚኖሩ በዎችን አስከ ዓለም መጨረሻ ድረስ ዓሥራት ይሆኑልኸ ዘንድ ሰጥቼሻለሁ። እናቱ ሆይ! አሁንም ወደዚያ አገር እንሂድ ዘንድ ተነሺ ደሴቶች የተቀደሱ ወንዞችዋ፤ ያማሩ ውህዎችዋ የጡሩ ዛፎችዋና ተራራዎችዋ፤ የተዋሉ ናቸውና አላይሻለሁ አለኝ” ብላ መናገሯ ተጽፎአል።

ኅርኅርዮስ ደጀኔ ሐመር መጽሔት ጥቅምትና ኅዳር 1989 ዓም ገጽ 5 “የእመቤታችን ስደት ወደ ኢትዮጵያም ጭምር ነበር። ይህንንም ትንቢት አስቀድሞ የተናገረው ነቢዩ ዕንባቆም ነው። እግዚአብሔር ከቴማን ቅዱሱም ክፍራን ተራራ ይመጣል። ክብሩ ስማያትን ከድኗል ምስጋናውም ምድርን ሞልቷል። ፀዳሱ እንደብርሃን ነው ጨረር ከእጁ ወጥቶአል። ኃይሉም በዚያ ተሰውሮአል። መንገዱም ከዘላለም ነው። የኢትዮጵያ ድንኳኖች ሲጨነቁ አየሁ። ብሏል ዕንባቆም ምዕራፍ 3 ቁጥር 3-7 በትንቢቱ መሠረት የፋራን ተራራ የተባለችው እመቤታችን በትሆን ከፍራን ተራራ ይመጣል የተባለው ደግሞ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ድን ኳን ደግሞ የሰደተኞች ማረፊያ ነው። በመሆኑም የኢትዮጵያ ድንኳኖች ሲጨነቁ አየሁ የሚለው ዐረፍተ ነገር የእመቤታችን ስደት ወደ ኢትዮጵያም አንደሆነ የሚያመለክት ነው። ካሉ በኋላ “ጻድቁ የሴፍ እመቤታችንን እና ጌታን ይዞ በግብፅና በኢትዮጵያ እየተዘዋወረ ባለ ከእግዚአብሔር የታዘዘው መልአክ ተነሥእ ንግእ ሕፃነውን ወሐር ውስተ ምድረ እሥራኤል። ተነሥተህ ብላቴናውንና እናቱን ይዘህ ወደ ምድረ እሥራኤል ተመለስ” ተብሎ መነገሩን ጽፏል። እንዲያውም ቅድስት ድንግል ማርያም ዋልድባ የሚባለውን ገዳም ስም ያወጣችለት መሆንዋን ተገልጾአል።

ዋልድባ በሀገረ እግዚአብሔር አባሲንያ የአርበንታት ገዳም ታሪክ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 17 “ከክርስቶስ ልደት በኋላ ከተገደሙት ገዳማት አንዱ የሆነው ይህ ገዳም ምድር ስትፈጠር ጌታ ባወቀ ያዘጋጀው ቅዱስ ቦታ ነው። የትንቢቱ ቃል የተነገረበት ዋልድባ ወይም ዋሊ ማለት ምን ማለት ነው? እመቤታችን ዋሊ የሚባል ገዳም ደረሰን ብላ የተናገረችው በውስጡ ባለችው ዕፅ ምክንያት ሲሆን ይህች ዋሊ የተሰኘች ዕፅ በገነትም የምትገኝ ናት። የእርሷም ቅጠሎች ሰፋፊና ቅርንጫፎቿ የበዙ ሁልጊዜ

ጠዋት አብባ በ9 ሰዓት የምታፈራ ዕፅ ናት። ዋሊ ዱባ የሚያክል ፍሬ በመያዝ በተለምዶ ዋልዱባ በማለት ስትጠራ ቆይታ በኋላ ዋልድባ ለመባል በቅታለች። ዛሬም ቢሆን የቅዱሣን ምግብ ሆና የምታገለግለው ዕፅ ከሥጋ ሀዕፅ የራቀ ሁሉ በዓይነ ገሊናው የብቃት መጽሐፍት ሊያያት ይችላል” ሲሉ ጽፏል።

ስብሃት ገብረ እግዚአብሔር እፎይታ ጋዜጣ ጥቅምት 30 ቀን 1992 ዓም ገጽ 12 “የሴፍ ማርያም እና ስሎሜ ሀጻኑን ኢየሱስን ይዘው ከሄርዶስ ጭፍጨፋ በሽሹ ጊዜ ወደ ኢትዮጵያ መጥተው ጣና ሀይቅ ከሚገኘው ደሴቶች አንዷ በሆነችው በቀስቋም አርፈው ተስተናግደው ነበር” ሲሉ ጽፏል። መምሕር ኃይለ ሥላሴ አለማየሁ ታሪክ ነገሥት አብርሐ ወአጽብሐ የሚባለውን መጽሐፍ ከግዕዝ ወደ አማርኛና ትግርኛ ተርጉመው የጻፉት በመቅድሙ የት እንዳገኙት ሲተነትኑ እንዲህ ብለዋል። “የአብርሃ ወአጽብሃ ታሪክ የተናገረው የመጀመሪያው የኢትዮጵያ ጳጳስ ቅዱስ አባ ሰላማ ካሴቴ ብርሃን ሲሆን የጻፉትም መጻሕፍትን ወደ ግዕዝ የተረጎሙት ተክለ ሃይማኖት ገብረ መስቀል የሚባሉ ኢትዮጵያውያን ሊቃውንት እንደ ሆኑ በገድላቸው ተጽፎ ይገኛል” ሲሉ ጽፏል። ታሪክ ነገሥት በተባለው መጽሐፍ ገጽ 18 “ሄርዶስ ጌታን ባሳደደና የገሊላ ሕጻናትንም ባስገደለ ጊዜ ድንግል ማርያም በሽሸት ጊዜ ወደ አኩሱም ከመሄዷ በፊት ሦስት ወር በዚያች ደሴት እንደተቀመጠች” ሲሉ ጽፏል። ይህ ደሴት ጣና ነው።

አለቃ አያሌው ታምሩ ወላዲተ አምላክ በኢትዮጵያ በተባለው መጽሐፍቸው ገጽ 48 “የጌታ ስደት ከግብጽ አምልኮተ ጣፃተ ላህምን ያጠፋ ሲሆን ለኢትዮጵያ ደግሞ ከሕገ ኦሪት ወደ ሕገ ወንጌል የተሸጋገረችበትን ትንቢተ ነቢያትን ከሰበከተ ሐዋርያት አጣምራ ያመነችበትን የሃይማኖት በር ከፍተላታል ልዩ ልዩ የታሪክ መጽሐፍት አንደሚያስረዱት እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም አምላክ ልጅዋን በእቅፍዋ ይዛ አክሱምንና ሌሎችንም የኢትዮጵያ አውራጃዎች ደብረ ጳጋን፤ዋልድባን፤ ጣናን ምስሐለ ማርያምን፤ ምሑር ኢየሱስንና ሌሎችንም ቦታዎች እንደሳበኘች ሁሉ፤ ከሚቻለው ልጅዋ አገሪቱን ኢትዮጵያን በርስትነት ሕዝብዋንም ኢትዮጵያውያንን በዐሥራትንተን በቃል ኪዳን እንደ ተቀበለች ይገልጻሉ” ሲሉ ጽፏል።

ቅዱሳን መካናት በኢትዮጵያ ክፍል አንድ በተባለው መጽሐፍቸው ገጽ 224 “ክርስቶስ መጻገኒታችን ሲወለድ ሕፃኑን ለመግደል ሄርዶስ ሲፈልገው እናቱ እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ወደ ግብጽ ሀገር

ስትሰደድ ወደ ሀገራችን ኢትዮጵያም መምጣቷንም በዚህ ገጽም ውስጥ ስለመቆየቷ” ሲል ጽፏል። ኢየሱስ ክርስቶስ ከቅድስት ድንግል ማርያምና ከዮሴፍ ከሰላሜ ጋር አርፈውበት ነበር የሚባለው ጣና ነው። ከዚህ በኋላም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በ12 ዓመቱ በኢትዮጵያ መጥቶ ማስተማሩ ተጽፎአል።

ና

የጥንቷ ኢትዮጵያ ትንሣኤ ታሪክ በተባለው መጽሐፋ ገጽ 129 “ከዚያም ትልቅ ተራራ ነበርና አርባ ቀን ትቀመጠበት ስሙንም ደብረዳም ከዚያም ወርዶ ዋልድባ ከሚባለው ምድር ለነበተ። ከዚያም ከጋፋትና ከገሚራ ጎሳዎች ወደ ገዢን ምንጭ ሄዶ ምዕራፍዩ ከሚባለው ዳጋ ሲጠፋኖስ ባህር ውስጥ ከምትገኝ ደሴት ውስጥ ሲያስተምርና ሲመክር በእግዚአብሔር ብቻ እንዲያመልኩ አደረገ። የዚያም ሀገር ሰዎች ስሙን እንዲሁያው አሉት ትርጓሜውም የህይወት ልጅ ማለት ነው። እግዋለ አመሀያው ካሉ የህይወት እናት ወለደችህ ማለት ይሆናል ትርጓሜ በጋፋትና በገዕዝ ቋንቋ ነው” ሲሉ ጽፈዋል።

ጌግሣ መጽሔት ቅጽ 3 ቁጥር 2 ታህሳስ 1994 ዓም ገጽ 36 “ኢየሱስ ክርስቶስ ከኢትዮጵያውያን ሕጻናት ጋር ግና ይጫወት እንደነበር ለማብራራት ሲሆን ግና ራሱ የተጫወተው በወርሃ ታህሳስ ጥር ነው። ግና ትልቅ የባሕል ጨዋታ ሁኖ እስካሁን ይገኛል። በተለይም የገጠሪቱ ኢትዮጵያ ክፍል ታቦት ወርዶ አዛውንቶች እየተመለከቱ ኮበሌው በቡድን ሁኖ ግና ይጫወታል። ታቦት ከቤተ ክርስቲያን ካስገባ በኋላ እንዲሁ አዛውንቶች እየተመለከቱ ወጣቶች ምክቶሽ ይጫወታሉ። ግና ምክቶሽ ሁሉም ባንድ ሰዎች ጨዋታው የሚጀመር ሲሆን ተወዳጅ ነው። ነገር ግን ሁለቱም ባህላዊ ጨዋታዎች ቀደም ሲል ጀምሮ በኢትዮጵያ የነበሩ ሲሆኑ ኢየሱስ ክርስቶስ ከኢትዮጵያውያን ሕጻናት ጋር የተጫወታቸው በመሆኑ ከሌሎች ባሕላዊ ጨዋታዎች ይልቅ ለገናና ለምክቶሽ ከፍተኛ ፍቅር የኢትዮጵያ ሕዝብ አለው። አሁን በቅርቡ የአውሮፓ ጨዋታዎች እንደሌላው ባሕል ሁሉ እየገቡ በመሆናቸው ነባርና ታሪካዊ የባህል ጨዋታዎች በመረሳት ላይ ናቸው። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከልጆች ጋር ምክቶሽ ሲጫወት እሱ ይዞት የነበረው ግና ሰይፍ ሁኖ ስለተገኘ ያ ሰይፍ ለእንደራሴ አማናቱ ልጅ ለማሕር ተስጥቶ ስለነበር ያም ሰይፍ ዛሬ ድረስ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በጥብቅ ተጠብቆ ይገኛል። ነገር ግን ያ ሰይፍ ያለበትን ቤተ ክርስቲያን ለመግለጽ አንሻም” ሲሉ ጽፈዋል።

መራራስ አማን በላይ መጽሐፈ ሱባኤ ዘበአማን ካልዕ አየሱስ ክርስቶስ በኢትዮጵያ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 406 “አብረውት የነበሩትን

ደቀመዛሙርትና መምሕሩን ከብረ ቅዱሳንን ጠለምት በሚባል አገር ውስጥ እግዚአብሔር እያመሰገኑ እንዲኖሩ ሲል ከእኔ ጋር እስከምንገናኝ በዚህ ጫካ ዱር ውስጥ እረፉ ብሏቸው ወደ አክሱም ከሁለቱ ደቀመዛሙርት ጋር ሄደ እርሱም በኋላ ዋልድባ የተባለው ነው” ይሉና ገጽ 411 “ክርስቶስ በአክሱም ከሚገኘው ቤተ መቅደስ ደጃፍ በር ላይ አብረውት ለነበሩት ደቀመዛሙርትና ሊሰግዱ ለመጡት ለቤተ እስራኤሎች ከተናገረ በኋላ የአክሱም ሕዝብ እያየው በመካከላቸው አድርጎ ሄደ እርሱም የተረገጠው መሬት ምክያዳ እግዛይ ይባላል”።

ይሉና ገጽ 413 “ክርስቶስ ከደብረ ቢዘን ወደአዜብ በዛሬ ጊዜ አዘቦ ወደሚባለው አገር ሄዶ በዚያም በቡግናና በዋግ የሚኖሩ ሕዝቦች እግዚአብሔርን የሚያምኑ መጥፎ ነገርን የሚጠሉ ስለነበሩ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነና ከእግዚአብሔር እንደተላከ ቃሉን ሰምተው አመኑት። የእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ ወደ አሰበትም ወደ ቤተ ወርቀ ዘቦ ሂዶ ፀለየ ከካህናቱ ጋርም ሁኖ መስዋዕት ሲያቀርቡና ሲያቃጥሉ ያይ ነበር። ነገር ግን ከሚቃጠለው መስዋዕት አልበላም። ይሉና ገጽ 418 “ክርስቶስ የ22 ዓመት ዕድሜ ሰው በነበረበት ጊዜ ከዋልያዎቹ ጋር” ሲሉ ጽፈዋል። ከላይ ከተጠቀሰው መጽሐፍ ያለው ሥዕል ጥሪት ያለ አይደለም እንጂ ሥዕልም አለ።

የሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 8 ቁጥር 26 “የእግዚአብሔር መልአክ ፊልጶስን ተነሥና ከኢየሩሳሌም ወደ ጋዛ በሚወስደው መንገድ ወደ ደቡብ ሂድ አለው። ያ መንገድ የበረሃ መንገድ ነበር። እርሱም ተነሥቶ ሄደ። እንሆ ኢትዮጵያዊ ጃንደረባ ለእግዚአብሔር ሲሰግድ ወደ ኢየሩሳሌም ሂዶ ነበር። ይህ ሰው ሕንደኪ ለተባለች የኢትዮጵያ ንግሥት ባለሟልና የገንዘብዋ ሁሉ አዛዥ ነበረ። እርሱ ወደ አገሩ ሲመለስ በወረገላ ተቀምጦ የነቢዩ የኢሳይያስን መጽሐፍ ያነብ ነበር ።በዚህ ጊዜ መንፈስ ቅዱስ ፊልጶስን ሂድ ወደዚያ ሠረገላ ቅረብ አለው። ስለዚህ ፊልጶስ ወደዚያ ሮጦ ሂደና ኢትዮጵያዊው የነቢዩን የኢሳይያስን መጽሐፍ ሲያነብ ሰምቶ የምታነበው ትርጉሙ ይገባልን? አለው። ኢትዮጵያዊውም የሚያስረዳኝ ሰው ሳይኖር እንዴት ሲገባኝ ይችላል? አለና ፊልጶስን ወደ ሠረገላው ውጣና ከእኔ ጋር ተቀመጥ አለው። ጃንደረባው ያነበው የነበረው የመጽሐፍ ክፍል ይህ ነበር። ለመታረድ እንደሚነጻ በግ ነበረ ሲሸለቁት ዝም እንደሚል ጠበት እርሱም ለመናገር አፋን አልከፈተም፤እርሱ ተዋረደ ቅን ፍርድም አልተሰጠውም” የሚለውን የብሉይ ኪዳን መጽሐፍ ያነብ ነበር በጀርገድ ጃንደረባው።

ኪዳነ ወልድ ክፍሌ መጽሐፈ ሰዋሰው ወግስ ወመዝገበ ቃላት ሐዲስ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 10“ ኢትዮጵያውያን ለፋሲካ በዓል የሄዱት ፈላሾችና አይሁድ የጳጳራቸው ስላት የጳጳሮችን ስብከት በግዕዝ ቋንቋቸው ስለ ስሙ አምነው ተጠምቀው ከ3 ሺሕ አርድኦት ተቆጥረዋል” ካሉ በኋላ“ ኢትዮጵያ እንዲህ አስቀድሞ ባልጀጅ ሐዋርያን የወንጌልን እስኩታ ገፈታ ተቀብላ፤ ቀምሳ፤ ሕገ ኦሪትንም ሳትረሳ ሁለቱንም እያጣጣመች በክርስቶስና በሐዋርያት ደም የበቀለው ትምህርት በሰማዕታት ደም ዘርዘሮ ሠለሰቱ ምእትን እስኪያፈራ ድረስ” ሲሉ ጽፈዋል።

ሐመር መጽሔት መስከረምና ጥቅምት 1991 ዓም ገጽ 29 “ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ በበዓል ጳጳራቸው ድርሳት መንፈስ ቅዱስ በሐዋርያት ላይ በወረደበት የእንጦ ቆስጦ በዓል ላይ ኢትዮጵያውያንም እንደነበሩ ገልጿል” ሲል ጽፈዋል። እንዲ ቆስጦ ጳጳራቸው ግንቦት 8 ቀን 34 ዓም ከጥቁቱ በ3 ሰዓት መንፈስ ቅዱስ ወርዶላቸው ከነበሩት 3000 የዓለም ሕዝቦች መካከል ኢትዮጵያውያን በግዕዝ ቋንቋ ምስጢሩ ገብቶአቸው አምነዋል። ጃንደረባው ባኮስ ክርስትና ተቀብሎ ወደ ኢትዮጵያ ከተመለሰ ጀምሮ ጥምቀትን ተገዥ ያስተማረ ሐዋርያ ነው። እርሱና አብረውት የነበሩ ኢትዮጵያውያን ክርስትና አስተምረዋል።

የቤተ ክርስቲያን ታሪክ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 123“ ጃንደረባውም ከፍለጸስ የተማረውን የክርስትና ትምህርት ዜና ለኢትዮጵያ ሕዝብ አሰማ። ስለዚህ ከ35 ዓም እስከ 330 ዓም ድረስ የኢትዮጵያ ሕዝብ ከአራቱ ጋር ጥምቀትን ተቀብሎ ቆዩ። እስከ ዛሬ ድረስ በክርስቲያኖች ዘንድ የሚፈጸሙት ከሕግ አሪት የተወረሱት እንደ ታቦት ግዝረት የአሳማ ሥጋ አስመብላትና የመሳሰሉት የኢትዮጵያ ሕዝብ ከአሪት ወደ ክርስትና እምነት ሲሸጋገር የጠበቃቸው ናቸው” ካሉ በኋላ ገጽ 124 “በወንጌላዊው ማቴዎስና በሕንደኬ ጃንደረባ ተሰብካ ነበረች ክርስትና በኢትዮጵያ ተስፋፋች” ሲሉ ጽፈዋል። ሌሎች ሐዋርያት በኢትዮጵያ ገብተው ሊያስተምሩ የበቁት ሐዋርያው ጃንደረባ ባኮስ በማስተማሩ እነሱ ሲመጡ ለስልሶ አገኙት።

ሊቀ ሥልጣናት አባ ህብተ ማርያም ወርቅነህ ትምህርተ ክርስትና በተባለው መጽሐፍ ገጽ 149 “ማቴዎስ ይኸ ወንጌላዊ ከጳጳራቸው በዓል በኋላ እንደት እንደነበር የወንጌሉን ታሪክ በተረከበበት ተናግረናል። ሆኖም ለብዙ ጊዜ በፍልስፌጤም ምድር ቆይቷል። ወንጌሉንም የጻፈው በዚያው ነው”ካሉ በኋላ “ስለዚህ ወደ ኢትዮጵያ ገብቶ ወንጌልን

አስተምሯል በማለት ስቆራጥስ፤ ሶዛሜኖስ፤ ቴዎድሮስ፤ የተባሉ የጥንት ቤተ ክርስቲያን ታሪክ ጸሐፊዎች የማቴዎስን ሀገር ስብከት ስም ጠርተው ኢትዮጵያ ብለው ጽፈዋል። እነዚህም የቤተ ክርስቲያን ታሪክ ጸሐፊዎች ይኸን ለማለት የቻሉት የአውሳቢዮስን የቤተ ክርስቲያን ታሪክ መሠረት በማድረግ ነው። እርሱም በኢትዮጵያ ቅዱስ ማቴዎስ እንደሰበከ ይናገራል” ካሉ በኋላ “በርተሊሜዎስ፤ ይኸም ሐዋርያው ማቴዎስ ወደ ሄደበት አገር ሂዶ እንደ አስተማረ አውሳቢዮስ ይናገራል። ይኸም ከሆነ ወደ ኢትዮጵያ መጥቶ አስተምሯል ማለት ነው” ሲሉ ጽፈዋል።

አባ ተሥፋ ሥላሴ ሞገስ ቅዱስ ማርቆስ ኢትዮጵያዊ ነው መዳኅኒዓለም ኢየሱስ ክርስቶስ የይሁዳ አንበሳ ነው በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ100 “ማርቆስ ሙሉ በሙሉ ኢትዮጵያዊ ነው” ይሉና ገጽ 42“ ከኢትዮጵያውያን ዘር የተወለደው ቶማስም” ይሉና“ ከኢትዮጵያውን ዘር የሚወለደው ፊልጶስም” ሲሉ ሁለቱ ሐዋርያት ከጌታችን ጋር ያደረጉትን የቃላት ልውውጥ በሚመለከት ጽፈዋል።

የኔሰው አስረሴ ትቤ አክሱም መቱ አንተ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 67“ ቅዱስ ማርቆስም ያባቱን ሀገር አስቀድሞም ያውቀው ስለነበረ መጥቶ እንዳስተማረ” ሲሉ ጽፈዋል። ጌግሣ መጽሔት ቅጽ 2 ቁጥር 3 መጋቢት 1993 ዓም ገጽ 17“ የማርቆስን አክስት ማለት የበርናባስንና የአርሰሙስን እህት ጴጥሮስን አግብቶ ነበር። እንዲሁም ዜግነቱ ኢትዮጵያዊ የቤተ ክርስቲያን የሌዊና የይሁዳ ነገድ የሆነ ወደ ቀሬና ቀራኒዮ ወደ ቤተ መቅደስ ሊሰግድ መጥቶ ስሙም ስምያን ይባል ነበር። በበነገታው ከአባቱና ከናቱ ዘመድ ከስምያን ጋር ማርቆስ የጌታችንን የክርስቶስን ግርፋትና ሕማማቱን እየተከተለ ተመልክቷል አገቱንም የአባቱን ዘመድ ኢትዮጵያዊ ስምያን የተባለ የቀሬና ሰው የጌታን መስቀል እንዲሸከም አይሁድ ሲያስገድዱት አይቷል ተመልክቷል” ሲሉ ጽፈዋል።

አቡነ ኅርኅርዮስ የሸዋ ሊቀ ጳጳስ፤ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 21 “ብዙ ሐዋርያት መጥተው ቢያስተምሩም የሐዋርያት ተልዕኳቸው ዓለምን ዙሪው ለማስተማር ስለሆነ ኢትዮጵያም ከዓለም የተለየች ስላልሆነች ይልቁንም የክርስትና ሃይማኖት ለተወለደበት አገር በጣም ቅርብ ስለሆነች ኢትዮጵያን መጥተው ያስተማሩ ሐዋርያት ቁጥር በዛ ሊባል አይቻልም። የቤተ ክርስቲያን ታሪክ ጸሐፊዎችም ስለ ሌላ ኢትዮጵያ አልጣፉም” ሲሉ ጽፈዋል። ሐመር መጽሔት መጋቢት 1992 ዓም ገጽ 22 “ጃንደረባው ወደ

አክሱም ከመጣ በኋላ ሰንገሥት ሕንደኬና ለመኳንንቱ ወንጌልን ሰብኳል። ከአክሱም ቀጥሎ ኑብያንም በኋላም ቀይ ባሕርን ተሻግሮ በየመንና በፕሮጀክ ወንጌልን ሰብኳል። በሕንድ ወንጌልን ካስተማረ በኋላ ጥንት ታኘርባና ዛሬ ደግሞ ሲሉን በምትባለው ደሴት በሰማዕተነት ዐረፏል። ሲል ጽፏል። ከ12 ሐዋርያት ብዙዎቹ በኢትዮጵያ ወንጌልን አስተምረዋል። ሐዋርያው ቶማስና ሐዋርያው ማቴዎስ፤ ሐዋርያው ናትናኤል፤ ሐዋርያው ማርቆስ፤ ሐዋርያው በትሪ ሎጂዮስ በኢትዮጵያ እየተዘዋወሩ ማስተማራቸውን ብዛት ያላቸው የታሪክ መጽሐፍት አትተዋል።

ነጋ ወልደ ሥላሴ ባለታሪክ ኢትዮጵያ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 70 “ከጌታችን መድኃኒታችን ዕርገት በኋላ ቅዱስ ማቴዎስ ለመጀመሪያዎቹ ሰምንት ዓመታት ያህል በተለያዩ የይሁዳ ግዛት ከፍሎች የክርስትና እምነት እንዲሰፋ ሰበከ። ቅዱስ ማቴዎስ የሃይማኖት ኃይልና ሥልጣን ከተገለጠላቸው ሐዋርያት ዋነኛው እንደመሆኑ ከይሁዳ ወጥቶ ወደ ብዙ አገሮች ሲጓዝ ወደ ኢትዮጵያ ሊገባና ሊያስተምር ችሏል” ካሉ በኋላ “ወደ ኢትዮጵያ ከተጓዙት ቅዱሳን ሐዋርያው አንዱ ቶማስ ነበር። መጀመሪያ ወደ ሶቆጥራ ደሴት መጣ። ሶቆጥራ በዓረብ ባህር የምትገኝ ደሴት ናት። በሶቆጥራ ደሴት እየተዘዋወረ ቅዱስ ቶማስ ስለ ክርስትና ሃይማኖት በአያሌው ሰብኳል። ብዙዎችንም ከተሳሳተ መንገድ ተመልሰው በክርስትና ሃይማኖት እንዲጠመቁ አድርጓል። ወደ ምሥራቅ በኩልም ቀጥሎ በመጓዝ ወንጌልን በብቃት ካስተማረ በኋላ ወደ ኢትዮጵያ በመግባት የወንጌልን ብሥራት በሰፋት ሰብኳል። እዚያም በሽተኞችን ፈውሷል። ሌሎች ተአምራትንም ሠርቷል። ከኃይሉ እግዚአብሔርም የማዳን ጸጋ የተሰጠው መሆኑንም ሊያሰመስከር ችሏል። ከኢትዮጵያ ተነስቶም ወደ ሕንድ አገር ሄደ” ሲሉ ጽፈዋል።

ቤተ ክርስቲያንህን ዕወቅ በተባለው መጽሐፍ ሐዋርያው ቅዱስ በትርሎሜዎስን አስመልክቶ ገጽ 87 “የሀገራችን ሊቃውንትም በኢትዮጵያ ውስጥ መሰበኩንና ሕዝቡን ያጠመቀባቸው ወንዞች እስከ ዛሬ ድረስ ብረት እና ሎሚ ውኃ እየተባሉ እንደሚጠሩ ይተርካሉ” ይልና ገጽ 94 “ሐዋርያው ቅዱስ ማቴዎስ በፍልሰጥኤም በፋርስ በባቢሎን በኢትዮጵያና በአረቢያ አካባቢ እንደሰበከ” ሲል ጽፏል።

የፒንቲ ኢትዮጵያ ትንሣኤ ታሪክ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 132 “ወንጌላዊ ማቴዎስ መርዌ ከተማ ገብቶ ሲያስተምርና ሲያጠምቅ ሰምታ ወደ እርሰዋም ይዘውት እንዲመጡ ላከች ነገር ግን እቲ ህንደኬ ዣንም እሱ

ከመምጣት እኔ መሄድ አስብኝ ብላ በብዙ ሺህ ጦር ታጅባ ወደ መርዌ ወረደች በዚያም ቅዱስ ማቴዎስን አግኝታ ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነ የዓለም ንጉሥ እንደሆነ አምናለሁ” ብላ መጠመቁን ጽፈዋል። የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ስምንት ሥርዓተ አምልኮና የውጭ ግንኙነት በተባለው መጽሐፍ ገጽ 86 “ከቅዱሳን ሐዋርያት መካከል ቅዱስ ማቴዎስ፤ ቅዱስ ናትናኤል፤ ቅዱስ በርተሎሞዎስና እንዲሁም ቅዱስ ቶማስ በየብያና በኢትዮጵያ እውራጃዎች እየተዘዋወሩ ቅዱስ ወንጌልን እንደሰበኩ” ሲል ጽፏል። ታርኮ ከወጣው መጽሐፍ ገጽ 108 ላይ ይመልከቱ።

የዩክ ደብረ ሃህል ቅዱስ ሚካኤል የ1660 ዓመት ታሪክና የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ልማት ዕቅድ በተባለው መጽሔት ገጽ 29 “ክርስትናን በኢትዮጵያ ውስጥ ያስተማረ ጃንደረባው ብቻ ሳይሆን በተጨማሪ ሐዋርያው ቅዱስ ማቴዎስ ወደ ኢትዮጵያ መጥቶ ሕገ ወንጌልን ያስተማረ መሆኑን ስለ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ የጻፉ ሊቃውንት ፋፊኖስ በ1ኛ መጽሐፉ ምዕራፍ 9 ሶቅራጥስ በ1ኛ መጽሐፉ ምዕራፍ 19 ገልጸውታል። መጽሔት አሚን ገጽ 78 ተመልከት። ስለዚህ ክርስትና ወደ ኢትዮጵያ የገባው በ38 ዓም ውስጥ መሆኑ በማያጠራጥሩ መረጃዎች የተገለጸ ነው። እሳይ እንደገለጠው ክርስትና በ38 ዓም ወደ ኢትዮጵያ የገባ ቢሆንም በሲኖዶስ ህግ መሠረት የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የተመሰረተችውና ክርስትና የኢትዮጵያ ኦፊሴላዊ ሃይማኖት የሆነው በአብርሃምና አጽብሐ ዘመን መንግሥት በ309 ዓም ውስጥ መሆኑ በብዙ የታሪክ መረጃዎች የተደገፈ ከመሆኑም ሌላ ቤተ ክርስቲያናችንም በዚሁ ታምናለች” ሲል ጽፎአል።

ለንበር መስቀል የበደበ መስቀል፤ መስቀሌን በመስቀል ሳይ አኑር በተባለው መጽሐፍ ገጽ 64 “የቤተ ክርስቲያን አበው ታሪክ ጸሐፊዎች ሲተርኩ ከ12ቱ ሐዋርያት መካከል አምስቱ በምድረ ኢትዮጵያ እየተዘዋወሩ በመሰበኩ የክርስትናን እምነት አስፋፍተዋል። ካሉ በኋላ የሐዋርያቱንም ስም ሲዘረዝሩ 1ኛ ሐዋርያው ቅዱስ ማቴዎስ 2ኛ ሐዋርያው ቅዱስ ያዕቆብ 3ኛ ሐዋርያው ቅዱስ በርተሎሜዎስ 4ኛ ሐዋርያው ቅዱስ ማጥያና 5ኛ ሐዋርያው ቅዱስ ቶማስ መሆናቸውን አረጋግጠው ከነዚህም ሐዋርያት መካከል በኢትዮጵያ ምድር ስብከቱን በሰፋት ያካሄደው ሐዋርያው ቅዱስ ማቴዎስ ነው” ሲሉ ጽፈዋል። ሐመር መጽሔት መስከረም/ጥቅምት 1991 ዓም ገጽ 30 “ቅዱስ ማቴዎስ፤

በትረሎሚዎስ ናትናኤልና ቶማስ እስከ ኢትዮጵያ ድረስ የሐዋርያዊ ተልዕኮ ጉዞዎቻቸውን አድማስ በማስፋት ወንጌልን እንደሰበኩ” ሲል ጽፏል።

መምህር ቸሬ አበበ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት 1 በተባለው መጽሐፍቸው ገጽ 96 “ሐዋርያው ቅዱስ ማቴዎስ በጼትዮጵያ ወንጌልን እንዳስተማረ የሀገራችን ሊቃውንትም ያስተማረው በትግራይ በስተምዕራብ በአድዋ አውራጃ ልዩ ስሙ ናዕጼር በተባለ በቃ መሆኑን የታሪክ መጽሐፍት የሚያስረዱት ሐዋርያት በኢትዮጵያ ወንጌልን እንዳስተማሩ ነው” ሲሉ ጽፈዋል። ቅዱስ ማርቆስ ኢትዮጵያዊ ነው፤የተዋሕዶ አንበሣም መድኃኒዓለም ኢየሱስ ክርስቶስ ነው በተባለው መጽሐፍ ገጽ 46 “ከኢትዮጵያውያን ዘር በሊቢያ የተወለደው አርዮስ እግዚአብሔር ወልድ ፍጡር ነው በማለቱ በ325 ዓም የቢታኒያ አውራጃ በምትሆን በኒቂያ የተሰበሰበው በታላላቁ ቆስጠንጢኖስ ዘመን መንግሥት 318 አባቶች አወገዘው ለዩት” ሲሉ ጽፈዋል። የኒቂያ ጉባኤ የተደረገው በ325 ዓም ሲሆን እንዴት ኢትዮጵያ ክርስትና ካልተቀበለች ጉባኤው ሊከለክል ቻለ ?በ330 ዓም ክርስትና ወደ ኢትዮጵያ ከገባ አርዮስ ያስተማረውን ትምህርት ለምን አንቀበልም አሉ? ለሃይማኖቱ አዲስ ቢሆኑ የአርዮስ ተከታይ አባ ጊዮርጊስ የአባ አትናቴዎስን፤ ወንበር ሲቀማ የተጻፈው ደብዳቤ ይቀበሉት ነበር። ነገር ግን ቀደም ሲል አምነው ስለነበሩ የአርዮስን ትምህርት ሳይቀበሉ ቀርተዋል። ከሮማውያንና ከአርዮስ ተባባሪ የቀንሰጣ ደብዳቤ ወደ አክሱም የተላከው ይህ ነው።

ክርስትና በኢትዮጵያ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 54“ ከቡራን ኢዛናና ሴዛና ከሁሉ በፊት እኛና እናንተ በመንፈስ የታመን ልባችሁንም በመንፈስ ቅዱስ የተነካ መሆን ይገባናል። አምላክ በእኛና በናንተ እንዲታወቅ ስለ እው ልጅ ሁሉ እናስባለን አምላክ እሱን በማወቅ የሰው ልጅ በሙሉ ተለፋ እንዲኖር እውነትንና እምነትን ከመሻት ፈንታ ወደ ለሀተት እንዳይገባ እንጠብቃለን። እናንተም ከኛ ከሮማውያን ጋር የእኩልነት መብት ስለአላችሁ በበለጠ ስለ እናንተ ማሰብ አለብን። አንድ አይነት የሃይማኖት ትምህርት በሕዝባችሁና በሮማውያን ሕዝብ መካከል እንዲሰፋፋ ያስፈልጋል። ፍሬምናጦስን እንደገና ወደ እስክንድርያ ሳኩትና ከእውነተኛቹ አባቶች የሃይማኖትን ትምህርት ተምሮ ሲያበቃ ድጋሜ በትልቁ አባት ጊዮርጊስ ተሹሞ ይመለስ ፍሬምናጦስ በሐጢአተኛው አትናቴዎስ ለሀተት ሳታውቁ እስከ አሁን በመቆየታችሁ ተጎድታችኋል። አትናቴዎስ ለቀረበለት ብዙ ክስ በእንዱ እንኳ መልስ ለመስጠት ባለመቻሉ ሲሰደድ ይኖራል። ይኸውም ከእውነተኛው ፍርድ ለማምለጥ

ነው። ያለ ልብስና ያለ ምግብ ከበታ በታ መንከራተቱ እጅግ ጸንቶበታል ፤ፍሬምናጦስ ለሀተቱን ተረድቶ ለመመለስ ፈቃደኛ ከሆነና ከተጸጸተ በፍጥነት ወደ እስክንድርያ ሳኩትና ትከክለኛውን እምነት ይዞላችሁ ይምጣ ከተጠራጠረ ግን እናንተንና ሕዝባችሁን ይዞ እንዳይጠፋ ተጠንቀቁ” ሲሉ ጻፋቸው።

ደብዳቤው የተጻፈው አባ አትናቴዎስ በተሰደዱ ከ330 ዓም እስከ 340 ዓም እካባቢ እንደሆነ ይገመታል እነሱም ሆኑ የእኛ አባቶች ሃይማኖት ወደ ኢትዮጵያ ገባ የሚሉት ዓመት ልዩነት አለው። በ280 ዓም የሚል ሲኖር በ309 ዓምና በ320 ዓም በ328 ዓም በ330 ዓም ክርስትና በአባ ሰላማ ተሰበከ ይላሉ። ክርስትና ሃይማኖት ኢትዮጵያ ከገባ ጀምሮ ኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የምታምነው ሙሉ በሙሉ መጽሐፍ ቅዱስን እንጂ ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጭ የወጣችበት ጊዜ የለም። የማቴዎስ ወንጌል ም/24 ቁ/ 4 “ማንም ሰው እንዳያሳስታችሁ ተጠንቀቁ! ምክንያቱም ብዙዎቹ እኔ መሲሕ ነኝ! እያሉ በስሜ ይመጣሉ፤ ብዙ ሰዎችንም ያሳስታሉ” ሲል ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ተናግሯል። እድረረ ኢትዮጵያ ቀጥተኛ (አርቶዶክስ) ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ሥርዓትና አምልኮ መቃወም ከጀመሩ ውለው አድረዋል። የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያንን ከሚንቅፋበት መካከል በትንሹ “የኢትዮጵያ አርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን መስቀል፤በመሳዕከታንና ታቦት፤ ምልጃና ቅድስት ማርያም፤ ጳድቃንን በሥዕላንና አዋልድ መጽሐፍትን ታምናለች” እያሉ ይነቅሏታል።

በእኔ በደካማ አመለካከት የኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የሚተቻት በልጣቸው ቀንተውባት እንጂ በልጠዋት አይደለም። ፀረ ዓለም ቤተ ክርስቲያን ተቃውሞ የተጀመረው በ40 ዓም ገደማ ሲሆን ሐዋርያት ሳሉ በ51 ዓም የመጀመሪያው የቤተ ክርስቲያን ጉባኤ ተደርጓል። ከዚያም በ200 ዓም እንዲሁ ጓላም በ325 ዓም ብሉም በ381 ዓም ከዚያም በ451 ዓም የዓለም ቤተ ክርስቲያን ከሁለት ተከፋፈሉ። ከዚህ ወዲህ ደግሞ የዓመጽ ሃይማኖት በ1517 ዓም ማርቲን ሉተር በተባለ ጀርመናዊ የተሰበከው ሃይማኖት ማማሽ መጽሐፍ ቅዱስ ይዞ የኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያንን ይነቅላሉ።

ዘንብ ኢትዮጵያዊ፤ መጽሐፈ ጨዋታ በተባለው መጽሐፍቸው ገጽ 49“ ጴጥሮስና ጳውሎስ መድኃኒት ያላቸው ይመለለኛል። የሞተውም የታመመውም ይነሳላቸዋልና እንደዚህ ያለ ግርማ ክታብ ስፍተው ይዘው

ይሆን። ማዕረግና ከታባቸውንም ደህና እንደሆነ እናውቀው የለምን? ጴጥሮስስ ያለ ሁለት ክታብ ጳውሎስስ ያለ አስራ አራት ክታብ ምን ክታብ አላቸው፤ እንኳን መድኃኒቱን በልተውታል በሆዳቸው ነው አሉ። ጉጉት አሞራ ባት እንደ ድመት ነው። ድምጧም የከፋ ነው። መናፍቃንም መልካቸው እንደ ሰው ነው። ሥራቸው ጭን የሰይጣን ነው” ሲሉ ጽፈዋል። “መናፍቃንም መልካቸው እንደ ሰው ነው። ሥራቸው ጭን የሰይጣን ነው” ያሉት እውነትም ታዝበዋቸዋል። ምክንያቱም አስመላይ ናቸው፤ በጃቸው ግማሽ መጽሐፍ ቅዱስ ይይዛሉ ለእነሱ የሚሰማቸው ጥቅስ ይጠቅሳሉ። ስለዚህ የተዋሕዶ ልጆች እነሱ የሚነቅፉት ሁሉም ከመጽሐፍ ቅዱስ ያለ በመሆኑ ለቅምሻ ከዚህ በታች የተጠቀሱ ስለሆነ ተመልከቱአቸው።

መስቀል!

ወደ ፊልዕቤስ ሰዎች ም/ 3 ቁ 18 የሐዋርያው የጳውሎስ መልዕክት ወደ ቆላስዮስ ሰዎች ም/ 2 ቁ 14 ወደ እብራውያን ም 12 ቁ 1 የሐዋርያት ሥራ ም 10 ቁ 39 የማቴዎስ ወንጌል ም/ 10 ቁ 38 ወደ ፊልዕቤስ ሰዎች ም 3 ቁ 18

መላዕክት!

የሉቃስ ወንጌል ም 1 ቁ 18 ትንቢተ ኢሳይያስ ም 6 ቁ 1 ወደ ሮሜ ሰዎች ም 28 ቁ 26 ራዕይ ዮሐንስ ም 12 ቁ 7 ኦሪት ዘጸአት ም 23 ቁ 20 “በመንገድ ይጠብቅህ ዘንድ ወዳዘጋጀሁትም ስፍራ ያገባህ ዘንድ እንሆ አኔ መልአክን በፊትህ እስድዳለሁ። በፊቱ ተጠንቀቁ ቃሉንም አድምጡ ስሜም በእርሱ ስለ ሆነ ኃጢአት ብትሠሩ ይቅርታ አይልምና አታስመርሩት” ይላል። ከመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ብዙ ጊዜ ስለ መላእክት ተጠቅሶ ይገኛል። በተለይም በዮሐንስ ራእይ ብቻ 61 ጊዜ “መላእክት” የሚል ተጽፎአል።

ታቦት!

ኦሪት ዘጸአት ም 25 ቁ 23 ኦሪት ዘጸአት ም 37 ቁ 1 መጽሐፈ ኢየሱ ም 3 ቁ 3 መጽሐፈ ኢየሱ ም 4 ቁ 16 መጽሐፈ ሳሙኤል ም 5 ቁ መጽሐፈ ሳሙኤል ም/ፍ 6 ቁ 1 የማቴዎስ ወንጌል ም 5 ቁ 17 “እኔ ሕግንና ነቢያትን ለመሻር የመጣሁ አይምሰላችሁ፤ ልፈጽም እንጂ ለመሻር አልመጣሁም። እውነት እላችኋለሁ ሰማይና ምድር እስኪያልፉ ድረስ ከሕግ አንዲት የውጣ ወይም አንዲት ነጥብ ከቶ አታልፍም” ብሏል። ይህን ከዚህ በላይ የተናገረው ጌታችን መሆኑን ረስተውት ነው ወይስ ይህ ቃል ትክክል አይደለም ብለው ነው። ዮሐንስ ራዕይ ም 11 ቁ 19 “

በሰማይም ያለው የእግዚአብሔር መቅደስ ተከፈተ፤ የኪዳንም ታቦት በመቅደሱ ታየ፤ መብረቅና ድምፅም ነገድጓድም የምድርም መናወጥ ቃላቅም በረዶ ሆነ” ሲል ጽፎአል።

ምልጃ!

ኦሪት ዘፍጥረት ም 18 ቁ 22 ኦሪት ዘገልቁ ም 12 ቁ 1

ማርያም!

ነቢዩ ኢሳያስ ም 7 ቁ 14 የዮሐንስ ወንጌል ም 2 ቁ 1 ሉቃስ ም 1 ቁ 26 ሉቃስ ም 1 ቁ 42 “ከሴቶች ሁሉ ተለይተሽ የተባረክሽ ነሽ፤ የማህፀንሽ ፍሬ የተባረከ ነው”

ጸድቃን!

መጽሐፈ ምሳሌ ም 10 ቁ 11 ወደ ሮሜ ሰዎች ም 8 ቁ 28 የማቴዎስ ወንጌል ም 10 ቁ 41 የደዕቆብ መልዕክት ም 5 ቁ 15 መጽሐፈ ጥበብ ም 4 ቁ 16 ሄኖክ ከአዳም 7ኛው ትውልድ ሲሆን ኢትዮጵያዊ ነቢይ ነው። የሄኖክ የልጁ ልጅ ቅዱስ ኖህ ከጥፋት ውሃ ከሶስት ልጆቹ ጋር ተርፎ ዛሬ ላለው አባት ነው። ከቅዱስ ኖህ ወዲህ የተነሳው መልክ ጼዴቅ ነው። መልክ ጼዴቅ ኢትዮጵያዊው ነው። አብርሃምን የባረከና ለእስራኤላውያን ሃይማኖታዊ ምግባር ያስተማረ ነው። ከዚያም በሰው ላይ ክፉ ማየት የማይፈልገው በጉድጓድ የተጣለ እስረኛ ኤርመያስን ለንጉሡ በመናገር ክዋት ያዳነው አቤሚሌክ ነው። ኤርመያስ ም/39 ቁ/15 በቤተ መንግሥቱ አደባባይ በእስራት ላይ ሳለሁ የእስራኤል አምላክ የሆነ የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር ለኢትዮጵያዊው አቤሚሌክ እንዲህ ብዬ እንድንገረው አዘዘኝ” ብሏል።

ሥዕል!

ኦሪት ዘጸአት ም 25 ቁ 18 መጽሐፈ ነገሥት 1ኛ ም 6 ቁ 29 መጽሐፈ ነገሥት 1ኛ ም 8 ቁ 8 ትንቢተ ሕዝቅኤል ም 10 ቁ 1 ትንቢተ ሕዝቅኤል ም 41 ቁ 18 ወደ እብራውያን ም 9 ቁ 5 መመልከት ነው። በቤታችን ሆነ በቤተ ክርስቲያን ቅዱሣን ሥዕላትን በፊታችን ስንመለከት ርኩስ መንፈስ እንዳይቀርበን እግዚአብሔር አገልጋይ ቅዱሳን መላእክታን እንዲጠብቁን አክብረን እንይዛቸዋለን። ሥዕላትን ከቤተ ሆነ ከቤተ ክርስቲያን ማስቀመጥ እግዚአብሔርን ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን

ቅዱሳን መላእክታን ድንግል ማርያምን ሌሎችንም ሠማዕታት ቅዱሳን ታሪክ እያስታወሰን ሕጉን ሥርዓቱን እንድናከበር ይረዳናል ብለን እንጂ የሌላ ባዕድ ሃይማኖት ማምለኪያ አይደለም።

አዋልድ መጽሐፍት

የጳውሎስ መልእክት ወደ ጢሞቴዮስ ሳዎች ም 3 ቁ 16“ መጽሐፍ በሙሉ በእግዚአብሔር መንፈስ መሪነት የተጻፈ ነው፤ እርሱ እውነትን ለማስተማር የተሳሳቱትን ለመግሰጽ ስሕተትን ለማረምና ለትክክለኛ ኑሮ የሚበጀውን መመሪያ ለመስጠት ይጠቅማል። የሚጠቅመውም የእግዚአብሔር ሰው ፍጹም እንዲሆንና ማንኛውንም መልካም ሥራ ለመሥራት ብቁ ሆኖ እንዲገኝ ነው” ሲል ጽፏል።

አዋልድ መጽሐፍት መሰረታቸው ትውፊት ነው ትውፊት መጽሐፍ ቅዱስ ከመጻፉ በፊት የነበረና ጳላም በ1400 ዓመተ ዓለም ገደማ ነቢዩ ሙሴ ሲጽፈው ከአባቶች ወደ ልጅ የተላለፈውን ታሪክ ሲሆን መለኮታዊነቱን በሚመለከት ልዑል እግዚአብሔር እየነገረው ጻፈ ከዚህ ወዲህ የተነሱት ደራሲያን የአንዱን ጻድቅ አልያም ነቢያት ለማዕታት ታሪክ ጽፈው የተውት ያን ግለሰብ መሰለን እግዚአብሔርን እንድናከብረው ነው። በእርግጥ ከአንዳንድ የአዋልድ መጽሐፍት ውስጥ ስህተት የለም ማለት አይደለም። ከቋንቋ ወደ ቋንቋ ሲቀየር ተርጓሚወች አውቀው ይሁን ሳያውቁ የጻፉት የለም ማለት ለቤተ ክርስቲያን አለማስብ ይመስለኛል። ለእንባቢያን ሆነ ለቤተ ክርስቲያን አባቶች ማሳሰብ የምፈልገው እውነታ ቢኖር እዋልድ መጽሐፍት የሚያበረክቱት ጥቅም ብዙ ሲሆን የሲቃውንት ጉባኤ በጥሞና ሲመረምረው ይገባል።

ምዕራፍ 2

የእስልምና ሃይማኖት በኢትዮጵያ፤

ነቢዩ መሐመድ ከአባታቸው ቢን ዐብደላህ ከእነናታቸው አሚና ቢንት ከ563 ዓም 570 ዓም ባለው ዓመት ተወለዱ። ነቢዩ መሐመድ የተወለዱበት አንድ ዓመት ለማግኘት አልቻልኩም። ወላጆቻቸው ስለሞቱባቸው ከአጎታቸው ጋር አድገዋል። ነቢዩ መሐመድን ጡት አጥብተው ካሳደጉ ሞግዚቶች መካከል አንዱ ኢትዮጵያዊት ናቸው። አንዳንዶች አሳዳጊያቸው ኢትዮጵያዊት መሆኗን ቢያምኑም በስም አመዘጋገብ ይለያያሉ። ወስኔ ይፍሩ ወልደአቢብ ተክለአብ ዘብሔረ ተጉሉት የጥንታዊት ኢትዮጵያ ፍልሰፍና ታሪክ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 26 “የዚህም ሃይማኖት ጽንሰ ሐሳብ የመጣው በሕጻንነቱ ሳለ ወላጆቹ የሞቱበትና ባሕሯ በምትባል አክሱማዊት ያደገ መሐመድ በሚባል ወጣት ነው” ሲሉ ጽፈዋል።

አለማየሁ ነሪ ውርጋሶ ሽሰት የባህልና የታሪክ መሠረት፤ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 226“ እንዲሁም መሐመድ በሕፃንነታቸው ከእናታቸው ጡት በተጨማሪ ጡትዋን አጥብታ ያሳደገቻቸው አሙአይመን ከኢትዮጵያ ሐበሻ ወደ ዐረብ የተወሰደች ኢትዮጵያዊት ናት” ሲሉ ጽፈዋል። ረውደቱል አንዋር፤ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 10“ አሳዳጊያቸው የአባታቸው ዐብደላህ አገልጋይ የነበረችው አሙ አይመን ወይም በረከቱል ሐበሺያ ነበረች፤እሱም እስኪታወጅ ድረስ በእድሜ ቆይታ ሰልማ ሂጅራልም አድርጋ ነቢዩ ካረፉ አምስት ወይም ሰባት ወር ከቆየች በኋላ አረፈች”ሲል ጽፏል።

ሐጂ ሙሐመድ ሣኒ ሐቢብ እስልምና እና የታላቁ ነቢይ የሙሐመድ ታሪክ በተባለው መጽሐፍቸው ገጽ 26 “አሙ አይመን በረካ እና ሱወይባ የምትባል ሴት ጥቂት ቀኖች ካጠባቸው” ይሉና ገጽ 29“ ሙሐመድ፤ ከአባታቸው ቅርስ ያገኘዋት አገልጋያቸው አሙ አይመን (በርካ) አብራቸው ስለነበረች” ሲሉ ጽፈዋል። ጥር 30 ቀን 1991 ወይም የካቲት 1999 ዓም ዳሳስ የኢትዮጵያውያን እስላም ቢላል ማህበር እንግዳ በመሆን የተናገሩት ዶ/ር አሕመድ ሞን“ የነቢዩ እናታቸው አሙ አይመን ኢትዮጵያዊት ናቸው”ብለዋል። አሳዳጊ ያቸው ኢትዮጵያዊት ሰለሆኑ ግዕዝ ቋንቋ ተምረዋል። ዶ/ር ላኢሶ መጽሐፍ ገጽ 183“ የነቢዩ ሙሐመድ ከአረቦች የእናት ቋንቋው ቀጥሎ በመካከተማው ከኢትዮጵያውያን ሰፋሪ

ነጋዴዎች፣ሙያተኞች፣ወታደሮችና ባሮች ጋር አብሮ በመኖርና በመነጋገር የኢትዮጵያን የግዕዝ ቋንቋ ደህና አድርጎ ያውቅ እንደነበር ይጠቁማል” ሲሉ ጽፈዋል።

ከአረብኛ ወደ አማርኛ ከተተረጎመው ቅዱስ ቁርአን የአሳታሚው ማስታወሻያ መቅደም ገጽ 10“ መጽሐፍ ቁርአን በዐርብኛ ቋንቋ የተወረደ ቋንቋ ቢኾንም ከዕብራይስጥና ክሮም ከፋርስ አንዳንድ ቃላት አለበት ይላል ከአርብኛ ግሥ መሠረት የሌላቸው ሃያ ስድስት ያክል የሚገኙ የኢትዮጵያ ቃላት እንዳሉበትም ያስረዳል” ይልና ሲጨምር በቅዱስ ቁርአን ቤት ፤ደምነፍስ፤አፈር፤አንበሳ፤መጽሐፍ፤ድግም፤ትዕቃይ፤ ዲያብሎስ፤ሐዋርያ፤የዋህ፤ማዕድ፤ መናፍቅ ብላኢ፤ታቦት፤ብርሃን፤ጣኦት፤ ምክራብ፤መስኮት፤ክፍል፤ፈጠረ፤ ደመደመ፤የተሰኙ የኢትዮጵያ የግዕዝ ቋንቋ ቃላት ከአረብኛ ጋር የሃይማኖቱ ትምህርት ባህላዊ መግለጫና መሣሪያ ሆነው አገልግለዋል” ይልና እንዲሁም ገጽ 11 ከዕብራይስጥ 1 ሲሆን ከፋርስ 2 ከኢትዮጵያ 26 ቃላት ያለበት መሆኑን ያመለክታል። በእስልምና ሃይማኖት መጽሐፍ ሆነ ታሪክ የተጻፈው የእግዚአብሔር መልዕክት በቅዱስ ቅዱስ ገብርኤል (ጀብረል) አጅ ለሙሐመድ ከሰማይ ከወረደላቸው በኋላ መልአኩ የወርቅ የሚመስል ሰሌዳ በእጁ ይዞ ከፈታቸው ቆሞ እኔ መልአኩ ገብርኤል ነኝ። አንብብ ቢላቸው ነቢዩ ሙሐመድ ማንበብ አልቻልም አሉ። መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል እንደገና አንብብ ሲል ትዕዛዙን አጠነከረባቸው። ነቢዩ ሙሐመድ ካንበቡ በኋላ በየጊዜው ራዕይ በማየታቸው ከእግዚአብሔር የተላከሁ ነቢይ ነኝ ሲሉ የእግዚአብሔርን እውነተኝነት አምላክነት አንድነት በየጉባኤው በጣኦታት ቤተ መቅደስ አደባባይ በመሄድ መስበክ ጀመሩ።

ቅዱስ ቁርአን ምዕራፍ 2 አል-በቀራህ ቁጥር 97“ለጀብረል(ለገብርኤል) ጠላት የኾነ ሰው(በቁጭት ይሙት)በላቸው እርሱ (ቁርአኑን)ከበፊቱ ለነበሩት(መጽሐፍት)አረጋጋጭ ለምዕመናን መሪና ብስራት ሲኾን በአላህ ፈቃድ በልብህ ላይ አውርዶታልና። ለአላህና ለመላእክቱ፤ ለመልክተኞቹም (ሚካኤል)ጠላት የኾነ ሰው አላህ ለ(እነዚህ)ከሐዲዎች ጠላት ነው”ይላል። ነቢዩ ሙሐመድ የእስልምና ሃይማኖት ማስተማር ሲጀምሩ ጣዎት አምላኪዎች ቀረሽዎች ሲያሳድዱአቸው የተከተሉአቸው ኢትዮጵያውያን ናቸው።

ከግርግብ ሐበሾች በውጭው ዓለም በሚል በጦማር፤ ጋዜጣ የካቲት 22 ቀን 1992 ዓም ገጽ 10 “ነቢይ ሙሐመድ ከመካ ወደ መዲና በተሰደዱበት

ወቅት (ሂጃራ) ከተከተሏቸው ጠንካራ የእስልምና አምነት ተከታዮች አንዱ ቢላል ነበር” ሲሉ ጽፈዋል። በዚህ ጊዜ ጠላታቸው ሲያሳድዷቸው ነቢዩ ሙሐመድ ተከታዮቻቸውን ወደ ኢትዮጵያ ልከዋል። የኢትዮጵያዊነት ታሪካዊ መሠረቶችና መሣሪያዎች፤ ገጽ 36-37“ የጀኔራል አልአዝም ጥናት በ615-631 በኢትዮጵያ ከነበሩና በድምሩ በ150 ከሚቆጠሩ ሙስሊም ሰደተኞች በረካ አሙ አይመን የነቢዩ ኢትዮጵያዊት አሳዳጊ ሞግዚት ጋር አምስት ሴቶችን ጨምሮ ሃያ አንድ በዘርና በትውልድ ኢትዮጵያውያን እንደነበሩ ያሳያል”ሲሉ ጽፈዋል።

ውይይት ቅፅ 1 ቁጥር 2 ነሐሴ 1984 ዓም መጽሔት ገጽ 88“ የእስልምና ሃይማኖት ገና በነቢዩ ሙሐመድ ሲቋቋም ጀምሮ ከኢትዮጵያ ጋር ጥብቅ ግንኙነት እንደነበረው ግልጽ ነው”ሲሉ ጽፈዋል። የነቢዩ ሙሐመድ ተከታዮች አክሱም መጥተው መኖር ሲጀምሩ ቀረሽዎች ለመውሰድ ሙከራ ማድረጋቸው ጉጉሥ አርማህ ሁለቱን ወገኖች ካስራኩ በኋላ ቀረሽዎችን አሳፍረው መልሰዋል። ከዚያም አስላም ሰደተኞች “ከአክሱም በቀር ከፈለጋችሁት አገር የምትፀልዩበትን መስራት ትችላላችሁ” ተብለው ተነግረዋል ይባላል። ከዚያም አጋሚ አውራጃ ግማሾች ጎንደር ስሜን አውራጃና ሌሎች አውላ አፋር ቤተ መስጊድ ሰርተው እየፀለዩ ይኖሩ ነበር።

ነቢዩ ሙሐመድ ከመዲና ወደ መካ ሲመለሱ አገር ሰላም ሲሆን ሰደተኞች ተመልሰዋል።እስልምና ሃይማኖት ለኢትዮጵያውያን ያስተማሩ ሰደተኞች አይደሉም። በዚያ አጭር ጊዜ ግዕዝ ወይም ትግርኛ አልያም አማርኛ አፋርኛ ተምረው እስልምና ሃይማኖት ምስጢሩን ለኢትዮጵያውያን አስተማሩ ብሎ መቀበል ይከብዳል። ቀደም ሲል በአረብ አገር የሚኖሩ ኢትዮጵያውያን ዕምነቱን ተቀብለው የመጡ ናቸው ያስተማሩት። ኢትዮጵያ ደርሰው ወደ አረብ አገር የሄዱ አሉ። አባ ተስፋ ሥላሴ ሞገስ በአንድ የሰዕል ድምጽ የቪዲዮ ክር ላይ “ቅዱስ ቁርኑን የጻፈው ኢትዮጵያዊ ነው ስሙም በላይ ገብረ እግዚአብሔር ይባላል” ብለዋል። የአረብ ደራሲያን ቢላልን ሆነ አሙ አይመን” ባርያ የነበሩ ናቸው” ይላሉ። ይህ ትረካቸው ከእውነት የራቀ ነው። ኢትዮጵያውያን በአረብ አገር የነበሩት ከየመን ወደ መካ የሄዱ እንጅ ባሪያዎች አይደሉም።

የኢትዮጵያዊነት ታሪካዊ መሠረቶች መሣሪያዎች፤ ገጽ 37“ የኢትዮጵያ ሙስሊሞች ነቢዩን በትጥቅ ለመርዳት 72 ወደ ዘማችች በንጉሥ አስሐማ ወንድም ልጅ ብዙ ማህጀር አልበሽር፤በአረቢያ የቀድሞው ኢትዮጵያዊ

ንጉሥ አብርሃ (535-558) የልጅ ልጅ አብርሃ ቢን ሰባህ አልበህሽና በአንድ ዕውቅ የታሪክና የቅኔ ባለሙያ ብዙ ማህጀር ጥምር አዝማችነት ከሰደት ተመላሾቹ ጋር አብረው እንደሄዱ ተገልጿል። ሲሉ ጽፈዋል። ነቢዩ መሐመድ ድል አድርገው መካ ሲገቡ በመጀመሪያ ደብዳቤ የጻፉት ለንጉሥ አርማህ ነው። የነቢዩ መሐመድ ደብዳቤ ይዘቱ አንድ ሲሆን ዓመት ሆነ ቀን አይገልጽም። ለንጉሥ አርማህ የጻፉት ደብዳቤዎች ኢትዮጵያ የሰው ዘር የተገኘባት የጌምታና የሥልጣኔ ምንጭ ናት ከሚለው መጽሐፍ ወጥቷል።

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 31-32 “መሐመድ ከመካ ወደ መዲና በተሰደደ ጊዜ ከተከታዮቹ ጥቂቶቹ ወደ ኢትዮጵያ ሸሸተው ሲገቡ የተደረገላቸውን ሰብአዊ ርኅራሄ ሰምቶ እበሻን አትንኩ ብሎ መናዘዙ ይነገራል። ይሁን እንጂ ተከታዮቹ ይህን ቃል ባለማክበር ግብጽን የሚያስተዳድሩት የዐረብ ሹማምንት በአስገንድርያ በሊቀ ጳጳሳቱ ላይ እጃቸውን ስለጫኑበት የአክሱምን መንግሥት በመንፈሳዊ ረገድ እንኳ የሚያጽናናው አጣ”ሲሉ ጽፈዋል።

ዶ/ር ሹመት ሲሻኝ ኢትዮጵያን ሪጅስተር መጽሔት የካቲት 1986 ወይም 1994 ዓም ገጽ 55 “ነቢዩ መሐመድ አንድ ኢትዮጵያዊ ከቤቱ ያስተናገደ ሰው የእግዚአብሔር ጸጋ እንዳስገባ ይቆጠራል አሉ”ሲሉ ጽፈዋል። የኢትዮጵያዊነት ታሪካዊ መሠረቶችና መሣሪያዎች በተባለው መጽሐፍ ገጽ 37 “ነቢዩ ለሙስሊም ተከታዮቹ ከኢትዮጵያውያን ጋር በሰላማዊ ጉርብተና አብረውና ተከባብረው እንዲኖሩ ቋሚ የአምነትነት ምህግርትና የፖሊሲ መመሪያ እንደሰጣቸው የዘመኑ የዓረብ ሙስሊም ጸሐፊዮች ለትውልድና ለዓለም የምስክርነት ቃላቸውን ሰጥተዋል”ሲሉ ጽፈዋል። በነቢዩ መሐመድ “ኢትዮጵያውያኖች ካልወጋችሁ እትውጋቸው” ብለው አስተምረዋል። ይህ ከሆነ ታዲያ የአረቡ ዓለም ለምን ነው ኢትዮጵያን አስመልክቶ የነቢዩን መመሪያ የማይከተል? ነቢዩ መሐመድ ይህን ማስተማራቸው እውን ሁኖ ሳል የአረቡ ዓለም የኢትዮጵያ መውደቅ ለምን ይመኛሉ? ኢትዮጵያ ተጋፍታቸው ሳይሆን አረቦች ኢትዮጵያን እየተጋፉ ነው። በግልጽም በስውርም ከመተናኮል ተወግደው አያውቁም። በተለይ በምሥራቅ ኢትዮጵያና በሰሜን በኩል አልቦዘኑም።

ዶ/ር ኃይሌ ወልደ ሚካኤል፤ አብሮነት በኢትዮጵያ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 29 “አንድ ኢትዮጵያዊ የእስልምና ሃይማኖት መሪ ያሉኝን

አስታውሳለሁ። መሪዎች በሚዘጋጁ የአንድ ወይም የሁለት ሳምንት ልዩ ትምህርት ተሳታፊ ነበሩ። የዚህ ዓይነቱ ልዩ ዝግጅት ፀረ ኢትዮጵያ ይዘት ተመልክተው ወደ ኢትዮጵያ ከተመለሱ በኋላ ነበር የተገኘው። አረቦች እስልምናችንን እንጂ ኢትዮጵያዊነታችንን አይቀበሉም። እኔ ደግሞ መጀመሪያ ኢትዮጵያዊ ከዚያም በኋላ እስላም መሆኔን ስለማምን አዝኜ ተመለስኩ ነበር ያሉኝ” ሲሉ ጽፈዋል። አንዳንድ ኢትዮጵያዊ እስላም ወገኖቹም በተለይ በውጭ አገር ያሉ አመለካከታቸው መልካም አይደለም። አንዲት ወዳጅ ተቆጥተው አገኘችላቸው። ለምን እንደተቆጡ ስጠይቅ መልሳቸው “የአገሬ ሰው እስላም አብሮ አደጌ ከአንቺ አማርኛ ከምትናገረው ይልቅ በቋንቋ የማልግባባው እስላም አረብ ይቀርበኛል” አለኝ ብለው አዝነው አጫውቁኝ። እንዲሁ አንዱ እስላም ክርስቲያኒቱን አግብቶ ሲኖር ውሎ ወደ እስልምናው እያከረረ ሲመጣ የክርስቲያን ቅሳቀስ ማየት የማይፈልግ መሆኑን ገደኞቹ ያውቁበት ጀመር።

አንድ ቀን ምግብ ቤት ሂዶ ከተቀመጠበት ጠረቤዛ የለበሰው መስቀል ባለው ጨርቅ ሲሆን ልጅ መስቀሉን ለማየት አይፈልግምና ሲሸፍነው ባልገጀረው አይቶታል። ለምን ትሸፍነዋለህ ብሎ ሲጠይቀው መስቀሉን ማየት አልፈልግም ይለዋል። ከእኛ ፊት መስቀሉን ማየት አልፈልግም ትላለህ ማታ ደግሞ ተሳልመኸው ትተኛለህ በማለት ቀልዶበታል። የእስላሙ ሚስት ክርስቲያና ከገንባሯ እስከ ደረቷ የመስቀል ጥቁራት ያላት በመሆኑ ሊገልጽለት ፈልጎ ነበር። በአረቦች የሚመጣው ችግር ኢትዮጵያን ማስነካቱ አልቀረም። መስከረም 1 ቀን 1993 ዓም ወይም መስከረም 11 ቀን 2001 ኒዮርክ በፊኒክስ ሰሞን አንድ ኢትዮጵያዊ ክርስቲያን እስላም ባልገጀረው በአግሩ ሲሂድ ያየውና “መሐመድ እንደምን አደርከ” ሲለው መሐመድ የሚለውን ስም በማንነቱ ደንግጦ “ስምክን ቄስ ይጥራው ከሣሬ ጀምሮ ማዋ በለኝ” አለ ተብሎ መላቂያ ሁኖ ነበር። እንደዚህ ዓይነቱ ችግር ሲመጣ ደብቁን ከማለት ይልቅ እንደ አባቶቻችን አብሮ መኖርን ማክበር ይገባናል። አንዱ ሌላውን ሳይተናኮስ እንደዚህ እምነቱ ተከባብሮ መኖር አባቶቻችን የወረሰው የተቀደሰ ባህል፤ ነው። በያዝነው ዓመት መስከረም 1999 ዓም በደቡብ ኢትዮጵያ ክርስቲያኖች ተገደሉና በአሳት ተቃጠሉ። ምክንያቱ በውል ባይታወቅም ሰሁሉም ወገን አይበጅም። በውኑ ግጭቱ ትክክል አይደለምና ለወደፊቱ ሊታረም የሚገባው ነው።

በጅማና በኢሉባቦር ክርስቲያኖች ለማዕትነት ተቀበሉ በተባለው መጣጥፍ ገጽ 13 “እኔ እስከማውቀው ድረስ ኢሉባቦር የሰላም ሀገር ናት።

ክርስቲያኑ መስላሙ በማሕበራዊ ኑሮ በእድር፤ በለቅቦ፤ በመርግ፤አብሮ ተረዳድቶ ለረጅም ዘመናት በሰላም የኖረ ሕዝብ ነው። እስካሁን ድረስ እንዲህ ያለ የሻከረ ግጭት ተከስቶ አያውቅም። በተከሰተው የሕይወት መጥፋት፤የንብረት መውደም፤የአብያተ ክርስቲያናት መቃጠል እጅግ አዝናል። ሕይወትና ንብረት ያጠፋት ቋጥሎተኛ አካል ተጣርቶ ወደ ሕገ መቅረብ አለባቸው። መንግሥትም ሰላምን ለማምጣት ጠንካራ ሥራ መሥራት አለበት። የሃይማኖት መሪዎችም/ለሰ ሰላም አጥብቀው መናገር ይጠበቅባቸዋል። በየአብያተ ክርስቲያናቱ ጠሎት ምህላ ሊደረግ ይገባል” ሲሉ የተናገሩትን ዘጋቢው ጽፈውታል።

ለሰዚህ አንደምንሰማው ከሆነ በጅማና በኢሉባቦር ክርስቲያኖች በገጀራ እየተመቱ ከአንገታቸው ላይ ሰይፍ እያረፈባቸው በገድ ማለሙ መልካም አይደለም። መስከረም 2 ቀንና መስከረም 5 ቀን መስከረም 16 ቀን 1999 ዓም ከዚህ በፊት ተደርጎ የማያውቅ አስከፊ ጭፍጨፋ መፈጸሙ አሳፋሪ ነው። ከሞት የተረፉት ክርስቲያኖች እንደመሰከሩት ጅሃድ በኢትዮጵያውያን ክርስቲያኖች ላይ ማወጃ መገታት ይኖርበታል። አንዳንድ ሃይማኖት የሊሰው ክፉ ሰዎች የፈጸሙት እንጂ የኢትዮጵያውያን አሰላሞችን የማይወክል መሆኑን የኢትዮጵያ ክርስቲያኖች እንዲረዱት ይገባል። አክራሪዎች ከዚህ አስከፊ ሴራ ትታገዱ ዘንድ በአገዚአብሔር (በአላህ ስም) አለምናችኋለሁ። ሰባዊነት የሚሰማቸው ኢትዮጵያውያን አሰላሞች ጭምር የተከፉ መሆናቸውን ከማውቃቸው ወዳጆቹ የተረዳሁ መሆኔን በዚሁ አጋጣሚ ልገልጽ እወዳለሁ። የኢትዮጵያ አሰላሞች ከሌላው ዓለም አሰላም የተለዩ የቅዱስ ቁርዓንን ሕገ የሚያከብሩ መሆናቸው ታሪክ የመዘገበው ሐቅ ነው።

ኮሎኔል አስናቀ እንግዳ ማነው በደለኛ? በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 20 “የኢትዮጵያ አሰላሞች የአስልምና ሃይማኖትን ከዓረብ ቢቀበሉም በባህል ረገድ የራሳቸውን ኢትዮጵያዊ ባህልን የያዙ በመሆናቸው ከዓረብ የባህል ተጽዕኖ በመላቀቃቸው ኃሲናዊ ንቃታቸውን አደንቀዋለሁ። ይሁን እንጂ በቅርቡ ጊዜ የዓረብ ባህል ፔትሮ ዶላር ቀስ በቀስ ወደ ኢትዮጵያ ሲያዘግም መታየቱ አስደንጋጭ ነው” ሲሉ ጽፈዋል። ስለዚህ ለአለፈው ሳይሆን ለሚመጣው ማስብ ይጠቅማል። አባው “የተደፋ አይታፈስ የተተፋ አይላስ”ይላሉ ስለዚህ በተለይ የሃይማኖቱ መሪዎች ጥንቃቄ ማድረግ ይገባቸዋል። በ“ንብ ጊዜ ዝም ይናከሳል” ነውና አወናባጆች መጠቀሚያ እንዳያደርጉ በጥምና ሊታሰብበት የሚገባ ጉዳይ ነው።

ምዕራፍ 3

ቅኔ፤ሥነ ጥበብ በኢትዮጵያ፤ ቅኔ

አሁን አሁን መቸም ሁሉንም የኛ የማይመሰላቸው ሕዝቦች በዝተዋል እንጂ መዝሙር በኢትዮጵያ መቼ ተጀመረ የሚለውን ጥያቄ አብሮ መመለስ ያስፈልግ ይሆናል። ቅኔ በኢትዮጵያ የተጀመረበት በ6ኛው ክፍለ ዘመን አለመሆኑን ቅድሚያ ማወቅ ይኖርብናል። በ6ኛው ክፍለ ዘመን በቅዱስ ያሬድ በመጽሐፍ ሁኖ አገኘነው እንጂ ከዚያ በፊት ነበር። ሰው ያለቅኔ የኖረበት ዘመን የለም። ከቅዱስ ያሬድ ወዲህም ሌሎች ኢትዮጵያውያን የየራሳቸው ስልት ያለው የቅኔ ሆነ የዜማ አዳዲስ ቅኝት ትተውልናል ለምሳሌ ከብዙ በጥቂቱ ትዋነይ፤ የሐንሰ ገብላዊ ሌሎችም የየራሳቸው ስልት ይኑራቸው እንጂ ያኑ ማሳመር ነው።

በቅርቡ በ19ኛው ክፍለ ዘመን እንኳን የአለቃ ገብረ ሃና የሕብና ቅኔ ሊቅ ነበሩ። በአግባ ሲቀኙ ለመረዳት ያዳግት ነበር። ልጃቸውም አለቃ ተክሌ የራሳቸው የሆነ የዜማ ስልት እንደነበራቸው አይካድም። ተክሌ አቋቋም ተብሎም ይጠራል። የተክሌ አቋቋም መስራች የጣና ደሴት ገዳም ፈላሲያን መነኮሳት ሳይሆኑ አይቀርም። የተክሌን አቋቋም ከገዳሙ ወደ ውጭ ያወጡት አለቃ ገብረ ሃና ሲሆኑ አርሳቸው ለልጃቸው ለአቃ ተክሌ አስተማሩ፤ አለቃ ተክሌ ብዙ ደቀ መዝሙራን አፈሩ። ከተማሪዎቻቸው መካከል አለቃ ብሬ አንዱ ነበሩ። የተክሌን አቋቋም የደብረ ታቦር ኢየሱስ አስተዳዳሪ አለቃ መኮነን ስልቱን በመሳታቸው አለቃ ብሬ ተቆጥተው ያደረጉትን ታሪክ ከዚህ ጥቅስ ልውሰድ።

ሊቀ ካህናት (ርእስ ደብር)ጥዑመ ልሳን ካሳ ያሬድና ዜማው በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 256 “አንድ ቀን በደብረ ታቦር ኢየሱስ ቤተ ክርስቲያን ማገሌት ቀመው በሚዘምሩበት ጊዜ አለቃ ብሬ ከአስተማሪያቸው ከአለቃ ተክሌ ገብረ ሐና አንደበት የተማሩትን ትምህርት አለቃ መኮነን ስለለወጡባቸው መቋሚያቸውን መትተው ከእጃቸው ላይ አስጥለዋቸዋል” ሲሉ ጽፈዋል። ዜማንና ቅኔን የሚጫወቱበት የኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ልጆች መሆናቸው ከቀደም አስከ ዛሬ ያሉትን እገሌ ብሉ ስም ጠቅሶ መጥራት ይቻላል። ለምሳሌ ዘመናዊ የቅኔ ተማሪዎች ብላቴን ጌታ ፀጋየ ገብረ መድህን (ሎሬት) እንደ ገሞራው ያሉትንና ሌሎችም ባለቅኔዎች መሰረታቸው ሲመረመር “በአንተ ስሟ

ለማርያም ብሉ ከውሻ ጋር ታግለው ከገጠር አይማሩ እንጂ በከተማ ተምረው ባለቅኔ ከተባሉት የተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ልጆች ናቸው።

መንግሥቱ ለማ ድርድዋ ቅኔ እንደተማሩና አባታቸው በውጠራ ይዘዋቸው ቅኔ ቆጥረው መልሱን በመስጠታቸው ከአባታቸው ዋንጫ ጠላ ዳረንሳት መስጠታቸውን ጽፈውታል። ስለዚህ የኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ልጆቻችን ከትኩታ የምታሳድገው በተለያዩ የትምህርት ዘርፎች ነው። የቤተ ክርስቲያን ተማሪዎች ቅኔ ብቻ ሳይሆን ዘመናዊ ጥበብ ወይም ሳይኒትስት የደረሱ እንደነበሩ አይዘነጋም። ከብዙ በጥቂቱ ሊቅ ዶ/ር ሳይንቲስት እንጅኔር ቅጣው እጅጉ ዲያቆን እንደነበሩ በሀይወት ሳል ነግረውኝ ነበር። አትላንታ ክነበረው ስብሰባቸው እንዲሁ ተናግረዋል።

ዶክተር ፍቅሬ ቶሎሳ ይቺ ናት የኔ ምድር ግጥም በተባለው መጣጥፋቸው ገጽ 9-10 “ኢትዮጵያ ግን የመለኮትን ሕግ-አሪት ተከትላቸናንተ ቀድሞ ሠልጥናለች ጓላም ክርስትና ተቀብላ፤ የራሥዋን የቤተክህነት ሥርዓተ-አምልኮ ደንጋጋኝናንተ አንዳች ነገር ሣትበደር የነፍሥ ሆነ የሥጋ፤ ከጽርህ አርያም የወረደ ማገሌትዋ ለሰው ልጅ አእምሮ የረቀቀ፤ ከሥጋ ለባሽ ጉርሮ ያልወጣ እውነትም ከመላክት አንደበት የፈለቀ፤ ግዕዝ፥ አራራይ፥ዕዝል፥ድጓ፥ጸመ ድጓ፥ለሚያዳምጠው በየተራ፤ መገፈሥን ከእኩይ ዓለም ነጥቆ ወደለማየ ለማያት የሚጠራ፤ስንኳንስ የመለኮትን ፍጡር፥የሠይጣንን ልብ የሚያራራ፤አንባቸው እስቲ ከገባህ የማህገሌቱን ግጥሞችና የዜማ ምልክቶች፤ቅናትና ደረትን፤ድፋትና ይዘትን፤ርክብክና መንገድን፤ ገና ያገተ መዝሙሮችና የሙዚቃ ምልክቶች ሳይደረሱ ሠባት መቶ ዓመት የኖሩት” ሲሉ ጽፈዋል። ይይ የሊቅ ፍቅሬ መጣጥፍ ግጥም እንጂ ስድ ንባብ አይደለም።

ቅኔ የተጀመረበት ዘመን በትክክል በዚህ ዓመት ሊባል አይችልም። ስለዚህ ቅኔ በዚህ ዓመት ተጀምሯል ብዬ ዓመት ጠቅሼ ለመጻፍ አልችልም። ነገር ግን ጽሑፍ ካለ ቅኔ አለ። ጽሑፍ ደግሞ የሰው ልጅ ከተፈጠረ ጀምሮ ነበረ። ስለዚህ ቅኔ ከቅዱስ ያሬድ በፊት ነበር። ቅዱስ ያሬድ መጠቀሚያዎች መሳሪያዎች ለያይቶ ቅኝቱን ለይቶ ቅኔውን በግጥም ጽፎልናል።

“ተትሕተ ያሬድ ወኢተትሕት፤
ለቅኔያቲህ ደቂቅ እስመ ዱሐነደ ቤተ”

ያሬድ ተዋረደ-አልተዋረደም፤ለልጆቹ ቅኔዎች በወትን አስወረለምና” በማለት ሊቃውንት እንደተቀኙ ይነገራል። ቅኔ ማለት እኔ የሚመስለኝ “የቃሉ ትርጉም ቅኔ ለቅሶ ጩኸት፤ቁዘማ፤የሙሽ ግጥም አንጉርጉር፤ ቅንቀና የግጥም ድርደራ ዜማ፤ዘፈን ፍልስፍና፤ረቂቅ ዕውቀት ስውር፤ ድብቅ፤ጥበብ፤ ሲማሩት ጨለማ አዘቅት ገደል የሚመስል ከተማሩትና ካወቁት በኋላ የሰውን ልቦና ነክቶ ከባዶ ሚዳ ላይ ማስለቀስ፤ ማስፈከር፤ ማዘፈን የሚችል የግል ስሜትን የሚኮረከር የጥበብ ትምህርት ነው። የቅኔ ትምህርት እንደ ሂሳብ ትምህርት የጭንቅላት ትምህርት ሲሆን ቅኔው ሲጀመር ግሥና ንባብ ማጥናት ይጀመራል። ከዚያም በኋላ ገባሌ-ቃና የተባለውን የቅኔ ትምህርት በሁለት ቤት በንኝ ቅድሚያ ይማራል። ከዚያም አያይዞ ቀስ በቀስ ከገባሌ ቃና እስከ መበዝነ ዋዜማ፤ሥላሴን፤ ዘይዕዜ፤ መወደስ፤ ዕጣን ሞገር የተባሉትን ቅኔዎች ሰምና ወርቅ ታሪክና ምሳሌ ለይቶ በተለያዩ የቅኔ መንገዶች መቀኘት ይችላል።

ያሬድ በአባታቸው አዳም ሲሆኑ እናታቸው ታውክሊያ ይባላሉ። ሚያዝያ 5 ቀን 493 ዓም በአክሱም ተወለዱ። መጋቢት 29 ቀን በ505 ዓም ተወለዱ የሚሉም አሉ። ቅዱስ ያሬድ እድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ ወደ ትምህርት ቤት ተላኩ። ነገር ግን ለተወሰነ ጊዜ ትምህርት አልገባቸው ብሉ እንደነበር የገጠር መርጊቶች ደክም የሚለውን ተማሪ ሲያበረታቱ የቅዱስ ያሬድን ታሪክ በመንገር ነው።

በመርጊቶች አዘውትሮ የሚነገረው ታሪክ “ቅዱስ ያሬድ ትምህርት የማይገባው ሲሆን ለሁሉም ታዛዥና ቀና ነበር። ፊደል ለይቶ ሳያውቅ 6 ዓመት ኖረ። በኋላ መርጌታው ስላሳዘናቸው ወደ ቤተሰቦቹ ተመልሶ ገበሬ ሁኖ ቢኖር አንደሚሻለው መከሩት። ቅዱስ ያሬድ ወደ ቤቱ በመሄድ ላይ ሳለ ዝናብ መጣበትና ዛፍ ስር ተጠጋ። ያሳለፈውን ጊዜውን እያስታወሰ ተከዞ ሳል ትል መጣች። ወደ ዛፉ ለመውጣት ሙከራ ስታደርግ ያስተውላት ጀመር 6 ጊዜ ሞክራ ወደቀች። ገኛውን ሙከራ አድርጋ ወጣች። በዚህ ጊዜ ቅዱስ ያሬድ አንድ ዓመት ልሞክር ብሉ ወደ ትምህርት ቤቱ መልስ ቀጠለ። መርጌታው ለምን እንደተመለሰ ጠየቁት ያሬድ ያየውን ነገራቸው እርሳቸውም አምላክ ለምሳሌ ልኳት ይሆናል በማለት ወደ ትምህርት ቤቱ እንዲመለስ ሲፈቅዱለት በዚያኑ ሌሊት የ6 ዓመቱን ትምህርት ተምሮት አደረ። አንተም ተሰፋ አትቁረጥ በርታ” በማለት ያስተምራሉ።

ሊቀ ብርሃናት መርቆሬዎስ የኢትዮጵያውያን ተወላጆች ቅዱሳን ታሪክ እናበተዋውቃችሁ፤ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 9 “ቅዱስ ያሬድ አባይን ከኢትዮጵያ እንዳይወጣ በደቡብ ጎንደር በሰማዳ ወረዳ ጎሽ ሜዳ ቅዱስ ሚካኤል አፋፍ ሳይ ቁዋ ኦ አባይ አይቲ ተሐውሮ ወለመት ተሐድጋ ለኢትዮጵያ ብሎ ሲከምር አባይም ቀጥሎ ቆመ። መልአኩም የአምላክን ጥንተ ፍጥረት ለምን ትቃወማለህ ብሎ ገሰጸው በዚህም ጊዜ አጥፍቼአለሁ ኦ አባይ ሁር ኃበ ፈቀድክ ሲለው አባይም ቀጥ ብሎ ሄደአል” ሲሉ ጽፈዋል።

ቅዱስ ያሬድ የአገር ክብር እንዲጠበቅም ጸሎት ያደረጉ አባት ነበሩ። ኢትዮጵያዊ የቅኝት መጽሐፍ በግዕዝ አገገጊይና ዕዝልነምንት ምልክት አውጥተው ከጻፉት ቅዱስ ያሬድ በፊት በዓለም ላይ ማንም አልነበረም። አውሮፓውያን በቅርቡ ብቅ ያሉት እንደ ሞዛርትና ሃይድን፤ የመሳሰሉት ኖታ የጻፉት ደራሲያን ሲመሰገኑ ይኖራሉ። ነገር ግን ኢትዮጵያዊው ቅዱስ ያሬድ ምን መጽሐፍ እንደጻፉ እንኳን ዛሬ ያለው ትውልድ የሚያውቅ አይመስለኝም። በመሰረቱ እርሳቸው ከመወለዳቸው በፊት ጀምሮ መሳሪያዎቹ በኢትዮጵያ አልነበሩም ለማለት ሳይሆን መሳሪያዎችን አጠቃቀም በሚመለከት ለያይተው ጽፈዋል። የቅዱስ ያሬድ ዜማ መጽሐፍት አምስቱ ጽዋት ዜማ በመባል ይታወቃሉ። በትጥንቱ ሊቀሥልጣናት በዛሬው ብዕፅ አቡነ መልክጼዴቅ ትጋት በመታተማቸው የብዙዎቹ የዜማ ተማሪዮች ድካም ተቃልሏል። ዛሬ የምንጠቀምባቸው የውዝዋዜ መሣሪያዎች ከተለያዩ የታሪክ መጽሐፍት የለቀምኩት ስማቸውና ተርጉማቸውን ጨምሮ ከዚህ በታች እዘረዝራለሁ።

ከከበሮ እንጀምር ከበሮን በሶስት አይነት በቅርጽና በአካል ግዙፍነቱ ለይተውልናል። አታዋ ማለት በማንኛውም ቤት የሚገኝ ሲሆን ለሰርግ፤ ለድግስ ማዳመቂያ የተሰራ ነው። ነጋሪት በቤተ መንግሥቱ የሚቀመጥ መንግሥት አዋጅ የሚያስነግርበት ወይም ምታ ነጋሪት ከተት ሰራዊት የሚልበት አገር ጠላት ሲወራት ለሕዝቡ የሚያስታውቅበት ሲሆን ከቀዳማዊ አጤ ኃይለ ሥላሴ ዘመን ጀምሮ ነጋሪት የመንግሥት ጦግር ኃይል ነው። ከበሮ በቤተ ክርስቲያን መገልገያ ነው።

ከበሮ ለቤተ ክርስቲያን አገልግሎት የሚውል ልዩ ድምፅ ያለው ውስጡ የተፈለፈለ እንጨት ሆኖ በቀዳ የተጠፈረ ነው። ከበሮ ሁለት ትንሽና ትልቅ አፍ ያለው ሲሆን በአካላቱ ያለው ጥልፍልፍ ጠፍር አይሁድ 6666 ጅራፍ በገረፉበት ጊዜ በገላው ላይ በወጣው ሰንበር ምሳሌ ተመሳሳይ

ተደርጎ የተጠረፈ ነው ይላሉ። ግራና ቀኙ የሚመታው አይሁድ ጌታችን በጥሬና በድንጋይ እንደመቱት ለማስብ ነው።

ጽናጽ ማለት ከብር፤ ወይም ከንሃስ አልያም ከወርቅ ሊሰራ ይችላል። ከላይ ከበቡ ቀስተ ደመና ይመስላል። ቀስተ ደመና መምሰሉ ልዑል እግዚአብሔር ለኖህ የገባለትን ቃል ኪዳን ለማስታወስ ነው። ጽናጽ ድምጽ ያለው ሆኖ መልኩም ልዩ የሆነ ጌጥ እለው። አገልግሎት ላይ የሚውለው ከከበሮ ጋር ነው። በገና ለእግዚአብሔር ክብር የሚዘመርበት የዜማ መሣሪያ ነው። አስሩ እውታር የአስርቱ ትዕዛዛት ምሳሌ ነው የበገናው ድምጽ የእመቤታችን ፍቅሯ ምሳሌ ነው። መለንቆ የሚሠራው ከፈረስ ጭራ ሲሆን ቀጥ ብሎ መውረዱ ተዋሕዶ ቀጥተኛ ሃይማኖት መሆኑን ለመግለጽ ነው። ለዚህም ነው ተዋሕዶ ቀጥተኛ ሃይማኖት ነው የሚሉት። መለንቆ በዕጣን ይፈገፈጋል። ዕጣን የቤተ ክርስቲያን ጣዕም ያለው የልዑል እግዚአብሔር መመስገኛ ነው። መለከት ቀንድ ወይም ከብረትና ክብር ከሌላም ማዕድን የሚሰራ ለመጥሪያና ለመዘመሪያ ለአዋጅ መንገሪያም የሚያገለግል የዜማ መሣሪያ ነው። ዋሽንት ባለ አንጓ የሆነ ከሸንበቆ ወይም ከብረት የሚሰራ የዜማ መሣሪያ ነው።

ቀሽመራ -ጥንግ ድርብ- ካህናት ከወገባቸው አስረው ወደ ጓላ ተርፎ ለነበረው ቀሽመራውን ወደፊት አትርፈው ወደቀኝና ወደ ግራ ተርፎ ለነበረው ገመድ መታሰቢያ በሁለተ ወገን ሽማቸውን አትርፈው አንዱን ወገን ከመቋሚያው ጋር ያያይዙታል የዚህ ምሳሌ ጌታችን መበቀሉን ተሸክሞ ሲሄድ አይሁድ ወገቡን በገመድ አስረው ገመዱን በአራት ወገን አትርፈው ከፊት ያሉት ጎትተው ይገፋታል። የቀኝና የግራዎቹም እያወዛወዙ ያደከሙት ነበር። ለዚህ መታሰቢያ እንዲሆን ነው ቅዱስ ያሬድ ያዘጋጀው። መሐረብ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ካህናት በአገልግሎታቸው ጊዜ በእጃቸው ከመቋሚያው መሐረብ ይይዛሉ። ምሳሌውም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የተቀበለውን መከራ ከልብ ተመልክተው የእስራኤል ሴቶች አዝነው በሚያላቅሱበት ጊዜ ስሎሚ የድካሙን ጽናት የላቡን ብዛት አይታ ወዘን በእጅዋ የጠረገችበትን ለማስታወስ ነው። አንግዲህ ዛሬ በኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ካህናት በተለያዩ የዓመት በዓል ቀን የሚጠቀሙባቸው መገልገያዎች ቅዱስ ያሬድ ያዘጋጃቸው ናቸው። ከፍ ተብሎ የተቆጠሩት የውዝዋዜ የመዝሙር መሳሪያዎች ሆኑ ያልዘረዘርኳቸው መሳሪያዎች ቀደም ሲል የነበሩ ቢሆንም በቅንጅት ለቤተ ክርስቲያንና ለቤተ መንግሥት ለዓለማዊ መገልገያ እንዲሆኑ ያደረጉት ቅዱስ ያሬድ ናቸው።

የሐዋርያው የጳውሎስ መልዕክት ወደ ቆረንቶስ ሰዎች ም 14 ቁ 7 “እንደ ዋሽንትና እንደ ክራር ያሉት ነፍስ የሌላቸው የሙዚቃ መሣሪያዎች እንኳ የተለየ የድምጽ ቅኝት ከሌላቸው የሚሰጡት ድምፅ ምን መሆኑ እንደት ይታወቃል” ሲል ጽፏል። መጽሐፈ መዝሙር ም 149 ቁ 1 “እግዚአብሔርን አመሰግኑ፤ ለእግዚአብሔር አዲስ መዝሙር ዘምሩ” የሚለውን ቅዱስ ያሬድ በመያዝ በአዲስ መዝሙር አምላክን አመሰግኑ። ቅዱስ ያሬድ በቃናውና በስልቱ ተወዳዳሪ የማይገኝለትን ዜማውን የገለጠለት ልዑል እግዚአብሔር ምድራዊ ሳይሆን ሰማያዊ ዜማ በመሆኑም በሰማያዊ ዜማ የተቀነባበረ ትምህርትና ቅርጽ የተውልን ናቸው ዜማውን ጥራት በሚመለከት የሞያው ባለቤቶች ቢመሰክሩ ጥሩ ይሆናል እኔ ችሎታ ኑሮኝ የቅዱስ ያሬድን ስራዎች የማይበት ሞያ የለኝም።

ምናልባት ከ50 ዓመት በኋላ “ነበር” የሚለው እንዳይመጣ እንጂ እስካሁን ምንጩ አልደረቀም። ተምረዋል የሚባሉት አንዳንዶቹ ግን ምንጩን ለማድረግ በመልፋት ላይ ናቸው። የቅኔውና የዜማው ቅርስ የአንድ አካባቢ ሳይሆን የሞላው ኢትዮጵያውያን መሆኑን ይገነዘቡ። ቅዱስ ያሬድ ብሉይንና ሐዲስን በዜማቸው ያስተማሩ የሃይማኖት መምሕራኝን ናቸው።

የዜማ መጽሐፍት11 ድን 2 ጾመ ድን 3 ምዕራፍ 4 ዝማሬ 5 መዋሥዕት በመባል የሚታወቁ ሲሆኑ እነዚህ ሁሉ የቅዱስ ያሬድ ስራዎች ናቸው። ከዚህ በላይ የተዘረዘሩት መጽሐፍት የተጻፉት በብራና ነው። ቅዱስ ያሬድ ከትግራይ ይልቅ ኑሮአቸውን የኖሩት በሌላው የኢትዮጵያ ግዛት ሲሆን በተለይም ጎንደር ስሜን አውራጃ ውስጥ ትምህርተ ዜማ ሲያስተምሩ ኑረው በጾምና በጸሎት ከቆዩ በኋላ በግንቦት 11 ቀን 568 ዓም ከተራራው በታች ባለው ዋሻ ገብተው መመወራቸውን የታሪክ መጽሐፍት ያስረዳሉ። ዛሬም ቢሆን የቅዱስ ያሬድ ዜማ ሆነ ድን ማስመሰከሪያ በጎንደር ክፍለ ሀገር በጋይንት አውራጃ፤ በቤተ ልሔም መሆኑ ይታወቃል። የዜማሬና መዋሥዕት ማስመሰከሪያውም በዚያው በጋይንት ዙርአምባ አቡነ አረጋዊ ነው። አዲስ አበባ በሰማቸው ቤተ ክርስቲያን የተተከለ ሲሆን የመዝሙር የሙዚቃ ትምህርት ቤት አዲስ አበባ አለ።

ሥነ ሕንጻ

የኢትዮጵያ ታሪክ ጥያቄዎችና ባሕሎች በተባው መጽሐፍ ገጽ 106 “ህውልቶቹን አቅደውና ነድፈው በሂሳብ ስሌት ቀምረውና ለክተው በሥራ ያዋሉ መሀንዲሶች ወይም በልሃተኞች የነበሩ መሆናቸውን በሚገባ ያስረዳናል። ችግሩ የሚያይ ዓይን የሚረዳና የሚያስብ ጤነኛ አእምሮ ትክክለኛና ሚዛናዊ ፍርድ የሚሰጥ ታሪክ ጸሐፊ ይገኝ እንደሆነ ነው” ሲሉ ጽፈዋል። በተለይ ከ912 ዓም እስከ 1262 ዓም ባለው ወቅት በአጤ ላሊበላ ዘመን ከአለት የተፈለፈሉ ሕንጻዎች ዛሬ ድረስ እንኳን በኢትዮጵያ በአፍሪካ በዓለም የአስራራቸውን ብልሃት ሊገኝ ያልቻለ ውቅር አብያተ ክርስቲያናት ተሰርተዋል። ከዚያም በሐረር ከተማ ለባት በር ያለው ግንብ ሲበራ ኢትዮጵያውያን ምን ያክል በሕንጻ አስራር የበለጸጉ መሆናቸውን ያሳያል። አንዳንድ የአረብ ደራሲያን የሐረር ግንብ የተሰራው በአረብ አናጺያን ነው ቢሉም ማስረጃ ሊገኝ አልቻለም።

መስጊድ መካ ሳይሰራ በነቢዩ ሰደት ዘመን ኢትዮጵያውያን በአረብ አገር ነዋሪ የነበሩ እስላሞች የሰሩት ትግራይ ክፍለ ሀገር አጋሚ አውራጃ ሲሆን ከዚያም ቀጥለው ጎንደር ስሜንና አውላ አፋር መሆኑ እየታወቀ የሐረርን ግንብ ያነጹት አረቦች ናቸው የሚባለው ከእውነት የራቀ ታሪክ ነው። መንግሥት ከላሊበላ ወደ ሸዋ ከመጣ ከ1262-1520 ዓም ለ258 ዓመት ከደብረ ብርሃን በቀር ለጎብኝ የሚበቃ ከተማ አልተመሰረተም።

ግራኝ አህመድ አጤ ልብነ ድንግልን እያሳደዱ ወደ ጎንደር ሲገቡ ለአጤው ሲሞቱ ደጎማን ከተማ መስርተዋል። ግራኝ አህመድ ሲሞቱ አጤ ገላውዲዮስ ደንቀዝ ከተማን መስርተዋል። አጤ ሱስንዮስ ጎጃም አደትንና ጣና ጎርጎራን መስርተዋል። አጤ ፋሲል ጎንደርን መስርተዋል። አጤ ቴዎድሮስ መቅደላን ከትመዋል። አጤ ዮሐንስ መቀሌን መስርተዋል። በእትጌ ጣይቱ ጥረት አዲስ አበባ ተመስርታለች። አጤ ልጅ ኢያሱ ሚካኤልም ጤናዬ የምትባል ከተማ መስርተዋል።

ሥነ ግብርና

እራት ዘፍጥረት ም 3 ቁ 19 “ወደመጣህበት መሬት እስትመለስ ድረስ በራትህ ወዝ፤ እንጂራን ትበላለህ፤አፈር ነህና ወደ አፈርም ትመለላለህ” ባለው መሰረት ከአጻም ጀምሮ የሰው ልጅ ጥር ግር መብላት ሲጀምር የኢትዮጵያ አርሶ አደር በወዜ ደክሞና ለፍቶ የሚበላ ሲሆን ዛሬ አድገናል ብለው የሚንጠራሩት አገሮች ራቁታቸውን ሳሉ የኢትዮጵያ ሰዎች ግን አርሶ እህል አምርቶ የሚኖር ሕዝብ ነበር።

ግብርና ብዙ ዘርፍ ያለው ሲሆን ገበሬው ካላረሰ ንጉሠ ነገሥቱ ወይም ታላላቅ ሰዎች ናቸው የሚባሉት መኖር አይችሉም። ግብርናው ባይኖር ኑሮ ዛሬ በዓለም ላይ ታዋቂነትን ያገኘው ስታር ባክስን ቡና ባላስታወቀም ነበር። የኢትዮጵያ አርሶ አደር ማረስ ብቻ ሳይሆን መዳሀኒት በማምረት ሕዝቡን ሲያገለግል የኖረ መሆኑ ዘመናዊው ምሑር ሊያደንቀው አይፈልግም። የኢትዮጵያ የባህል መዳሀኒት ጥቅም ላይ አልዋለም እንጂ ቢውል ኑሮ ለዓለም የምናመርት እንሆን ነበር። በ1988 ዓም አዲስ አበባ አንድ ዘመናዊ ምሑር ጋር ባጋጣሚ ተገናኝተን ስንጨዋወት ያሉንን አስታውሳለሁ።

“በልጅነቴ ገበሬዎች ካባቴ ቤት ሲመጡ ያደከመኝ የእነሱ ባህላዊ ወሬ ሰልችቶች ነበር። አደኩና አውሮፓ ተምሬ ተመልሼም ይህኑ አምነቴን አበረታው እንጂ ሊቀንሰው አልቻለም። በ1983 ዓም ባለቤቴ ታማ ሆስፔታል ወሰድናት በሽታው ካንሰር በመሆኑ ልትሞት 10 ቀን ቀራት ብሎ ነገረኝ። እኔም ሆንኩ ልጄ እዘነን ከሆስፔታል ሙታ ራሳ ስጡን እያልን ከምንበፋ ወደ ቤቷ ውሰድኳት። ቤተሰቡ ተጨንቆ ሳለ ቀደም የምጠላቸው አርሶ አደሮች ከጎረቤት ቤት ሲገቡ አየሁ። ሰላምታ ሰጠኝቸውና ጭንቀቴን አንስቼ ስንጨዋወት እንዲህ አሉኝ። የከተማ ሰዎች አትሰሙም እንጂ መዳሀኒቱ በጃችሁ ተቀምጦ ሰምን ይጨነቃሉ አሉኝ። እኔም የታለ መዳሀኒቱ ሰላቸው ጥዋት ጥዋት ሽንትዎን በብርጭቆ እየሞሉ ቢሰጡኻቸው በሽታው ይለቃል አሉኝ።”

“እኔም ቻይንኛ የተጻፈበት ጠርሙስ ገዢ ሽንቴን ሞላሁት። ለባለቤቴም ከቻይና መዳሀኒት ተገኝቷል ሲጠጡት ግን ይከረፋል ጠንከር ብለሽ ጠጭው አልኳት። ባለቤቴም ያልኳትን ማድረግ ጀመረች ሳምንት ሳይሞላት አልጋውን ለቃው ተነሳች። በወሩ ቤተ ክርስቲያን ሄደች። ከዚያም ወደ ሆስፔታል ሀደን ምርመራ ብታደርግ በሽታው ጠፍቷል። ዶክተሮች ተገረሙ። ከዚህ ወዲህ እንደኔ ባላገር የሚያከብር የሰም ሰልጥነናል እንላለን እንጂ የደነቆርንስ እኛው ነን” በማለት አጫወቱኝ። የኢትዮጵያ መንግሥት አማካሪ የነበሩት ሊቀ ጠቡብት ጄን ስፔንሰር ፕሮስ የገባች አገር በተባለው የእንግሊዘኛ መጽሐፋቸውን ወደ አማርኛ የተረጎሙት መንግሥቱ/ ኃይለማርያም አርዓያ (ከ) መዝገቡ ምትኩ በልልኝ ናቸው።

መንግሥቱ /ኃይለማርያም አርዓያ (ከ) መዝገቡ ምትኩ በልልኝ ፕሮስ የባች አገር በተባለው መጽሐፍ ገጽ 260 “በሽታዎችም የሚፈጠሩት ለዘመናት ተያይዞ በመጣ የሕክምና ዘዴ አለው። ለምሳሌ የውስጥ እግር በጋላ ብረት ሲተኮስ ራስ ምታትና የሆድ ሕመም ወዲያው ይጠፋል። በተለይ የሕጻናትን ትኩሳት ለማዳን ግን መንቀል ጉርሮ መሲጠጥ አንዱ የሕክምና ዓይነት ነው” ሲሉ ጽፈዋል።

ሌላም ሌላ የሕክምና ዘዴ ዛሬ ድረስ በአርሶ አደሩ ወገኖችን የሚፈጸመው ከዱሮ ጀምሮ ተያይዞ የመጣ እውቀት ነው። ላም ስንጠብቅ እባብ እንዳይነድፈን የሚያሳስሩን ስራሰር የተገኘው በአርሶ አደሩ ነው። እባብ የተነደፈ ሰው እስኪሻለው ውኃ አይሰጠውም። እንቅልፍ አይተኛም ከቤት አይገባም። ሌላም ሌላ ብልሃት አለቸው።

አርሶ አደሩ ዝናቡ ወደዜት መዝነብ እንደሚችል በዓይናቸው ሰማዩን አይተው የሚናገሩ ናቸው። መሬቱን በራሳቸው ማዳበሪያ ይፈጥሩለታል። ዘንድሮ ጤፍ የታረሰበት መሬት በሚቀጥለው ዓመት ኑግ ወይም ባቂላ፤ እያቀያየሩ ይዘሩታል። ለማብቀል አሰስ ያለው መሬት “አሻ” ይባላል። አሻ ከሆነ ጥሩ እህል እንዲያበቅል የከብት መሞያ ያደርጉታል በዚህ ዓይነት መሬቱን እየቀያየሩ እህል ስለሚዘሩበት ዘመናዊ ማዳበሪያ አይፈልግም። ዛሬ በመንግሥት በኩል የቀረበው ማደበሪያ ገበሬውን ድህነት ጥሎታል።

የራስ ምታት መድኃኒት (ታይናኖል) ዓይነት ሁኖአል ታይናኖል የለመደ እራሱ በየሁለት ወይም አራት ሰዓቱ ካልተወሰደበት ሊሰራ አይችልም። በፈረንጆች የተፈለሰፈው ማዳበሪያ ከኢትዮጵያ መሬት ጋር አብሮ ሊሄድ የማይችል በመሆኑ አርሶ አደሩን ጎድቶታል። በልምዳቸው ቢያዳብሩት መሬቱን መልካም ይሆን ነበር። አሁንም ቢሆን ሰሚ መንግሥትና አስተዋይ ምሁር ካለ መሬቱ በለመደውና በሚያውቀው በሀገሬው ልማድ ቢዳብር ብዙ ለውጥ ሊገኝ ይችላል። ያለ አንድ ታሪክ ዝም ብለው ምሳሌ አይናገሩም አባቶቻችን? የአገሩን ስርዶ በአገሩ በሬ” የሚባለው ትክክል ነው። ስለዚህ” የኢትዮጵያን መሬት በምዕራባውያን ማዳበሪያ ሳይሆን በአገሩ ልማድ (ማርስ) ማዳበር አማራጭ የለውም።

ምዕራፍ 4

የኢትዮጵያውያን
ሊቃነ ቋላት ሲመት አጀማመር አጭር ታሪክ!

መጽሐፈ ሕግጋት ዓበይት በተባለው መጽሐፍ ቁጥር 50 ገጽ 30“ ኒቅያ 42 የኢትዮጵያ ሰዎች ከዐዋቂዎቻቸው ወገን በራሳቸውም ፈቃድ ሊቀ ቋላትን ለራሳቸው አይሹሙ። ቋላቸው ከእስክንድርያው በዓለ መንበር ሥልጣን በታች ነው። ከሊቀ ቋላት በታች የሆነውን ሊቀ ቋላስ ከእርሱ ወገን ሊሾምላቸው የሚገባውም እርሱ ነው” ሲል ጽፏል። የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ ሲጀመር በአንዳንድ ደራሲያን ዘንድ የሚጠቀሰው በ4ኛው ክፍለ ዘመን በአባ ሰላማ አማካኝነት ገባ የሚባለው ትክክል አይደለም። በ4ኛው ክፍለ ዘመን በ330 ዓም ክርስትና ሃይማኖት የመንግሥት ሃይማኖት ሁኖ የታወጀበት እንጂ የገባበት አይደለም።

ከዚህ ላይ መረላት የሌለበት አባ ሰላማ ግብጽ ሕዶ ተክኖ እንዲመለስ ሲላክ ይዞት የመጣው ትዕዛዝ ኢትዮጵያውያን ራሳቸው መሾም እንደማይችሉ የሚያዝዝ ሀገ ነው። በዚህ ምክንያት የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ሆነ ቤተ መንግሥቱ አንድ ቋላስ ከግብጽ ለማስመጣት የሚከፍለው ግብር ለአልክሳንደሪያ ፓትርያርክና ለካይሮ ከሊፋ ብዙ ወርቅ ነበር። ይህ ከሆነ በኋላ የሚመጣው ቋላስ የሀገሩን ቋንቋ የማይለማ በመሆኑ ችግር ሲፈጥር ሌላው ደግሞ ግብጾች ከቀደም እምነት ስላልነበራቸው አይገረዙም። ኢትዮጵያውያን ከሀገ ልቦና ወደ ሕገ አራት ሲሸጋገር ጀምሮ ግርዛት ያለ ሲሆን ተገዝቶ የመጣው ቋላስ ያልተገረዘ በመሆኑ ኢትዮጵያውያን ለመቀበል ችግር ነበረባቸው።

ትውልዳቸው ግብጻዊ የሆኑ ቋላት ከአቡነ ሚናስ እስከ አቡነ ቄርሎስ 109 ሲሆን ኢትዮጵያን አድቅዋታል። ንግሥተ ነገሥታት ዘውዲቱ የመጀመሪያ ሥራቸው አድርገው የያዙት ኢትዮጵያውያን ቋላት ማሾም ነበር። በድርድሩ ብዙ ጊዜ የፈጀ ቢሆንም ተሳክቶ ግንቦት 21 ቀን 1921ዓም አራት የኢትዮጵያ ልጆች ግብጽ ተሹመው ሲመጡ የበላያቸው ግብጻዊው አቡነ ቄርሎስ ነበሩ።

ኢትዮጵያውያን ቋላት መሾም እንደጀመሩ የአድዋን ደም ለመመለስ ጣልያን ኢትዮጵያን በ1927 ዓም በወልወል የጀመረው ጦርነት በ1928 ዓም አዲስ አበባን ተቆጣጥሮ የኢትዮጵያን ሠንደቅ ዓላማ አውርዶ የራሱን

ባንዲራ ሲሰቅል ቁርጠኞች የኢትዮጵያ ልጆች ለሀገራቸው ክብር ለሠንደቅ ዓላማቸው ሲሉ በዱር በገደል ገብተው ጣሊያንን ሲያርበደብዱት አቡነ ጴጥሮስና አቡነ ሚካኤል ተገደሉ። በዚህ ወቅት በገንዘብ ተገዝተው የመጡት አቡነ ቄርሎስ ወደ ሮማ አቀኑ። ከዚያም ወደ ትውልድ ሀገራቸው ግብጽ ሄዱ።

ዲ/ን መርሻ አለኸኝ ዜና ቋላት ኢትዮጵያውያን በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 30“ የኢትዮጵያ ሊቀ ቋላስ ብዕዕ አቡነ ቄርሎስ ወደ ሮማ ሔጄ ከዶቼ ሙሶሉኒ ጋር ስለ ጉዳዩ ልምክር በሚል ብዕዕ አቡነ አብርሃምን ተጠባባቂ ሊቀ ቋላት አድርገው በመሾም ሔዱ። ይሁን እንጂ ኢትዮጵያውያን ግብጻዊው አቡነ ቄርሎስ ሰላምን ይዘውልን ይመለሳሉ ብለው በጉጉት ቢጠብቁቸውም ከሮማ ሲመለሱ ያመሩት ቀኑ ወደ ጨለመባት የኢትዮጵያ ሕዝብ ሳይሆን ወደ ሀገራቸው ወደ ግብጽ ነበረ” ሲሉ ጽፈዋል።

ይህ ሲሆን የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት በራስ ሃይሉ ተክለ ሃይማኖትና በራስ ስዩም መንገሻ በደጃዝማች አያሌው ብሩ ልመና ጣልያን የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት እንዲሰበሰቡ ይፈቅዳል እነዚህ ሊቃውንት ከትግራይ፣ከወሎና ከጎንደር፣ከላጃምና ከሸዋ 75 አባቶች አዲስ አበባ ገቡ።

1ኛ የኢትዮጵያ ቀጥተኛ (አርቶዶክስ) ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ከልጆችዋ መካከል ርዕሠ ሊቃነ ቋላት አሻሻሉ ከዚህ ይጀምራል። ሐዳር 21 ቀን 1930 ዓም ገብኤ አደረጉ። በዚህ ገብያቸው ግንቦት 21 ቀን 1921 ዓም ግብጽ ሄደው ተሹመው የመጡት አቡነ አብርሃም የኢትዮጵያ ርዕሠ ሊቃነ ቋላት ሁነው እንዲሾሙ ወሰኑ። በዚህ ቀን ርዕሠ ሊቃነ ቋላስ አቡነ አብርሃም 5 ቋላት ሥልጣን ሲመት ሰጡ።

ለኤርትራ ክፍለ ሀገር አንድ ቋላስ ሾሙ። ኢትዮጵያን ጥለው የሄዱት አቡነ ቄርሎስ ሆኑ የግብጽ ቤተ ክርስቲያን ሻሚውን ሆነ ተሻሚውን መስቀላቸውን የሚላለመውን ምዕመናን አውግዘናል የሚል መልዕክት አሰራፈ። ርዕሠ ሊቃነ ቋላት ዘኢትዮጵያ አቡነ አብርሃም ሐምሌ 14 ቀን 1931 ዓም ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። ኢትዮጵያውያን ይህን ጅምር ለማጠናከር ሲሉ ሌላ ገብኤ ጠሩ።

2ኛ የኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ርዕሠ ሊቃነ ቋላት ዘኢትዮጵያ ብፁዕ አቡነ ዮሐንስ ሐዲስ ተክሌን መስከረም 1 ቀን 1932

ዓም ሊቃውንት መረጡአቸው። ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ዮሐንስ ርዕሠ ሊቃነ
ጳጳስ ዘኢትዮጵያም አምስት ጳጳሳት ሾሙ። ለኢርትራ ክፍለ ሀገር አንድ
ጳጳስ ሾሙ። በዚህ ወቅት ቡዳገን በትኝ ግዛት ይገዙ የነበሩ እንግሊዞች
አንዳንድ ቁሳቁስ በመርዳትና ለንደን እንዳይንቀሳቀሱ ይዘዋቸው
የነበሩትን አጤ ኃይለ ሥላሴን አምጥተዋል ከአርበኞች ጋር አገናኝተው
ነበር። አጤ ኃይለ ሥላሴም አዲስ አበባ ገቡ። አጤው እንደገቡ ጳጳሳቱ
እንኳን ቤተ ክርስቲያንን የጠበቁ አዘመናዊ ሊያዩአቸው ቀርቶ
እንዲታሰሩ ሆኑ። ነገር ግን የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ግብጽ የሚመጣ
ጳጳስ አንቀበልም አሉ።

በ“1930 ዓም የተወገዘው ውግዘት ይነሳልን ኢትዮጵያውያን ከልጆቻዋ
መካከል መርጣ ርዕሠ ሊቃነ ጳጳሳት መሾም አለበት” የሚለውን ክርክር
ከ1933 ዓም አስከ 1940 ዓም ድረስ ተከራክሩ። በዚህ ወቅት በመንግሥት
በኩል ታዘው ግብጽ በመሄድ የደከሙት ፍታውራሪ ታፈሰ ሀብተ
ሚካኤልና ብላታ መርሥዓኃዜን ወልደ ቂርቆስ ናቸው። እነዚህ ሰዎች
ከቤተ ክርስቲያን ሊቃውንቶችና ከቤተ መንግሥቱ ከግብጽ ቤተ
ክርስቲያን ጋር ያሳሰሰ ጥረት አደረጉ። የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን
ሊቃውንት ሐመሌ 6 ቀን 1937 ዓም ትልቅ ውሳኔ ላይ ደረሱ።
ውሳኔያቸው “ከዛሬ ጀምሮ የግብጽ ቤተ ክርስቲያን ሊቀ ጳጳስ አንፈልግም”
”የሚል ነበር።

በዚህ ወቅት ግብጾች ቤተ ክርስቲያን የኢትዮጵያ ሊቃውንቶች ጠንካራ
አቋም መያዛቸው ስላስፈራቸው ሐምሌ 9 ቀን 1940 ዓም የግብጽ ቤተ
ክርስቲያን ለኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ከልጆቻዋ መካከል ጳጳስ ለመሾም
የወሰነች መሆንዋን ደብዳቤ ለቤተ ክርስቲያን ላይሆን ለቤተ መንግሥቱ
ሳክች።ቤተ መንግሥቱም ሆነ ቤተ ክርስቲያን ይገባቸዋል ብሎ የወሰነላቸውን
5 መምሕራን ካይሮ ሄዱ። ነገር ግን ግብጽ ሌላ ሰነድ አዘጋጅታ ጠበቀች
ያም “ርዕሠ ሊቃነ ጳጳሱ ምንገዜም ግብጻዊ መሆን አለበት” የሚል ሲሆን
ኢትዮጵያውያን የማይቀበሉት መሆኑን አስረግጠው ተናግረው ተመለሱ።
አሁን የግብጽ ቤተ ክርስቲያን ኢትዮጵያውያን የጨከኑ መሆናቸውን
ተረዱ። ከዚህ በኋላ እንደገና የአሸታ ደብዳቤ ጻፉ።

የግብጽ ቤተ ክርስቲያን ሌላ ሰነድ አዘጋጅታ ጠበቀች። ሰነዱ
“ኢትዮጵያዊ ሊቀ ጳጳስ ከመሾሙ በፊት አሁን በሕይወት ያሉት አቡነ
ቂርሎስ ማረፍ አለባቸው” የሚለው አስቸጋሪ ባለመሆኑ የኢትዮጵያ
ሱባካንና ሊሾሙ የሄዱት ሊቃውንት ቤተ ክርስቲያን አምስቱ መምሕራን

ተቀበሉት። በዚህ ቀን በሐምሌ 18 ቀን 1940 ዓም በግብጽ ፓትርያርክ
በአቡነ ዮሳብ ስልጣን ሲመት ተቀብለው ሐምሌ 22 ቀን 1940 ዓም አዲስ
አበባ ተመለሱ። ምንም እንኳን ኢትዮጵያውያን ቤተ ክርስቲያንን
የሚያስተዳድሩት ራሳቸው መሆናቸውን የተረዱት መሆኑ ባይካድም
በ1921 ዓም የበላይ ሊቀ ጳጳስ ሁነው የመጡት አቡነ ቂርሎስ
በእድሜያቸው መግፋት ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ።

3ኛው አበራ ጀንበራ የእስር ቤቱ አበሳ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 142“
የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ከግብጽ ቤተ ክርስቲያን ጋር ተከታታይ
ድርድር አደረጉ። በዚህ ድርድር የፓትርያርክነት ሹመት ለመጀመሪያ
ጊዜ ለኢትዮጵያዊው ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ባስልዮስ በሰኔ 21 ቀን 1951
ዓም ተሰጠ” ሲሉ ጽፈዋል። የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ከልጆቻዋ
መካከል ርዕሰ ሊቃነ ጳጳስ ከመረጠች ጀምሮ ብዙ ለውጦች ተደርገዋል።
ምንም እንኳን ቀደም ብሎ መጽሐፍ ቅዱስ ወደ አማርኛ መተርጎም
ይጀምር እንጂ ከሞላ ጎደል ምዕመናን በሚገባቸው ቋንቋ መማር
እንዳለባቸው ከፍተኛ ጥረት አድርገዋል።

ወጣቱ ኢትዮጵያዊ ወደ ምዕራባዊ ሃይማኖት እንዳያዘነብል እንዲዘምር
የተሞከረው በእኒህ ቅዱስ አባት ዘመን ነው። ብዛት ያሳቸው የቤተ
ክርስቲያን ልጆች ውጭ አገር ሕደው ተምረው አንዲመጡ መንገዱ
የተከፈተው በኒህ አባት ዘመን ነው። በኒህ ቅዱስ አባት ዘመን አያሌ ቁም
ነገሮች ለኢትዮጵያ ቀጥተኛ (እርቶዶክስ) ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን
ተፈጽሟል። ሌላም ሌላ ተግባር ያውም ገና ጀማሪ ነበሩ። ያም ሆነ ይህ
እኒህ ቅዱስ አባት ከዚህ ዓለም ተለዩ ማለት አረፉ።

4ኛ ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴፍሎ-ምስ ርዕሠ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ
ግንቦት 1 ቀን 1963 ዓም ተሾሙ። አርሳቸው አንደተመረጡ ለኢትዮጵያ
ቀጥተኛ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን መተዳደሪያ ደንብ አለመኖሩን
በመረዳታቸው ቃለ አዋጁ የሚባል የሰበካ ጉባኤ ደንብ ሰነድ በሊቃውንት
አስጸንተው አደሉ።

ሊቀ ማዕምራን አበባው ይግዛው እውነትም የሐሰት ምስክርነት በሚለው
መጣጥፋቸው ገጽ 53 “የቃለ አዋጁውን ረቂቅ በተመለከተ፣ቅዱስነታቸው
በሮማንያ ፓትርያርክ በብፁዕ ወቅዱስ አባ ጁስቲኒያን ግብዣ የሮማንያ
ቤተ ክርስቲያን ለመጎብኘት በ1960 ዓም ወደ ቡካራስት ይጓዛሉ። ያን
ጊዜ ዲያቆን ግርማ ወልደ ቂርቆስ)አሁን ብፁዕ አቡነ ገርማ) ዲያቆን

ሐዲስ የሻነው (አሁን ዶ/ር ሐዲስ) ነፍሱን ይማርና ዲያቆን አለልኝ አምባዪ፤ ዲያቆን ግርማ ወንዳፍራሽ እና እኔ ለከፍተኛ የቴክኖሎጂ ትምህርት ተልከን በዚያ ነበርን። ቅዱስነታቸው በጉብኝታቸው ካለደነቃቸው ዋናው ጉዳይ የሰበካ ጉባዔ ያንን ያህል ተጠናክሮ በየጉብኝታቸው በታዎች የሚፈጸሙትን መንፈሳዊና ማንበራዊ አገልግሎት ሲመለከቱ በጣም ተደነቁ።”

“አስተርጓሚያቸው እኔ ስለ ነበርኩ፤ አንዴት እንደ ተደራጀ ጠየቁኝ። የተደራጀበት ሕግ አለ። የተጻፈው ግን በሮማንያኛ ነው አልኳቸው። ለምን አትተረገሙትም? ለእኛም ሊጠቅመን ይችላል አለ። እንዋክራለን ግን ሕጉ ሰፋ ያለ ነው። ሰበካ ጉባዔ፤ ከሰበካ ቤተ ክርስቲያን ጀምሮ በወረዳ፤ በአውራጃና ሀገረ ስብከት ከዚያም በመንበረ ፓትርያርክ ደረጃ ተዋቅሮ የሚሠራበት ደንብ ስለ ሆነ አሁን ለቅዱስነትዎ ባይደርስም ተርጉመን ለመላክ እንጥራለን አልኳቸው። በዚያው ዕለት ፓትርያርክ ጁስቲያን ቅዱስነታቸውን እራት ጋብዘዋቸው እኛም ተማሪዎቹ ተጋብዘን ስለ ነበር፤ ሁላችንም ባለንበት ስለ ሰበካው ጉባዔ አደረጃጀት በጣም መደሰታቸውን ለፓትርያርክ ጁስቲያን ገለጹላቸው።”

“ቀጥለውም በእንግሊዝኛ የተጻፈ ደንብ እንዳለው ጠየቁቸው። ፓትርያርክ ጁስቲያንንም ልዩ ጸሐፊያቸውን ጠይቀው ወዲያው አንድ ኮፔ ሰጧቸው። ቅዱስነታቸውም በጣም ደስ ብሏቸው ያንን በእንግሊዝኛ የተጻፈ የሰበካ ጉባዔ ማደራጃ ደንብ ይዘው ተመልሰው ለቃለ አዋዲው መሠረት የሆነው ደንብ ተተርጉሞ ከሀገራችን ሁኔታ ጋር የሚገናዘበው ተስተካክሎ በሲኒዶስ ጸደቀ።”

“ትርጉሙን የሠሩት ባልሳሳት ያን ጊዜ የልማት ኮሚሽን ሥራ አስኪያጅ የነበሩትና የቋንቋ ችሎታ ያላቸው አቶ ጌታነህ ቦጋላ፤ናቸው። ጳላም እኔ ቤተ ክህነት ተዛውራ በ1965 ዓም የሰብከት ወንጌል መምሪያ ኃላፊ በነበርኩበት ጊዜ ቃለ አዋዲው በትንሣኤ ዘገባዬ ማተሚያ ቤት እንዲታተምና ተከታትዬ እንዳስፈጽም መመሪያ የሰጡኝ እርሳቸው ናቸው። ስለሆነም ቃለ አዋዲውን በተመለከተ እነ ኢንጄኔር እምሳዕሉ አረቀቁት ወይም ንብረ እድ ኤርምያስ እኔ አረቀቅሁት የሚባለው የቅዱስነታቸውንና የቅዱስ ሲኖዶሱን ክብር ይነካል ሐሰት ነው” ሲሉ ጽፈዋል።

ብፁዕ አቡነ ዜና ማርቆስ ካሉበት ቤተ ክርስቲያን የቅዱስ ገብርኤል ሰበካ ጉባዔ መጽሔት ቃለ አዋዲ ይላል። መጽሔቱን ተመልክቼ አንዴ እኒህን ብፁዕ አባት “ለምን ቃለ አዋዲ ይላል መጽሔቱ” በማለት በጪዋታ ጠይቂያቸው ነበር። ብፁዕ አቡነ ዜና ማርቆስ የመለሱልኝ “ቃለ አዋዲ የተባለውን የቤተ ክርስቲያን ደንብ ለፍተው በስራ ላይ እንዲውል ያደረጉልን ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴፍሉሱ ናቸው። በዚሁ አጋጣሚ ቃለ አዋዲ ቢባል እርሳቸውን ለማስታወስ ተግባራቸውን ለተተኪው ትውልድ ለማስተማር ይረዳል በማለት ነው” ሲሉ መልሰውልኛል። ቤተ ክርስቲያን በደርግ ዘመን እንዴት እንደነበረች ረጋ ባለ አንደበት አስረድተውኛል።

አባ መልክ ጼዴቅ ሊቀ ጳጳስ የቋሚ ምስክርነት በተባለው መጽሐፍ ገጽ 90 “ፓትርያርክ ቴዎፍሌዎስ እግዚአብሔር አሳይቷቸው ቃለ አዋዲ ብለው የሰበካ ጉባዔ አቋምን የሚመለከት ሕግ አውጥተው በእርሱም መሠረት መሥራት ጀምረው ነበር” ሲሉ ጽፈዋል።

ቃለ አዋዲ አንቀጽ 30 ገጽ 36 “በአጥቢያው ቤተ ክርስቲያን ነዋሪ ለሆኑ ምእመናን ቀዋሚ መዛግብት ሆነው የሚያገለግሉትን ሀ፤መዝገብ ልደትና ጥምቀት ለ፤መዝገብ ሕይዋንና መዝገብ ሙታን እንዲሁም ሌሎች አስፈላጊ የሆኑ መዛግብትን ሁሉ ያዘጋጃል። የአጥቢያው ቤተ ክርስቲያን ሙሉ አድራሻ፤ የትክል ዓይነትና ዘመን፤ የሕንጻውን አሰራር ቅርጽና ዓይነቱን፤ ተቋማትና ሰፋቱን አይቶና አጣርቶ ባሰሙ ያ እያማከረ ይመዘግባል። የአጥቢያውን ቤተ ክርስቲያን አገልጋይ ካህናት፤ ቀሳውስት፤ መምህራን፤ ሰባኪያን፤ ዲያቆናት፤ መዘምራንና ልዩ ልዩ ሠራተኞች ብዛት እንዲሁም የምእመናንናን ብዛት በጢስና በቤተሰብ በዕድሜና በየታ ለይቶ እንዲመዘገብ ያደርጋል።”

“በሰበካው የጉባዔ መምህር ካለ ስሙንና የተማሪዎችን ብዛት የትምህርቱን ዓይነት በመግለጽ ለይቶ ይጽፋል። እንዲሁም የሰንበት ት/ቤትን ተማሪዎች ብዛት የሚማሩበትንም የትምህርት ዓይነት ይገልጻል። ሕፃናት አርባ ቀንና ሰማኒያ ቀን ዋልቶአቸው በቤተ ክርስቲያናችን ሥርዓት መሰረት ጥምቀት ክርስትና ሲቀበሉ በመዝገብ ልደትና ጥምቀት እንዲሁም በአጠቃላይ ለአጥቢያው ካህናትና ምዕመናን በተዘጋጀው መዝገብ ሕይዋን ላይ ይመዘግባል።”

“ከዚህ ዓለም በሞት የሚለዩትን የአርቶዶክስ ተዋሕዶ ሃይማኖት ተከታዮች ለማቸውን በመዝገብ ሙታን ያሰፍራል። በዓመቱ መጨረሻ

በጠቅላላ በአጥቢያው ቤተ ክርስቲያን በነዋሪነት የተመዘገቡትን ክርስቲያኖች ብዛት ከዚህ ዓለም በሞት የተለዩትን ብዛት እንዲሁም የተወለዱትንና በዓመቱ ውስጥ በሥራ ዝውውርም ሆነ በልዩ ልዩ ምክንያት ወደ አጥቢያው ቤተ ክርስቲያን በነዋሪነት አዲስ የመጡትንም ሆነ ወደ ሌላ አጥቢያ የሄዱትን ክርስቲያኖች ሁሉ በጥንቃቄና በጥራት መዝገብ ለሰበካው አስተዳደር ጽ/ቤት ያቀርባል” ይላል።

ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሊዮስ ርዕሠ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ ይህን ከላይ የተዘረዘረውን በመሰራት ላይ ሳሉ ደርግ ሥልጣን ወሰደ። በዚህ ወቅት እኒህ ቅዱስ አባት ሶስት ጳጳሳት ሾሙ። ደርግ ተቆጣ። ደርግ ቅዱስነታቸው በመጀመሪያ ወሰደው ያስቀመጣቸው ከእስረኞች ጋር አልነበረም። በጊዜው ደርግ ውስጥ የነበሩት የዓይን ምስክሩ የታሰሩበትን ሆነ የተያዙበትን በሚመለከት እንዲህ ሲሉ ይገልጡታል።

ሻለቃ ጌታቸው የሮም የለውጥ ረመጥ የታሪክ ማስታወሻ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 60 “የ1966 ዓም በኢትዮጵያ ውስጥ በመካሄድ ላይ በነበረው ለውጥ ላይ ምንም ዓይነት ተቃውሞ ሳያሳዩ በኢትዮጵያ አስተዳደር ታሪክ ውስጥ ቤተ ክህነት የሚያስጋና የአስተዳደሩም መሣሪያ መሆኑን በተገነዘቡ መካከላቸው ውሳኔ መሠረት ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሊዮስ ተይዘው እንዲታሰሩ ተደረገ። እርምጃቸው በላቸው ብቻ የተወሰነ ሳይሆን ጳጳሶች፣ካህናት መሪጌታዎች እየታደኑ ወደሀኒ ቤት የተላኩበት ጊዜ ነበር።”

“ፓትርያርኩ ግን የታሰሩበት የተገለለ ቦታ በጃንሚያ በክብር ዘበኛ ቅጥር ግቢ ውስጥ በክብር ዘበኛ ቁጥጥር ሥር ነበር። በዚህም እስር ቤት ረዘም ሳሉ ወራት ቆይተዋል። በዚህ ሁኔታ ላይ እንዳሉ ባልታወቀ ምክንያት ከታሰሩበት እስር ቤት በመጥፋታቸው በደርጉ ቤተ መንግሥት ውስጥ ጭንቀት ተፈጥሮ ነበር” ይሉና “ኮሎኔል ዳንኤል አስፋው ስልክ ደውሎ የሥራ ጓደኞቹን አነጋገረው። ዳንኤል ሲነጋገር አብዮታችን ካጋጠመው ሁኔታዎች ውስጥ እንደዛሬ ጉድ ሆነን አናውቅም ያ የማይረባ ቂስ ከታሰረበት ጠፍቷል። ወደት እንደሄደ አናውቅምና እናንተም በፍለጋው ተባበሩን አለ። የሥራ ጓደኞቹም የጠፋው ማን እንደሆነ ስላልገባው ዳንኤልን ጠየቀው።”

“ፓትርያርኩ ነዋ አለ። ቀጥሎም አገሩ ጎጃም ስለሆነ ወደዚያ ሊሔድ ይችላል። በሌሊቱናተር ወይም በትንሽ አውሮፕላን ካገር ሊወጣ ይችላል

ብለን ስለገመትን የጥበቃ ቦታዎችን ሁሉ አጠንክሩ አለ” ይሉና “የፓትርያርኩ መጥፋት የምንደግፈው ስለነበረ በጎጃም አቅጣጫ የሚደረገው ፍለጋ በፊደሉ አንዲተላለፍ አላደረግንም ነገር ግን ፍቼ ገብረ ጉራቻ ጎሐጽዮን በተባሉት ከተሞች እየደረሰን በዕለት ሁኔታ በመመዝገብ አባሎች ፍለጋውን እንዲቀጥሉ ካደረግን በኋላ በዚያው አካባቢ ስንዝናና ጥልን። ከሰዓት በኋላ ዘጠኝ ሰዓት ከዳንኤል ጋር ለመነጋገር ሬድዮ ከፍተን ጥሪ ስናደረግ በደስታ ተውጦ ያ ቀጣፊ ቂስ አረፋ አስዳፍቀን ያዝነው እዚሁ በአዲስ አበባ ጎፋ ወፈር አራሱ በሠራው ገብርኤል ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ተሸጉጦ ባሳደገው በራሱ አሸከር ጥቆማ ተያዘ። ስለተባበራችሁን አመሰግናለሁ አለና ራዲዮኑን ዘጋው” ሲሉ ጽፈዋል። ቅዱስነታቸው የታሰሩበትን በሚመለከት በግዮን ሆቴል በአንድ ክፍል እንደታሰሩ ይናገራሉ። የጠፋበትም የብር አዋጅ የታወጀበት ዕለት ማታ ሁሉም አፋን ከፍቶ ቴሌቪዥን ሲያዳምጥ እንደነበረ ነው የወጡ” ይላሉ።

የእስር ቤቱ አበሳ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 146 “ደርግ በመጀመሪያ እስር ከአስቀመጣቸው ቦታ ሲያመልጡ ወደ አሰሩት የመካከ ሕያዋን ቅዱስ ገብርኤል ቤተ ክርስቲያን ነበር የሄዱት ቅዱስነታቸው ከታሰሩበት ቦታ መጋቢት 2 ቀን 1968 ዓም ከወጡ በኋላ ሲሄዱ ያሰቡት በምስራቅ ሐረርጌ ወደሚገኘው ወደ ደብረ ወገን አሰቦት ገዳም ነበር። ከጎፋ ገብርኤል የደረሱት ጀምበር ከጠለቀች በኋላ ሲሆን ያለበትን ጠቁሞ ያስያዛቸው ያሳደጉት ረድአቸው ነው። በማግሥቱ ጧት በአምስት ሰዓት በርካታ ወታደሮች እያንገላቱ ወደ ታላቁ ቤተ መንግሥት እስር ቤት አስገቡአቸው” ሲሉ ጽፈዋል።

ቅዳሜ ሐምሌ 7 ቀን 1971 ዓም ተገደሉ። ተኑን በሚመለከት አንዳንድ ሰው ሐምሌ 6 ቀን ሲል ሌላው ሐምሌ 7 ቀን ይላል። የም ሆነ ይህ በእኔ ተራ ቁጥር አጻጻፍ 4ኛው ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሊዮስ ርዕሠ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ ያለ ምንም በደል በአንዳንድ ጳጳሳት ጎትጓጉነት በደርጎች ጨካኝነት ሊገደሉ ችለዋል።

ሞገድ ጋዜጣ ዕትም 32 ሰኔ 1988 ዓም ገጽ 1 “ለአቡነ ቴዎፍሊዮስ ሞትና ለተሃድሷዊያን መነሳት ጳጳሳት የፈረመበት ሰነድ ተጋለጠ። አንባባችን የደርግ ስርዓት ሥልጣን በጨበጠ ማግስት ከፓትርያርክነታቸው አውርዶ ለገደላቸው አቡነ ቴዎፍሊዮስ በርካታ የቤተ ክርስቲያኒቱ ታላላቅ ጳጳሳት ለውሳኔው የሰጡትን ድጋፍ የያዘ ሰነድ ይፋ ሆነ።”

“የ16 ታላላቅ ጳጳሳት ስም የያዘውና በ11 የተፈረመው ሰነድ ቤተ ክርስቲያናችን መንፈሳዊ ዓላማዋ ጸንታ አስተዳደሯን አሸሽላ በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ ትእዛዝ መመሪያ ተጠብቃ በአበው ሐዋርያት ህግና ሥርዓት ቃለ ወንጌልን እያስተማረች ሕዝብ ክርስቲያን በምድራዊና በሰማያዊ ኑሮው በሥራ እንዲበለጽግ ዘመሰረታዊ ትምህርቷ እየመገበች ራሷን ለመምራት እንድትበቃ (የማይነበብ አንድ መስመር አለ፤ መስመር የኔ ነው፤ የሀብረተሰባዊት ኢትዮጵያ ጊዜያዊ ወታደራዊ መንግሥት ስለ ቤተክርስቲያን ሲል በቀድሞው ፓትሪያርክ በአቡነ ቴዎድሎስ ላይ የወሰደውን እርምጃ ደግፈናል።” ሲሉ የጻፉ መሆናቸውን ጋዜጣው ተችቶአል። የድጋፍ ደብዳቤ ተነስቶ የገለበጥኩትን ሆነ አባቶች የጻፉት ደብዳቤ ከዚህ በታች ያለው ሲሆን ጳጳሳቱ አባታቸውን በልተዋል። ጳላም ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆሮስን ለማስበላት ጥረዋል አግዚኦ-ብሔር አድናቀው እንጂ? ቆይተውም ሌላውን ያስበላሉ። ጳጳሳቱ ለደርግ የጻፉት የድጋፍ ደብዳቤ ከመጽሐፉ መጨረሻ ይመልከቱት ሰነድ አንድ።

5ኛው ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ርዕሠ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ፤ ለመሾም ፈልገው ሳይሆን ደርጎች ፈልገዋቸው ከነበሩበት ገዳም አምጥተው ሰኔ 30 ቀን 1968 ዓም ተሾሙ። በእኒህ አባት ዘመን ቤተ ክርስቲያን ለምዕመናኑ የምታበረክተው ተግባር ትልቅ እንደነበር ሰነዶች ይጠቁማሉ። ሌላውን እንተወውና ከገጠሩ ካህናትና ዲያቆናት ባመት ሆነ በስድስት ወር የተወሰነች አበል መስጠት የተጀመረው በእርሳቸው ዘመን ሲሆን ምንም እንኳ ከላይ እንደተገለጠው የቤተ ክርስቲያኗ መዋቅር ከተስተካከለ ጀምሮ ክርስትና የሚነሱ አድሚያቸው በሥርዓቱ ተመዝግቦ የሚገኘው በኒህ አባት ዘመን ሲሆን ቀደም ከኢትዮጵያ ውጭ ኢየሩሳሌም ካልሆነ ከሌላው አገር ጳጳስ አልነበረም።

በኒህ አባት ዘመን ግን ኢትዮጵያውያን በስደት ባሉበት አገር ላይቀር ጳጳሳትና ካህናት እንዲላክ ሲያደርጉ ኑረዋል። ይህ እህፊ ሱዳን በነበረበት ወቅት በብፁዕ አቡነ ገሪማ እጅ መስቀል ተላልጧል። እሚረካም በብፁዕ አቡነ ይስሐቅ እጅ መስቀል ተላልጧል ኪንያ ሆነ ጅቡቲም ጳጳሳት እንደነበሩ አይዘነጋም። ከላይ ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎድሎስ የጀመሩት ሰባካ ጉባኤ በከፍተኛ ደረጃ ምዕመናን እንዲያውቀው የተደረገበት ወቅት ነበር። እኒህ አባት በግንቦት 28 ቀን 1979 ዓም አረፉ።

6ኛ ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆራዮስ ርዕሠ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ ነሐሴ 29 ቀን 1979 ዓም ተሾሙ። እኒህ አባት የሥራ መጀመሪያ

ያደረጉት በቤተ ክርስቲያንና በአገር ላይ የተጋረጠውን ችግር በሰላም ለመፍታት ጥረት አድርገዋል። ቀደም ሲል ከአገር ውጭ ያሉ 2 ጳጳሳት ወደ ከቅዱስ ሲኖዶሱ እንዲመለሱ መልዕክተኛ የላኩ መሆናቸውን ብፁዕ አቡነ ማትያስ፤ በኢትዮጵያ ርቪው ግንቦት 1983 ዓም ወይም 1991 በገጽ 26-29 ዓተታ ጽፈዋል። ለሽምግልና የመጡት ከዚህ በታች ስማቸውን የዘረዘርኳቸው ናቸው።

- 1ኛ ብፁዕ አቡነ ጢመጥቲዎስ፤
- 2ኛ ብፁዕ አቡነ ይስሐቅ፤
- 3ኛ ሊቀ ሥልጣናት አባ ሁበተ ማርያም፤ የዛሬው ብፁዕ አቡነ መልክ ጻፄት፤
- 4ኛ ዶ/ር ማርቆስ ወልደ ኢየሱስ፤ ናቸው።

እንዲሁ በተቃዋሚ ድርጅቶችና በመንግሥት በኩል የነበረውን ጦርነት እንዲበርድ ከሌሎች የሃይማኖት ሃላፊዮች ጋር ተማክረው ለሰላም ሁሉም እንዲስማሙ ሰኔ 29 ቀን 1982 ዓም በተጻፈ ደብዳቤ መንግሥትንና ድርጅቶችን ጠይቀዋል። ለደርግ መንግሥትና ለሻዕቢያ የተላከደው ባይገኝም ለወያኔ የተላከደው የሃይማኖት አባቶች ደብዳቤ! ከመጽሐፉ መጨረሻ ሰነድ ሁለትን ይመልከቱ።

ወያኔ ደብዳቤው እንደደረሰው ሐምሌ 6 ቀን 1982 ዓም መልስ ጽፏል። መልሱ የወጣበት ስዲሲቲ ኢትዮጵያ ጋዜጣ ሰኔ-ሐምሌ 1982 ዓም ቁ 26 ገጽ 8 “1. ባለፉት 15 ዓመታት የተጫወታችሁት ሚና አሁን በውነት ለህቅና ለሰላም እንደቆማችሁ የሚያስመስል ነው? ሕዝብና እኛስ በናንተ ላይ እምነት እንዲያድርብን ነው? በቀይ ሽብር ዘመን ስንት ኢ-ሰብዓዊና ፀረ-ሃይማኖት ደርጎች ሲፈጽሙ ከምዕመናኑ ጎን ቆማችሁ ነበር ወይ? አመጽና ስቃይ እንዲቆም ተናግራችሁ ነበር ወይ? ለ15 ዓመት ሙሉ የሚካሄዱት አስከፊ ጦርነቶች ሰንት ጥፋት ሲያደርሱ በዕውነት፤ በሰላምና በፍትህ ስም የተቃውሞ ድምጻችሁን እስምታችሁ ታውቃላችሁ ወይ? ወይንስ፤ የሰላምን ጉዳይ የተረዳችሁት ገና አሁን ነው?”

“2. በሽንገው ስብሰባ ላይ በሰላምና እርቅ እንዲሆን ያስማችሁት ነፃና መርህዋዊ አቋም የለም በአንዱ እጃችሁ የደርጉን የጦርነት ከበሮ እየደለቃችሁ፤ በሌላው እጃችሁ ለሰላም ጥረት ለማድረግ ጀምረናል የምትሉ እይደላችሁም ወይ? “3. በኛ አቅራቢነት ተወያዩ፤ ስትሉ፤ በሰላም ደርድር እስካሁን የተገኙትን ውጤቶች ሁሉ ወደጎን ትታችኋል ማለት ነው? 4. ደብዳቤያችሁ የተጻፈው ለህወሓት ብቻ ነው። በህወሓት እና በደርግ መካከል የሰላም ድርድር የተቋረጠው፤ ደርጉ የኢሕአዴግ/

የህወሓት-ኢህዴንን ግብር/ተሳትፎ አልቀበልም በማለቱ ነበር። እናንተ አሁን ደርጉ በኢህአዴግ ተሳትፎ ጥያቄ ሃሳቡን የመቀየር አዝማሚያ በሚያሳይበት ወቅት ኢህአዴግን የማይጨምር እርምጃ የወሰዳችሁት ምክንያት ምንድነው? በመጨረሻ ደግሞ በደርጉ ቁጥጥር ስር ባሉ ገዛቶች ውስጥ እየኖራችሁ ሳለክደርጉ ቁጥጥርናውም የሰላም ውይይት ልናካሂድ እንችላለን ብላችሁ ታስባላችሁ ወይ?” ሲል ወያኔ መልስ ጽፎ ነበር።

ይህ ደብዳቤ ሐምሌ 6 ቀን 1982 ዓም ወያኔ ጽፎ ግንቦት 20 ቀን 1983 ዓም አዲስ አበባን ያዘ። የዓይን ምስክሩ ብፁዕ አቡነ ዜና ማርቆስ፣ ሚያዝያ 14 ቀን 1999 ዓም የነገሩት ይህን ይመስላል። “ኢሕአዴግ እዲስ አበባ እንደገባ ጳጳሳቱን ወደ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ቢሮ አስጠርቶን ሄድን። በዚህ ቀን አቶ ታምራት ላይኔ የነገረን ነገር ቢኖር ፣ከሃሬ ጀምሮ በፓትርያርኩ ፊርማ አንድም ደብዳቤ እንዲደርስን አንፈልገንም። ብሎ አስጠነቀቀን ከዚያ ወዲህ በሥራ አስኪያጁ ፊርማ ብቻ እንጻጻፍ ነበር። ኢሕአዴግ በደብዳቤ ከሚያዘን ይልቅ በሰልጠና በቃል ማዘዝ ይወዳል ነበር” ሲሉ ነገረውኛል። እንግዲህ ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆርዮስ፣ የጠላቸው ወያኔና አንዳንድ ዘረኛ ምሁራን መሆናቸው አይካድም።

ከዚህ ወዲህ አንዳንድ ሥልጣን የፈለጉ ገለበጠች ሌሎች ዘረኛ ምሁራን በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆርዮስ ርዕሠ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ ላይ ሰላማዊ ሰልፍ ማስደረግ ተጀመረ። ሠላማዊ ሰልፍ ከሚያዘጋጁት መካከል መምሕር ሀብተ ማርያም ተድላ፣ እንዲት እንደተቀነበረ ከቤቱ መጥተው ነገረውኛል። በዚህ ቀን ከነገሩት ታሪካዊ ቃል “እኔ ለአቡነ ጳውሎስ ያላደረኩት ነገር አልነበረም። ውሰን እድረን መጣላት ሲመጣ ልጄ ሲሞትብኝ አንዳይቀበር አስከለክሉኝ። አንድ ወዳጄ ከሌላ አገር የመጣ ሰመዴ ነው ብሎ አስቀበረልኝ ልጄን እንዳልቀብር መብቴን ገፈፋኝ” ሲሉ ነገሩኝ።

በዚህ ቀን እርሳቸው የጻፉትን መጽሐፍ ፈርመው ሰጥተውኝ እኔም ጉግሣ መጽሔቶችን ሰጥቻቸው ካወጋን በኋላ በጣም የሚገርመው ነገር በመጽሔት ጥያቄና መሰል እናድርግ ባላቸው ያሉኝ “አቡነ መርቆርዮስንና አቡነ ጳውሎስን አብራ መውቀስ የምችል ከሆነ እንጂ አቡነ ጳውሎስን ብቻ ለመውቀስ ከሆነ አልሰማማም” አሉኝ። እኔ በስደት ያሉት አባት ላይ “እንዲወቅሱ” አልሻም አልኳቸውና ለመምህር ሀብተ ማርያም ተድላ፣ “ሁለቱን አባቶች “መውቀስ” ትተን በሌላ ነጥብ ላይ ጥያቄና መልስ ልናደርግ ከተሰማማን በኋላ እንደገና ጥያቄውን ጽፈህ ሰጠኝ አሉኝና

ስጥቻቸው ሳይመልሱኝ በዚያው ቀን። የሚገርመው ነገር ልጃቸው እንዳይቀበር አስከለክሉብኝ ያሉለቸውን እቡነ ጳውሎስን ለማጋሰጥ በአገር ልጅነት ተሰበው እምቢ አሉ። ያም ሆነ ይህ በእኔው ተራ ቁጥር 6ኛው ርዕሠ ሊቃነ ጳጳሳት ለወያኔ እንደማይመጥኑ አስቀድመው ወያኔዎች አምነውበት ነበር። ለዚህም ወያኔ ጳጳሳቱን ከቅዱስ ርዕሠ ሊቃነ ጳጳሱ ለያይተው ማደራጀት ጀመሩ። ይህ የዓይን ምስክሩ ጽፈውታል።

የቋሚ ምስክርነት በተባለው መጽሐፍ ገጽ 107 “ኮሚቴ በተባለው ወንጀል ቡድን ፓትሪያርኩ እንዳልተጠመዱላቸው ቀጥተኛ መልስም እንደ ተመለሰላቸው በተመለከቱ ጊዜ ጳጳሳቱ የተወሰኑ ቡድን በማቋቋም ሌላ አስተያየት አቀረቡ። ይኸውም ፓትሪያርኩ በፈቃዳቸው ታምሚያለሁ ሥራ ልሠራ አልችልም ሥልጣኑን ሲኖደሱ ተረክቦ ይሥራ ለኔ ስንብት ይሰጠኝ ብለው ጽፈው እንዲሰጡ የሚሰማኑ ሰዎች እንዲመረጡ ተደረገ። በዚህም መሠረት ወደ 7 የሚሆኑ ጳጳሳት ተመርጠው ፓትሪያርኩ ከሚኖሩበት ቤት ፎቅ ድረስ ወጥተው ይኸንኑ የተባለውን ሐሳብ አቀረቡላቸው” ሲሉ ጽፈዋል።

እነዚህ ጳጳሳት “ታምሚያለሁ ብለው” እንዲለቁ አሳምኑ የተባሉት ከርዕሠ ብሔር አቶ ታምራት ላይኔ ጋር ስብሰባ አድርገው ከተመለሱ በኋላ ነበር። በዚሁ መጽሐፍ ገጽ 108” የሆነውን ፈተና ከዚሁ እቀበላለሁ፤ ሞትም ቢመጣ ከዚሁ እቀበስዋለሁ ከቤተ ክርስቲያን ጋር እውቃያለሁ፤ ላልታመም ታምሚ ለቅቄያለሁ አልልም ሲሉ መልስ ሰጧቸው” ሲሉ ጽፈዋል። ከዚህ በኋላ ለቤተ ክርስቲያን በየወሩ የሚመጣው የሰራተኛው ደምወዝ ሊቆም ስለሆነ ገንዘቡ እንዲሰጣችሁ ከተፈለገ ፓትሪያርኩ ታመዋል ብላችሁ አውርዱ ብለው ርዕሠ ብሔር አቶ ታምራት ላይኔ ጳጳሳቱን ስብሰበው አስጠነቀቁለቸው።

7ኛ ብፁዕ ወላደናግር አቡነ ጳውሎስ ርዕሠ ሊቃነ ጳጳሳት በኢትዮጵያ ሰኔ 23 ቀን 1984 ዓም የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን መሪ ሁነው የተሾሙት በህገ ወጥ ነው። በክብር ስማቸው እክብራ የማልጠራቸው ቤተ ክርስቲያኗን ያዋረዱ በመሆናቸው እንጂ በሌላ አይደለም። እኒህ አባት በትምህርት ደካማ ሁኔታ ሳይሆን የኢትዮጵያን ሕዝብ የሚሰያዩ በመሆናቸው ነው። ቀደም ሲል ጉግሣ መጽሔት ሳዘጋጅ “ብፁዕ ወላደናግር” እያልኩ እጽፍ ነበር። ከዚህ በፊት ባሳተምኩት መጽሐፍ ብፁዕ ወቅዱስ ብዬ በመጻፈ አንዱ ወዳጄ ተሰባጭተው ስልክ ደውሰው ከተቆጡኝ በኋላ ከጀርዬ ላይ ዘጉብኝ። እኔም ቢያንስ ለቤተ ክርስቲያን

ክብር ሲባል እንጂ እኒህን ወዳጄን ለማስደሰት ላይሆን አባቴ እየባላቸው ስለሄደ ዛሬም ያው በስመድኩት ብዕዕወአደናግር አቡነ ጳውሎስ እያልኩ እጽፋለሁ።

ምዕራፍ 5
5

በውጭ አገር ቤተ ክርስቲያን አስተዳደር መለያየት!

በውጭ ሀገር ያለው ልዩነት እንዴት ተጀመረ እኔ በዓይኔ ካየሁት የተጻፈም ካነበብኩት ተንተርሼ ይችን ምዕራፍ አንድጽፍ የገፋፋኝ ነገር ቢኖር በውጭ ሀገር ያለው ልዩነት ወደ ሀገር ቤተ ስርጸ እንዳይገባ ነው። ቤተ ክርስቲያን በአሜሪካ የተመሰረተችው በብዕዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሎዎስ ዘመን ሲሆን ለአፍሪካን አሜሪካን በተሰይ ለካሪቢያን ተወላጆች ኒዮርክ መሆኑን ሰነዱ ያትታል። ከዚያም የኢትዮጵያ ልጆች የትምህርት እድል እያገኙ መምጣት ጀመሩ። ወዲያው የአጤ ኃይለ ሥላሴ መንግሥት ሲወድቅና የደርግ መንግሥት ሲቋቋም ግማሹ ተማሪ ወደ ትግል ሜዳ ሲሄዱ ያልሄዱ አሜሪካን የቀሩ ኢትዮጵያውያን ቤተ ክርስቲያን መሰረቱ። በደርግ ዘመን ብዕዕ አቡነ ይስሃቅ ንዋሪነታቸው ከዚሁ አሜሪካ ስለነበር አዲስ አበባ ህደው ተሹመው ሲመለሱ ለአሜሪካ አባት ሆኑ።

1ኛ ብዕዕ አቡነ ማትያስ ከኢየሩሳሌም ወደ አሜሪካ ከድተው ሲመጡ ብዕዕ አቡነ ይስህቅን ለመደገፍ ያልፈለገው ቡድን እርሳቸውን መደገፍ ጀመረ። ስለዚህ ልዩነቱ ከዚህ ጀምሮ ቀስ በቀስ መራመድ ሲጀምር የዛሬው ብዕዕወአደናግር አባ ጳውሎስ ደርግ አስሮ ሲለቃቸው ቤተ ክህነቱን ልማር ብለው ጠይቀው ተማሩ ብሎ ሲልካቸው ከዚሁ አሜሪካን ቀሩ። ስለዚህ በአሜሪካን ሶስት ጳጳሳት ሆኑ ማለት ነው። ይህ ሁሉ ሲሆን እነዚህ ሶስቱም ጳጳሳት አብረው መቀደስ አይችሉም ነበር። በነገራችን ላይ እነዚህ ሶስቱም ጳጳሳት ትውልዳቸው ትግራይ ሲሆኑ ማንና ማን መሆናቸውን ባላውቅም ቤተሰቦች ናቸው ይባላል። ይህ በዚህ እንዳለ አንዱን ቤተ ክርስቲያን ለሁት መክፈል የተጀመረበትን አተታ ልውስዳችሁ።

2ኛ የካቲት 1980 ዓም ሉስ አንጀለስ ቅድስት ማርያም ቤተ ክርስቲያን የሥራ አስፈጻሚው አካል ብዕዕ አባ ጳውሎስን ከኒዮርክ እናስመጣ አለ። ካህናቱና ምዕመናን የቤተ ክርስቲያን ሕግ አይፈቅድም በማለት መከራከር ተጀምሮ ለብዙ ወራት ጭቅጭቅ በኋላ በድምጽ ብልጫ አባ ጳውሎስ

መምጣት አለባቸው የሚለው ወገን አግኝቶ ወሰነ። በእርግጥ ወደ ስብሰባው ከመሄዳቸው በፊት የተላከውን ደብዳቤ ያልያዘ ከስብሰባው አይገባም ተባለ። በዚህ ምክንያት ጳጳሱ መምጣት የለባቸውም የሚለው ምዕመናን በብዛት ደብዳቤ አልደረሰውም። አንዳንዱ ስብሰባው እሁድ ሊሆን ደብዳቤው ፖስታ ቤት የገባው ቅዳሜ ነበር። ከዚህ የተጠቃው ካህናቱን በመያዝ ለብቻው ቤተ ክርስቲያን አቋቋመ። ከዚያም የሰበሰብነው ገንዘብ ይወጣን ሲል በመጀመሪያ በሰላም ሲጠይቅ አንስጥም ተብሎ ተመለሰለት። በዚህ ምክንያት ክስ መስርቶ ወደ ፍርድ ቤት ሂደና አጥቅቶ አባ ጳውሎስ ያለበት ቤተ ክርስቲያን በፍርድ ቤት ውሳኔ “የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን” ብለው እንዳይጠሩ ሲወሰን የመረጡት ስም “ቅድስት ማርያም ጥንታዊት የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን” የሚል ነበር።

3ኛ ወያኔ ኢሕአዴግ አዲስ አበባን እንደያዘ ርዕሡ ሊቃነ ጳጳሱ እንዲወርዱ ሲጣር የቆየ ሲሆን የዛሬው ርዕሡ ሊቃነ ጳጳሳት ብዕዕወአደናግር አቡነ ጳውሎስ አዲስ አበባ ደርሰው ሉስ አንጀል ተመልሰው ሰካ ቃል ተገብቶላቸው ኑሮ ትግራዎች የተበደሉ መሆናቸውን ሕዳር 1984 ዓም በአደባባይ ተናገሩ። ከዚያም እርሳቸው አዲስ አበባ ህደው መንበረ ጵቴስናውን ሲወሰዱ የወያኔ አባላት ከኢትዮጵያውያን ጋር አብረው ቤተ ክርስቲያን መሳለም አቆሙ። ባይገርማችሁ አንዳንድ ቤተ ክርስቲያናቸውም የኢትዮጵያ ስም የሌለበት ነበር። አይክዱም ለክብረ በዓል መጥሪያ በጃቸው የጻፉት የጥሪ ወረቀት ለሰነድ በአጀ ይገኛል ወያኔን የሚደግፈው ትግርኛ ተናጋሪዎች ዛሬ ድረስ ለብቻቸው በመፀለይ ላይ ናቸው። ከኤርትራ ጦርነት በኋላ በአቶ ሰይ አብርሃ መታሰር ምክንያት እነሱም ከሁለት የሆኑ መሆናቸው ይታወቃል።

4ኛ ብዕዕ ወአደናግር አቡነ ጳውሎስ በሀገ ወጥ የተመረጡ በመሆናቸው ትክክል አይደለም ብለው ቀደም ንዋሪነታቸው አሜሪካ የነበሩት ብዕዕ አቡነ ይስሐቅና ብዕዕ አቡነ መልክ ጻዲቅ፣ቀንና ዓመት የሌላው መግለጫ ሰጡ። ከዚያም በኋላ ብዕዕ አቡነ ኤልያስ ከጅቡቱ ወደ አውሮፓ መጥተው ተቀላቀሉ። ከዚያም ብዕዕ አቡነ ዜና ማርቆስ ተከተሉ። ብዕዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆርዮስ ወደ ሰደት መጡ። ማን እንደሚቀድም እርግጠኛ ባልሆንም ብዕዕ አቡነ ጎርጎርዮስም አውሮፓ ገቡ። ከዚህ ወዲህ በሰደት ያለው ሲኖዶስ ደህና እራመድ ጀመር። ወዲያው ደግሞ ዘመናዊ ምሁራንና አባቶች አልግባባ አሉ። በኢትዮጵያ ሪጀስተር መጽሔት ብዙ መጣጥፍ መውጣት ጀመሩ። ሁኔታው ጥሩ ባለመሆኑ ይህ ደራሲም

በላንዳናታ መጽሔት አንድ ጽሁፍ አውጥቷል። ሌላ ጡፍ ጽፎ በልክ ላንዳናታም ሆነ ሐዋርያ ጋዜጣ ይብቃ ብለው አላወጡትም። ልዩነቱ ሰፍቶ በብፁዕ አቡነ ይስሐቅ ስም መጽሔት ወጣ።

ከአባ ይሥሐቅ ሊቀ ጳጳስ በሀገረ ስብዘቱ ለተፈጠረው ችግር መፍትሔ ጥሪ በተባለ መጽሔት ሚያዝያ 1993 ዓም ታተመ። ይህ ጽሁፍ የእርሳቸው አይደለም። ምሑራን የተጠቀሙበት የጳጳሱን ስም እንጂ ይህ ጽሁፍ ቀደም ሲል በኢትዮጵያ ሪጀስትር መጽሔት ላይ ግማሽ ገጽ የሚሆነው ወጥቶ ነበረ። ደግሞ ብፁዕ አቡነ ይስሐቅ ይህን ዓይነት መሰሪ ተግባር የሌላቸው አባት ናቸው። ባይገርማችሁ ብጥብጡ ሲነሳ አባት ያሉአቸው ሰዎች ቀደም ደርግ ናቸው ብለው ሲያሟሩባቸው የነበሩ ሲሆን አባት ብለው የተቀበሉአቸው ብፁዕ አቡነ ማትያስን ነበር። ብፁዕ አቡነ ይስሐቅ እንዴ ሉስ አንጀለስ ሲመጡ “ይህ ሐሸሽ አሜሽ ከእርሱ መስቀል አልላሰምም” ያለ ግለሰብ በ1992 ዓም “ቅዱስ አባቴ” ብሎ ሲናገር ሰሰማው ታዘብኩት። የቤተ ክርስቲያን ልዩነት ቀስ በቀስ እየሰፋ ይሄድ ጀመር። ከዚያ አልፎ ብዙ ብዙ ደረጃ ተደረሰ።

ውዱ አባታችን ብፁዕ አቡነ ይስሐቅ ከዚህ ዓለም ሲለዩ ለቀብራቸው ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆርዮስና ሌሎች ጳጳሳትና ፈላሲያን መነኮሳት በሥርዓት እንዳይፈቱ ችግር ተፈጥሮ እንደነበር አንዱ አባት ለዚህ ፀሀፊ ነገረውታል። ማን ምን ብሎ እንደተናገረ ሳይቀር ቢነግሩኝም ከዚህ መጽሐፍ ላይ ልጽፈው አልፈልግም። ይህ ልዩነት ቀስ በቀስ እያለ የብፁዕ ወአደናግር አቡነ ጳውሎስ መልዕክተኞች በተለያዩ ጎዳና እየገቡ ምዕመናኑን እየከፋፈሉ ሌሎችም ተጨምረውበት ዛሬ በአሜሪካ ውስጥ በእኔ እምነት በአራት ተከፈለ።

- 1ኛ በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆርዮስ ርዕሠ ሊቃነ ጳጳሳት ዘ.አ.፤
- 2ኛ ቀደም በብፁዕ አባ ይስሐቅ ይመራ የነበረ!
- 3ኛ በብፁዕ አቡነ ማትያስ የሚመራ ኢትዮጵያ ያስውን ሲኖዶስ የሚቀበል!
- 4ኛ በካህናትና በገዢ የሚመራ ጳጳሳትን የማያስተናግድ ቤተ ክርስቲያን! አለ።

ይህ ጸሐፊ ይህን ልዩነት አይቶ በ1996 ዓም ከዚህ በታች ያለውን ጽፎ ነበር። ኢትዮጵያ የሰው ዘር የተገኘበት የእምነትና የሥልጣኔ ምንጭ ናት በተባው መጽሐፍ ገጽ 171 “እኛ ኢትዮጵያውያን ከዚህ ታሪክ ምን እንማራለን? ዛሬ ያለብን ችግር ምንድነው? የደግሞ ልዩነት ሳይሆን የሥልጣን ስብኝትነቱ ከረገደ በሃይማኖት አባቶች በኩል ገብቶ እንሆ ዛሬ በሀብረት ከሚጸልዩበት ወታደር ገብቶ ሲገላቸው፤ ባህታዊ ከደብር

ሲገደል፤ ምዕመናን ከቤተ ክርስቲያን እንዳይጠጉ ሲታገዱ ከምኑ ላይ ነው ቆመን ያለነው ሌላው ቀርቶ በውጭ አገር በአሜሪካ ያለን ኢትዮጵያውያን ከሰባት የተለያዩ የቤተ ክርስቲያን አስተዳደር አለን። የዓለም ቤተ ክርስቲያን ቁጥር ሲበዛ የቻለው በመለኮታዊ ትርጉምና በሥልጣን ስግብግብነት ሲሆን ዛሬ ያለው የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን መከፋፈል ከፍ ተብሎ ከተጠቀሰው አንዱን በመያዝ ላይ ነው። በቤተ ክርስቲያን አባቶች ላይ በረኝነት ስግብግብነትን በመንገዱ ይህን ከፋፋይ ስይጣን አሸቀንጥሮ የሚጥል መካሪ አባት እንዴ ባገሩ ይጥፋል? በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ በከፍተኛ ደረጃ የምትከበረው ትግራይ አክሱም ጽዮን ስትሆን የቀድሞ የትግራይ አባቶች ከኢትዮጵያ ውጭ በዓለም እየዞሩ ካስተማሩ ኢትዮጵያውያን መካከል ብዙዎች ናቸው። ዛሬ በውጭ አገር ከሚኖሩ የወያኔ አባላት ከሌላው ኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ ምዕመናን ጋር ተለይተው ለብቻቸው ሲፀልዩ ይታያሉ” ብሏል።

ዛሬ አንዳንድ ግለሰቦች የሚያውሩት ከ1984 ዓም ወዲህ አሜሪካ በተሰደዱ አባቶች ቤተ ክርስቲያን ተከፋፈለች ይላል። በመሰረቱ ቤተ ክርስቲያን የተከፋፈለችው ቀደም ከላይ በጠቀስኩት አባቶች ነው። ያው የተለመደው አንድን አካባቢ ለማስጠላት የታቀደው ግቡን እንዲመታ ለማድረግ ታስቦ ከሆነ ምንጩ በሰው ጥላቻ አይደርትም ሊደርት የሚችለው በእግዚአብሔር ነው። ቤተ ክርስቲያኗ ኢትዮጵያውያን በሚኖሩበት በዓለም ላይ ብትኖርም ቅሉ ልዩነቱ ሰፍቶ ተካሰው ፍርድ ቤት የሚመላለሱ ብዙ ናቸው። አውስትራሊያ የተፈረደውን ፍርድ ሰነድ መመልከቱ ለታሪክ ተመራማሪ ይጠቅማል። በስደት ያሉት አባቶች ተጨማሪ ጳጳሳትን በዚህ በያዝነው ዓመት ሹመዋል።

ሕጋዊው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ቅዱስ ሲኖዶስ ጽ/ቤት ዋሽንግተን ዲሲ ጥር 13 ቀን 1999 ዓም የወጣው መግለጫ ገጽ 3 “የጳጳሳቱ ሂመት አስካሁን የዘገየበት ምክንያት በስደት ሀገር ለምትገኘው ቤተ ክርስቲያን የተሟላ አገልግሎት ለመስጠት በሕጋዊው ፓትርያርክ የሚመራው ሕጋዊው ቅዱስ ሲኖዶስ ጳጳሳትን መሾም እንዲሟገብ ተስማምቶበትና ከተወሰነ፤ስምንት ዓመት ሁኖታል። ተግባራዊነቱ የዘገየበት ምክንያት ግን ሀ.የእግዚአብሔር ቅዱስ ፈቃድ እንዲሆን እየጸለየበት፤ ለበሕግ አፍራሹ በአባ ጳውሎስ የሚመራው ሕግ ወጡ ሲኖዶስ ከዛሬ ነገ ስህተቱን ያርማል የጣሰውንም ሕግ ያስተካክላል ይሆና በማለት፤ ሐ.አባዳጁ መንግሥትም ከዛሬ ነገ ይሰክን ይሆናል በቤተ ክርስቲያኒቱ ላይ የፈጸመው በደል ተሰምቶት የሚነባትን ከባድ የብረት ቀንበር ያቀልል

ይሆናል ቤተ ክርስቲያንቱም ከሰደት ትመለስ ይሆናል በማለትና አርቆ በማሰብ ነበር። ነገር ግን አሳዳጁ መንግሥትም ሆነ ሕገ ወጡ አባ ጳውሎስ በቃልም ሆነ በተግባር ምንም ዓይነት የሰላም ምልክት አልታየባቸውም። እንዲያውም በሰደት የሚገኙትን የአባቶችን ስም ለሌሎች በመስጠትና የሀገራቱንም ሆነ የቤተ ክርስቲያንን ህልውና በመፈታተን ግብዞች መሆናቸውን ከሚያስተላልፏቸው መልእክቶችና ጋዜጣዊ መግለጫዎች ለማወቅ ተችሏል” ሲሉ ጽፈዋል።

ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆርዮስ ርዕሠ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ ከቦታ ቦታ ዙሪው አልበበኩም። እርሳቸው በጸምና በጸሎት ተወሰነው ያሉ ናቸው። ይህ ሲባል ግን ሙሉ በሙሉ ቁጭ አላሉም አልፎ አልፎ እየሄዱ መጽሐፍ ቅዱስ ያስተምራሉ። ሌሎች አባቶች ግን ከቦታ ቦታ እየተዘዋወሩ በማስተማር ላይ ናቸው። የሚሰራ ሰው የሚሳሳት መሆኑ ባይዘነጋም አልፎ አልፎ በእድሜ መግፋት ባይሆን አይቀርም ጥቃቅን ድክመት ቢኖርባቸውም እንደ ቀሳሚ ንብ እየተሯሯሙ በሰደት ያለውችን ቤተ ክርስቲያን ከፍ ካለ ደረጃ ያደረሱ ብፁዕ አቡነ መልክዳዲቅ ናቸው። ብፁዕ አቡነ ዜና ማርቆስ ረጋ ባለመ አንደበት የራቀውን የሚያቀርቡ አባት ናቸው። እነዚህ አባቶች በክብረ በዓል ላይ ብቻ ባይሆን በፍትሃትና በሰላም ላይ እየተገኙ ወጣቱን ከዘመናዊ ከኢንጤ ነጣቂ ለመታደግ እየሮሩ ናቸው። የወንጌል ገበሬውን አባ ወልደተንሳይ አያልነህና አባ ገብረ ሥላሴ ጥበቡ መምሕር ልዑላ ቃል አካሉ፣ ቀሲስ መላኩ ባደግንና ዲያቅን ተከስተ ብርሃኑ አድማሱን ሌሎች ስማቸውን ያልጠቀሱት መምህራን የብፁዓን አባቶችን ፈለግ በመከተል ወንጌልን እያለፋፉ ናቸው።

ለምሳሌ ሊቅ ዶ/ር ሳይንቲስት እንጅኔር ቅጣው አጅጉ ቀብር ላይ ልጃቸው አባቱ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ዲያቅን እንደነበር ሲናገር ቀሲስ መላኩ ባደግ ቀበል አድርገው የቤተ ክርስቲያንን ሰርዓትና ሃይማኖት ተንትነው ሲያስተምሩ የሰሙ ዘመናዊ የእንቅጥጥ ሃይማኖት መሪዎች ደነገጡ። በኀይ የነበሩ ሲወያዩ “ለካስ እንዲህ ዓይነት ወንጌልን ፈትፍቶ የሚያሳርስ የኦርቶዶክስ ቄሶች አሏት? እንደነዚህ አይነት ወንጌላዊ መኖራቸውን ባውቅ ኑሮ ወደ ወንጌላዊት ቤተ ክርስቲያን አልሄድም ነበር” ብለው ሲናገሩ ሌላይቱ “ደርግ እኮ ለኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ያደረገውን ለማንም አላደረገም። ያቋቋመው የቄሶች ማስልጠኛ ትምህርት ቤት ብዙ አስተማሪዎች አውጥተዋል” አለቻቸው። ቤተ ክርስቲያን በሰደቱ ዓለም ምንም እንኳን ክፍፍሉ ያልበረደ ቢሆንም ከፍተኛውን ደረጃ የያዘች

ሕዝቡን የሀገሩን ታሪክና ሃይማኖት ፊደልና ሠንደቅ ዓላማ ማንነቱን በማስተማር ላይ ናት።

በእርግጥ የብፁዕ ወቅዱስ ርዕሠ ሊቃነ ጳጳስ አቡነ መርቆርዮስ ጽሕፈት ቤት የላቸውም። የሥራ ልምድ ያላቸው ብዙ ምሁራን ቢኖሩም በጥሩ አመራር የተያዙ አይደሉም። ስለዚህ ለወደፊቱ ሊታሰብበት የሚገባ መሆኑን ብፁዓን ጳጳሳቱ ሊያስቡበት ይገባል። በሰደት ያለችው ቤተ ክርስቲያን ከአንድ ማዕከል ላይ መዋቅር ቢኖራት ለወደፊቱ የተጠናከረ ስራ ሊሰራ ይችላል። በተለይም ወጣቱ ትውልድ የሀገሩን ታሪክና ሃይማኖት ማንነት ማስተማር የምትችለው ቤተ ክርስቲያን መሆንዋን በየቤተ ክርስቲያኑ ያሉትን ሕጻናት መመልከት ይቻላል። ወደ ቤተ ክርስቲያን አንገባም ያሉት ወጣቶች ቁጥር ትንሽ ሲሆን ወደ ቤተ ክርስቲያን የሚሄዱት ወጣቶች ብዙ በመሆናቸው መጠንከር ይኖርበታል።

የምዕራባውያን ሥልጣኔና ኢትዮጵያውያን በአሜሪካ ማንበራዊና ሥነ ልቦናዊ ትንተና በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 32 “ባለፉት አሥር ዓመታት ውስጥ በአሜሪካ ውስጥ ከፍተኛ እንቅስቃሴ በማድረግ ላይ የምትገኘው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ለኢትዮጵያውያን ንብረተኝነት የምታደርገውን አስተዋጽኦ በሰፊው ለመግለጽ እንሞክራለን” ሲሉ ጽፈዋል። ከላይ በ4 ዓይነት የተከፋፈለ መሆኑን ብገልጽም የቤተ ክርስቲያን እድገት በአሜሪካ ከፍተኛ ደረጃ መድረሷ አይዘነጋም። ጳጳስ አያዘነም የሚለው ቤተ ክርስቲያንም ምዕመናኑን እየገፋ በመሆኑ እነዚህን ሆድ የበላቸው የተዋሕዶ ልጆች እንዳይበተኑ ለማድረግ ጥሩ ጠባቂ እንደሚያስፈልጋቸው በሰደት ያሉ አባቶች ስለተገነዘቡ ተጨማሪ ጳጳሳት መርጠዋል።እነዚህ የተመረጡ አባቶች ስማቸው ከዚህ በታች የተጠቀሰው ናቸው።

ዋሽንግተን ዲሲ የተሾሙት

- 1ኛ መልአክ ኃይል አባ ገ/ ማርያም ገ/ መድሀን፡-ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል
- 2ኛ አባ ሕሩይ ብፁዕ አቡነ ፊልላስ
- 3ኛ አባ ተስፋ ብፁዕ አቡነ ዮሴፍ
- 4ኛ መዕላክ ብርሃን አባ ወልደ ሥላሴ ተ/ ሃይማኖት ብፁዕ አቡነ ሉቃስ
- 5ኛ አባ ብርሐኑ ሕይዎት መዝገቡ ብፁዕ አቡነ ዮሐንስ
- 6ኛ አባ ተስፋ ማርያም ማሩ ብፁዕ አቡነ ሳርዮስ
- 7ኛ መልአክ ፀጉይ አባ ገ/ማርያም አያሌው ብፁዕ አቡነ ያዕቆብ
- 8ኛ አባ ጽጌ ድንግል ዮጎንስ ብፁዕ አቡነ ሰላማ፤
- 9ኛ አባ ሐረገ ወይን ብፁዕ አቡነ ባስልዮስ

ቶርንቶ ካናዳ

10ኛ አባ ኪሮስ	ብፁዕ አዲስ ዲሞክራሲ
11ኛ አባ ቀጻላ	ብፁዕ አቡነ ሚካኤል
12ኛ አባ ወልደ ሰንበት	ብፁዕ አቡነ መቃርዮስ
13ኛ አባ ጋደለ ገብርኤል	ብፁዕ አቡነ ተክለ ሃይማኖት

እነዚህ 13 ጳጳሳት በመሾማቸው አዲስ አበባ ያለው ሲኖዶስ ከቁጣ አልፎ የውግዘት መግለጫ አውጥቷል። ለሃይማኖቱ ያበበ ቢሆን ኑሮ ከውግዘት ተቀጥቦ ሁሉም በአንድ አመራር የሚሆንበትን መንገድ መፈለግ ሲገባው የተዋሕዶ ልጆች እያኮረፉ እንዲበተኑ የውግዘት መግለጫ ማውጣቱ በስደት ዓለም ያለውን ኢትዮጵያዊ ከማስከፋት አልፎ አሳዝኖታል።

እኔ ይህን ምዕራፍ ለመጻፍ ሳስብ ቢያንስ ከ85 የቤተ ክርስቲያን አማኞች ጋር በሰልክ “እንዴት ታዩታላችሁ” የሚል ጥያቄ እያቀረብኩ የ80 መልስ “አልተደሰትኝም” የሚሉ ሲሆኑ 5 “በስደት ያለችውም ቤተ ክርስቲያን ምዕመናኑን ማውገዝ አልነበረባትም” የሚሉ መልሶች አግኝቻለሁ። በራሴ ግን መወገዜ ትክክል አይደለም ባይ ነኝ። ስለዚህ ዛሬ በአሜሪካ ያለው ኢትዮጵያዊ እኔ በግምት እንደሚባለው ብዙ ነው።

የምዕራባውያን ሥልጣኔና ኢትዮጵያውያን በአሜሪካ ማኅበረሰብ ሥነ ልቦናዊ ትንተና በተባለው መጽሐፍ ገጽ 1 “በስሜን አሜሪካ በአሁኑ ወቅት የሚኖሩ ኢትዮጵያውያን ቁጥር በሰነድ ላይ በውል የሰፈረ ማስረጃ ባይኖርም በቀላሉ ወደ ሁለት ሚሊዮን እንደሚጠጋ ይገመታል” ሲሉ ጽፈዋል። አንባቢያን ሁለት ሚሊዮን ሰደተኛ ካለ ቢያንስ አንድ ሚሊዮን የኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን አማኝ መሆን አለበት ማለት ነው። ስለዚህ ለዚህ ሕዝብ ደግሞ ተጨማሪ አባቶች መመረጣቸው ለቤተ ክርስቲያን እድገት እንጂ ውድቀት አልነበረም ነገር ግን የአዲስ አበባው ሲኖዶስ አባቶችን ብቻ ሳይሆን ተራው ምዕመናኑን ጭምርት በማውገዝ ትክክል አይደለም።

ምዕራፍ 6

የቤተ ክርስቲያን አባቶች ተወጋዝዙ

ብላቴን ጌታ ማኅተመ ሥላሴ ነው፤ አማርኛ ቅኔ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 62 “ልብሳቸው ተቋጥሮ ሳይሠራላቸው እየተጋለጡ ምታቱ ፈጃቸው” ሲሉ ተቀኝተዋል። የዚህ ቅኔ ምስጢር ያስታውሰኝ የአዲስ አበባው ሲኖዶስ ወይስ የብፁዕ ወአደናግር አቡነ ጳውሎስ ሲኖዶስ ልበለው? ሁሌም ራቁቱን የቀረ ሲኖዶስ ነው። ይህ ሲኖዶስ ሕግ አፍራሽ ሲኖዶስ ነው። ቤተ ክርስቲያን ገዳማት ተዘርፈው በእሳት ሲቃጠሉ ዝም ያለ ሲኖዶስ ነው። ሕዝብ ክርስቲያኑ በግፍ ሲደበደቡ ዝም ያለ ሲኖዶስ ነው። ኤርትራ ከኢትዮጵያ ስትገነጠል ብፁዕ ወአደናግር አቡነ ጳውሎስን አጅቦ ኤርትራ የሄደ ሲኖዶስ ነው። የቤተ ክርስቲያኒቱን ንብረት ለኤርትራ ሰጥቶ የመጣ ሲኖዶስ ነው። ባህታዊ ፈቃድ ስላሴን በግፍ ሲገደሉ ዝም ያለ ሲኖዶስ ነው። የኢትዮጵያ ሕዝብ በዘር ተለቶ ሲደበደብ ዝም ያለ ሲኖዶስ ነው።

በሀገር ላይ ችግር ሲመጣ ዝም ብሎ ያየ ሲኖዶስ ነው። ሱናሜ በሩቅ ምስራቅ ሕዝቡን ሲገድል ይህ ሲኖዶስ ጸሎት ያደረገ ሲሆን የኢትዮጵያ ሕዝብ በተለያዩ ችግሮች ሲጠቃ ዝም ያለ ሲኖዶስ ነው። ሕዝብ ክርስቲያኑ ሰላም ይውረድ ምህላ ይደረግ ብሎ ሲጠይቅ አሻፈረኝ ያለ ሲኖዶስ ነው። በስደት ያሉት አባቶች ምዕመናኑን ከከጣቂ ተኩላ ለመታደግ የሚያደርጉትን ቅዱስ ተግባር እርኩስ ያለ ሲኖዶስ በመሆኑ ራቁቱን የቀረ የተጋለጠ ሲኖዶስ ቢኖር የብፁዕ ወአደናግር አቡነ ጳውሎስ ሲኖዶስ ነው።

ይህ ሲኖዶስ በየጊዜው መጋለጥ መጋለጥ ራቁቱን መቅረብ ብሎታል። በስደት ያለችው ቤተ ክርስቲያን ምዕመናንን ለማስተማር አቅዳ ስትነሳ የብፁዕ ወአደናግር ሲኖዶስ እውግዟል። ይህ ውግዘት እኔንም የሚነካ በመሆኑ ለብፁዕአን አባቶች የግል ስሜቱን መግለጽ ገድሎ ሆነብኝና ይህን ለመጻፍ ወሰንኩ። ምክንያቱም ሁሉም አባቶች ሳይሆን አንዳንዶቹ ተገደው ወይም ፈርተው ፈርሙ ሲባሉ የሚፈርሙ እንጂ በእውነቱ ሲኖዶሱ የሚሰራውን አምነውበት እንዳልሆነ እያፈተለኩ የሚወጡት ዜናዎች ያስረዳሉ።

ጥር 25 ቀን 1999 ዓም አዲስ አበባ ኢትዮጵያ የወጣው መግለጫ በሀገር ውስጥም ሆነ በመላው ዓለም የምትገኙ በተባለው መጣጥፍ ገጽ4 “ምዕመናንና ምዕመናት በሙሉ በአባ ዘሊባኖስ ፈንታ መሪነት የተሰበሰቡትን የዘመናችን ፀረ ማርያምና የተሐድሶ መናፍቃን ስብሰቦች ቃላቸውን እንዳታዳምጡ ትምህርታቸውንም እንዳትቀበሉ ምሥጢረተ ቤተ

ክርስቲያንን ከእነሱ ጋር እንዳትሳተፉ ወደ ቤታችሁ አታስገቡአቸው በማዕድ ተሳትፎም ሕብረት እንዳይኖራችሁ የእናት ቤተ ክርስቲያን ቅዱስ ሲኖዶስ ምልዓተ ጉባኤ አውግዟል” ይላል መግለጫው።

ከዚህ ላይ አዲስ አበባ ያለው ሲኖዶስ በስደት ዓለም ያለን አማኞች አባቶች ጋር ግንኙነት እንዳይኖረን አወገዘን። እኔ እንደሚመለሰኝ ስደተኛው ኢትዮጵያዊ አባዛኛው አዲስ አበባ ያሉትን አባት የሚቀበል አይመስለኝም። በስደት ያለችው ቤተ ክርስቲያን “አባ ገብረ መድህን” ናቸው ብላ መግለጫ አውጥታለች። አዲስ አበባ ንዋሪ የሆኑ የማይዋሹ ቅድስት ማርያም ሥጋ ወደሙ የሚቀበሉ እማሆይ እንደነገሩኝ አባ የሚለውን “አቶ” እያሉ ማንበብ ጀመሯል አሉኝ።

ብዕዕወአደናግር አባቲን የማውቃቸው የካቲት 1980 ዓም ሉስ አንጀለስ የቅድስት ማርያም ቤተ ክርስቲያን ከሁለት እንደተከፈለ ነው። የሰራ አስኪያጁ (ዐርዱ) ጳጳስ ከቤተ ክርስቲያን ካለ እርዳታ ከሌላ ቤተ ክርስቲያን ሆነ ድርጅት አግኝቶ ቤተ ክርስቲያን ገዝቶ እዳውን ተሉ ለመክፈልና ኢትዮጵያውያን በአንድነት እንዲጸልዩ አለበው እንደነበር ይናገራሉ። በዚህ ወቅት ቤተ ክርስቲያኑ ከሁለት ሲከፈል መንስኤው አርስም ነበሩ። ሉስ አንጀለስ እንዲመጡ ያደረገው የዛሬው ድንግል ማርያም የኢትዮጵያ አርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን መጽሔት እንዲህ ሲል ጽፏል።

ፍኖተ ተዋሕዶ በተባለው መጽሔት መስከረም 1 ቀን 1999 ዓም ገጽ 27 “የአቡነ ጳውሎስ ጉዳይ ቤተ ክርስቲያናችንን ለሁለት ከፈላት” ሲል ጽፏል። ስለዚህ ብዕዕወአደናግር አባቲ እርስዎ ሉስ አንጀለስ እንዳይመጡ የፈለጉ ካህናት ብቻ ሳይሆኑ ምዕመናንም ነበሩ። ቅድስት ድንግል ማርያም የኢትዮጵያ አርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን መከፋፈል መንስኤው እርስዎ ስለነበሩ ካህናቱ የቤተ ክርስቲያናቸውን የመቅደስ እቃ በመያዝ ቤተ ክርስቲያኑ ተከራይቶ ከሚያኖራቸው ቤት ወጥተው ከአንዲት ክፍል (ሲንግል) ቤት ገቡ። እሁድ ይቀደሳል ተብሎ ሲጠበቅ ካህናቱ ደጋፊዎቻቸውን በስልክ በመንገር ሌላ ቤተ ክርስቲያን እንደሚቀድሱ ነግረው ተለዩ። ብዕዕወአደናግር ከኒዮርክ ሉስ አንጀለስ መጥተው መነካታቱ ፈላጊያኑ ካሉበት ጀምሮ ፓርክ ጎዳና አባቶችን ሊያናግሩ ከሌሎች ኢትዮጵያውያን ጋር ሁነው ሲመጡ እኔ ከአባቶቹ ጋር አብራ ነበርኩ።

አዲስ ስለነበርኩ ማን ምን መሆኑን ጠንቅቄ አላውቅም ነበር። ደጃዝማች ብርሃነ መስቀል ደስታ፤ ባላምባራስ በዛብህን አደመ፤ ሳውቃቸው ሌሎች አቶ መሸሻ ብሩ ይመስለኛል። እርግጠኛ ግን አይደለሁም። ሌሎች ለማቸውን ያልያዝኩት ሰዎች ነበሩ። ብዕዕወአደናግር አባቲ የእርስዎ ጥያቄ “አባቶቼ ጥፋቴ ምንድነው? ባጠፋሽ ብትመክሩኝ አይሻልም ነበር?” ብለው ሲጠይቁ አባ መንግሥቱ ንጉሴ “እኔ ፈጽሞ አላደርገውም? ደግሞም እሁድ መጥተው ከምዕመናኑን ጋር ጠይቁ እንጂ እኛን ብቻ አይጠይቁ” ብለው ሲመልሱ አባ ወልደሰማዕት አሉላ ተበላጭተው በጣም ይናገሩ ስለነበር እርስዎ ተቆጥተው ከ3ኛው ፎቅ ሲወርዱ ይህ ደደብ መነኩሴ” ብለው ሲናገሩ ሰማሁ። ከዚህ ቀን ጀምሮ በእርስዎ አባትነት ላይ ከፍተኛ የሆነ ቅደምታ ከሆዴ ገብቷል።

እኔ 37ኛው ጎዳና እና ቪርሞንት ስኖር እርስዎ ከኒዮርክ ሉስ አንጀል ሲመጡ የሚያርፉበት 36ኛው ጎዳና እና ኖርማዴ ላይ ሲሆን አንዴ ፖስታ ቤቱ ደብዳቤ ግብጽ ለመላክ ሲሄዱ እኔ ተራ ይገዜ ሳለ እርስዎ መጡና በአማርኛ ሲያናግሩኝ እኔ “አማርኛ አልችልም የሀረር ሱማሌ ነኝ” ስልዎት እርስዎ በእንግሊዘኛ ሲያናግሩኝ መልሼ “አረብኛ አልያም ሱማሌኛ እንጂ እንግሊዘኛ አልችልም አልኩዎት። በሌላው ቀን እኔ ልጆቼን በመግፈያ እየገፋሁ በዩኤስሲ ሰሄድ እርስዎ ከመጽሐፍት ቤት የፈላሲ የመነኩሴ ቆብ ደፍተው ሲወጡ ልጄ አባይነሽ ከመግፈያዋ እንደተቀበጠች “አባ አባ” እያለች ስትጣራ እርስዎ መስቀል አውጥተው ሊያሳልሟት ሲመጡ እኔ “አባ እስላም ነን” ስል አልኩዎት። መስቀሉን እርስዎ ስለያዙት መላላም አልፈለኩም። ስለዚህ እንኳን በስደት ያሉ ኢትዮጵያውያን ቀርተው አዲስ አበባ ነዋሪ የሆኑ ጥቅም የሌላቸው እርስዎን አይወዱም።

ዲ/ን በጋሻው ደሳለኝ የመስቀሉ ስር ቁማርተኞች በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 60 “ቅዱስ አባታችን በብዙ ነገር ሆኖ የባሰው ሕዝብም መስከረም 16 ቀን 1998 ዓም በመስቀል አደባባይ ያን ሁሉ የተቃውሞ ጭኸትና እራታ በእርሱ ላይ ሲያሰማ በወቅቱ ምን ተሰማ?” ሲሉ ጽፈዋል። አባቲ ለመሆኑ እርስዎ የኢትዮጵያ ሕዝብ የሚያከብርዎ መስለዎት 191988 ዓም የጥምቀት በዓል ጃን ሚያ ሲከበር እኔም ነበርኩኝ በመጀመሪያ በአማርኛ አስተምረው ሁለተኛ በእንግሊዘኛ ሲያስተምሩ እኔ በያዝኩት የሥዕል ድም መቅረጫ ቪዲዮን ካሚራ የተቀዳው ዛሬ ድረስ በሰድ አስቀምጫለሁ። አባቲ መዘምራት ዘምረው ከጨረሱ በኋላ እርስዎ ለማስተማር ሲጀምሩ የነበረውን ጉምጉምታ አይቻለሁ።

የሐምሌ ሥላሴ በ1973 ዓም ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ሰላሲ ርዕሠ አድባራት (ካቴድራል) ሲያከብሩ መጥተው በነበረ ወቅት የነበረው ምዕመናን መስቀል ለመሳሰለው ሲሄድ አንድም ሕግ አስከባሪ ሲከለክለው አላየውም አባቴ በእርስዎ ዘመን ፈላሪው መነኩሴው እንደ ገጠራቱ ካህናት ዳዊት እንደሚያነግቱት ሽጉጥ የያዙ መሆናቸውን ለመሰከት እርስዎ በዚህ ዓለም ያሉት በመሳሪያ ኃይል እንጂ በእግዚአብሔር እምነት አለመሆንዎን ተረዳሁ። ታዲያ ይህን እያየሁ እንዴት የእርስዎን አባትነት ልቀብል? ስለዚህ አባቴ በእርስዎ ተሾመው የሚመጡትን ጳጳሳት እንደ አባት ለመቀበል እገደዳለሁ? በስደት ያሉ ኢትዮጵያዊ እርስዎን ሆነ በእርስዎ የተሾሙትን እንደማይቀበል ዋሽንግተን ዲሲ መጥተው የእንቁላልና የብርቱካን ግማት ቀምሰው የሄዱ መሆንዎን ረሱ?

ኢትዮጵያ ጋፋት ጋዜጣ ጥቅምት-ሕዳር 1986 ዓም ገጽ 1 “የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ቀኖናንና ህግ መጣስ በፓትርያርክ ላይ ፓትርያርክ በመሆን የተሰየሙት አባ ጳውሎስ በዘረኝነት አንገብሰው ለከፋፋይነት ያደሩ ሲሆን የጥንታዊት ቤተ ክርስቲያን ክብር ሲጎድፍ አብያተ ክርስቲያናት በወያኔ ታጣቂዎች ሲረክቡ ዝም ብለው የተመለከቱ መነኩሴ ናቸው። ሕዝብ ክርስቲያን በጸሎት ላይ እንዳሉ ሲጨፈጨፉ የተቃውሞ ድምጽ ከማሰማት ይልቅ በተቃውሞ የታጀቡት ታጋይ አባ ጳውሎስ በኒዮርክ ከተማ በኢንተር ፕሮፍ ሴንተር እንደተገኙ ቁጥራቸው ከሶስት መቶ የማያንሱ ኢትዮጵያውያን በምሬት በቁጣ ቲማትምና የገማ እንቁላል በመወርወር ጳውሎስ የክርስቲያኖችና የቀሳውስት ገዳይ ነህበት ክርስቲያኖችን መንፈሳዊ እንጂ ወታደራዊ አመራር አትሻም? ጳውሎስ ሲባላው ሰይጣን የሚሉና የመሳሰሉትን መፈክር እያሰሙ ነበር አቀባበል ያደረጉላቸው” ሲል የተጻፈው ከተረዱ በስደት ያለው ሕዝብ እርስዎን እንደማይወድ ነው። እርስዎን ስደተኛው እንደማይፈልግታቸው ብፁዕ አቡነ ማቴያስን ለምን አይጠይቁአቸውም? እርሳቸው ሳያፍሩ በገማ እንቁላል የተመቱ መሆንዎን ጽፈዋል።

ብፁዕ አቡነ ማቴያስ ኢትላክ መጽሔት ቅጽ 1 ቁጥር 6 ሕዳር 1992 ዓም ገጽ 33 “ፓትርያርኩን አትምጡ ስንላቸው መጥተው እኛንም በገማ እንቁላል አስደበደቡን” ሲሉ የጻፉ መሆናቸውን ረሱት? ብፁዕወአደናግር አባቴ ሌላው የእርስዎ ውግዘት የሚለው ገጽ3 “ያለ ጽላት ቅዳሴ እንዲቀደስ በማስተማር” ይላል የእርስዎ መግለጫ አባቴ ረሱት እንደ የካቲት ላይ 1980 ዓም ሉስ አንጀለስ ያለ ጽላት የቀደሱ እርስዎ

አይደሉምን? ምክንያቱም የቅድስት ድንግል ማርያም ቤተ ክርስቲያን ካህናት ጽላቱን ይዘው የሄዱ ሲሆኑ እርስዎ ያለምንም ጽላት ቀድሰዋል።

እንዲያውም ላበታውስም ከሱቅ አስገዝተው የወሰዱትን ዳቦ ረሱት እንዴ? በስደት ያሉት አባቶች በየትኛው ቀን የት ቦታ በየትኛው ዓመት ነው ያለ ጽላት የቀደሱት? ከዚህ በላይ በጠቀስኩት በአንዱ እንኳን ሳይጠቅሱ ያስጻፉት የኢትዮጵያን ሕዝብ ለማሳሳት ነው። አንዳንድ አባቶች ነገሩ ገብቶአቸው ይሁን ሳይገባቸው እርስዎን የኢትዮጵያ ሕዝብ እንደሚወድዎት በአደባባይ ወጥተው የተናገሩ አሉ። ይህ ትዝብት መሆኑን የተረዱት አልመሰሰኝም።

ብፁዕ አቡነ ገራማ ኢትላክ መጽሔት ቅጽ 1 ቁጥር 5 ጥቅምት 1992 ዓም ገጽ 11 “ፓትርያርኩን የሚያመለግን እንጂ የሚቃወም ሰው ገጥሞኝ አያውቅም” ሲሉ በድፍረት ተናገረዋል። ብፁዕ አቡነ ገራማ እኔ መጀመሪያ በጳጳስ መስቀል የተሳለምኩ በእርሳቸው ካርቱም ነበር። ገና ሳይሾሙ በሰኔ 1973 ዓም ቅድስት ሰላሲ ርዕሠ አድባራት ካቴድራል አስተዳዳሪ ሳሉ ነው የምትቃወሙና እንደዚህ ያሉ ሰው አልመሰሉኝም ነበር። ስለሰ የእግዚአብሔርን መንግሥት የሚሰበክ የለም። ብፁዕ አቡነ ገራማ በዚሁ መጽሔት “ሰቤተ ክርስቲያናችን የአሁኑ መንግሥት ይሻለናል” ብለው በመናገራቸው የመጽሔቱ አዘጋጅ እርሳቸው ካሉበት ቀጥሎ “አዎ ይሻላቸዋል... በአደባባይ ሰው ገድለው መቼ ጠየቃቸው?” ብሎ ቀለደባቸው። ፓትርያርኩን በኢትዮጵያ ሕዝብ የሚወደዱ ከሆነ ለምን? ዜጋ መጽሔት 4ኛ ዓመት ቁጥር 3 ጥር 1995 ዓም ያን ሥዕል ሊወጣ ቻለ? ከመጽሐፉ መጨረሻ ሰነድ ሶስትን ይመልከቱ።

የእንደዚህ አይነት ሰዎች ስብስብ ነው የብፁዕወአደናግር አቡነ ጳውሎስ ሲኖዶስ ሌላው ይቅር ሊቀ ጠበብት አስራት ወልደየሶን ያህል ምሁር አባሰር የገደ ሌሎችን ወገኖች የገደለና ቤተ ክርስቲያንን ያፈራረሰ መሆኑን ረሱት? ወይስ ለእኔ ሆኖ ካልገደለ ምን ሆነው ብዬ ነው ሲሉ አስበው ነው? በታሪክ ስደትን የጀመሩት ብፁዕ አቡነ ማቴያስ፤ወደ ሲኖዶሱ እንዲመለሱ ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆርዮስ ሽማግሌ በላኩባቸው ጊዜ የሰጡት መልስ ይህን ይመስል ነበር።

ኢትዮጵያ ሪቭዎ ግንቦት 1983 ዓም ወይም ግንቦት 1991 ዓም ገጽ 27 “ከዕምነት አልባ መንግሥት ተጽእኖ እንዳትላቀቅ ነፃነቷና ክብርዋ እንዲጠበቅ የማስተማር ሃላፊነቷን በግወክ በመንግሥት በኩል

የሚወለደውን እርምጃ ነፃው ዓለም እንዲያውቅላት ድምጹን አለምቻለሁ በአንጻሩ ደግሞ መንግሥት የማንኛውም ሃይማኖት አማኝ ኢትዮጵያዊ ሰብዓዊ መብቶች በመገፈፍ የሚሠራውን ግፍና ጭቆና፤ ሥርዓተ ወጥ የሆነ አገዛዝ ለውጭ አብያተ ክርስቲያናትና ለነፃው ዓለም ሕዝብ በየጊዜው አግባብ ባለው መድረክ ፁሉ እየተገኘሁ ገልጼለሁ “ሲሉ ጽፈዋል። ብፁዕ አባቱ ለመሆኑ በ1974 ዓም ጀምረው እስከ 1983 ዓም የደርግን አረመኔነት ለግለሰብ ሕዝብ ተናግረዋል። ለመሆኑ ከ1983 ዓም ወዲህ ወያኔ ኢሕአዴግ የሚፈጽመውን ግፍና በደል ቀደም እንዳደረጉት ገለጻ ፈጽሞ? ወይስ ወያኔ የሚፈጽመው ግፍ ወገንዎት በመሆኑ ለሌሎች ኢትዮጵያውያን ግድ ባለመኑርዎት ነው? ብፁዕወአደናግር አባቱ ሌላም ሌላ ወሬ ሞልቷል በእርስዎ ላይ እኔ በራሴ ይህን ቃል ልጠቀምበት አልሻም ነገር ግን ጥቅስ ልውስድና ልንገርዎ ለምሳሌ የራሱም ዘመድ ያሉትን ልጥቀስ። ምክንያቱም የተባለው ታመኔታ አንዳለው ግልጽ ይመስለኛል።

አቶ ዓለም ሰገድ ገብረ እግዚአብሔር ዜጋ መጽሔት ሶስተኛ ዓመት ቁጥር ስድስት የካቲት-መጋቢት 1994 ዓም ገጽ 18 “የሥጋዊ ዝምድና ለሰኝ ነው” ሲሉ ዝምድናቸውን ሳይደብቁ የአባታችን ብልግና ዘርዝረው የመከሩአቸው መሆኑን ገጽ 18 “ከሌት ርቀው በጸሎት በጸም በሰግደት ተጠብቀው እንዲኖሩ በፊ ጊዜና ረጅም ሰዓት ወሰጆ ከአንድ የጋራ ወንድማችን ከሆነ ጳጳስ ፊት ከፈተና ከድጠት ከውድቀት አፋፍ እንዳሉ ገልጿ መከርከ” ሲሉ ጽፈዋል።

አቶ ገብረ መድኅን አርአያ በአንድ የንፋስ ድምጽ ራዲዮ በ1999 ዓም መጀመሪያ ላይ ሲናገሩ “ሃይማኖት እንደመሳሪያ መጠቀሚያ ነው። ለሰዚህ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ተብሎ ያለው በወያኔ ካድሬዎች የሚመራ ነው። የእስልምና ሃይማኖት ለንጹህም ያው በወያኔ ካድሬዎች የሚመራ ነው። በሰ ካታላክና ለሌሎች አላውቅም (አይደለም አባውት ካቶሊክና ሌሎች) ሃይማኖቱን ስለማሳውቀው ግን በኢትዮጵያ የቆዩ የጥንት ቅርስ ክርስትና እስልምና ናቸው። እነዚህንም እንደ መሳሪያ ይጠቀምባቸዋል። ፓትርያርኩ ካድሬ ነው፤ ፓትርያርኩ ነብስ ገዳይ ነው። ፓትርያርኩና ግብረ አበሮቹ የትግራይ ተወላጆች ናቸው። የኢትዮጵያን ሕብረተሰብ በማጥፋት የሚገኙ ናቸው”።

ሲሉ አቋርጦ ጋዜጠኛው “ፓትርያርኩ ግለት አቡነ ጳውሎስ ግለት ነው” ሲሉ አቶ ገብረ መድህን “አዎ አቡነ ጳውሎስ ግለት ነው። መጀመሪያ

አቡነ ጳውሎስ ራሱ አንድ ተራ ሸርሙጣ በአሜሪካ የነበረ ነው። ይህ ቦታ ለሱ አይገባውም ነበር። ነገር ግን ትግራ በመሆኑ ተፈልጎ በካድሬነቱ ተመልምሎ የመጣ ነው” ሲሉ ተናግረዋል። ይህን በተለይ “አንድ ተራ ሸርሙጣ ነው” የሚለው ቃል ሌሎች ኢትዮጵያውያን ተናግረውት ቢሆን ኑር የወያኔ ደጋፊዎች ሰላማዊ ሰልፍ ወጥተው ያወግዙ ነበር። ነገር ግን ይህን ያሉት ራሳቸው የወያኔ አባል የነበሩት ከአቶ አብርሃም ያየህ ጋር በ1982 ዓም ከካርቲም አዲስ አበባ መጥተው የወያኔን ሴራ ለኢትዮጵያ ሕዝብ ካጋለጡት ኢትዮጵያዊ የትግራይ ተወላጅ ናቸው።

ቆመስ መልዓክ ሕይወት ወልደሰንበት አድሃኖም ኢትኦጵ መጽሔት ቅጽ 4 ቁጥር 042 ታኅሳስ 1995 ዓም ገጽ 11 “ፓትርያርክ ቆቡን ጥሎ ከራባቱን አድርጎ ከሴት ጋር ተንጠልጥሎ ፎቶግራፍ የሚነሳ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ አላየንም ይሄ ብቻ አይደለም። ምዕመኑ ሃይማኖቱን እንዳይጠላ ከአምነቱ እንዳይፈናቀል በማሰብ ነው እንጂ እርሳቸው ዋልጊ ሆነው የተነሱአቸውን ከ16 በላይ ፎቶግራፎችን (እጅግ አፀያፊ የሆኑት) ለሕዝብ ቢጋዜጣ ማውጣት ይቻላል” ሲሉ ተናግረዋል።

የአዲስ አበባ ሲኖዶስ ውግዘት ገጽ 2 “እሩያን በአካል የሚለውን የኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ሃይማኖት የነገረ መለኮት ትምህርት መንፈሳዊ ቅዱስ አካል የለውም፤ በማለትና በድንገል ማርያም ቅድስናና ክብር የኑፍቄ መጽሐፍ በማሳተማቸው እንዲሁም በሌላው ከሀደታቸው ሁሉ ተወግዘው ጽሕፈናቸውን ለመ ጽሕፈና የተገፈፈው” ይላል መግለጫው። ከላይ የተጠቀሰውን ጥቅስ አንባቢው እንዲረዳው ለማድረግ ከሆነ የመጽሐፉ ስምና የመጽሐፉ ገጽ ተገልጦ ትምህርተ ጥቅስ ተከፍቶ መጻፍ ያለበት ከተጻፈ በኋላ ትምህርተ ጥቅሱ ተዘግቶ ትችቱ መጀመር ሲገባው፤ ውሸት መሆኑን የሚያስረዳ ተጻፈ የተባለው መጽሐፍ ስም አለመጠቀሱ ነው። ለምሳሌ ብፁዕወአደናግር አባቱ ጻፉት የተባለው መጽሐፍ አርስቱ ተጠቅሶ ገጹ ተጽፎ ወጥቷል። ይህን የአባቱን መጽሐፍ ይህ ደራሲ አግኝቶ አላነበም ነገር ግን በሰደት ካለችው ቤተ ክርስቲያን መግለጫ እንዳነበብኩት ይህን ይላል።

በኢትዮጵያ በሰሜን አሜሪካ፤በአፍሪካና በመላው አውሮፓ ለምትኖሩ ኢትዮጵያውያን በሙሉ በተባለው የውግዘት መግለጫ ገጽ 3 “የድንገል ማርያም ክብርና የነገረ ማርያም ትምህርት በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ባሕል በተሰኘ ለመመረቂያ በጻፉት መጽሐፋቸው ገጽ 147 “ላይ ድንገል ማርያም የወርሰ ኃጢአት

እንዳለባትና ያለ ውርስ ኃጢአያት እንዳልተወለደች የጻፉት እባ ጳውሎስ እልነበሩም” ይላል። ስለዚህ የአዲስ አበባው ሲኖዶስ ሳይረዳው ውዥንብር የገባ ሳይሆን አይቀርም። አንድን ታሪክ ትክክል ነው ብሎ በቤተ ክርስቲያን ስም ሲጽፍ ከነገ ወዲያ በታሪክ መወቀሱ መሆኑን መረዳት ያሻል። ለምሳሌ በ1988 ዓም የታተመውን መጽሐፍ ገጽ በገጽ የቤተ ክርስቲያን ልጆች የተቸት ትክክሉን በማያዝ እንጂ በሰማ ብለው ሕዝብን ለማሳሳት ተነስተው አይደሉም።

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን እምነት ሥርዓት አምልኮና የውጭ ግንኙነት የተባለው መጽሐፍ በመጀመሪያ የታተመው ጥር 1988 ዓም ሲሆን እኔ ጥር 11 ቀን 1988 ዓም ጃንሚያ ከጥምቀት ላይ ገዝቼ አምተቸዋለሁ ይህ መጽሐፍ ግማሹ አማርኛ ሲሆን ግማሹ እንግሊዝኛ ነው። በአማርኛው የሥላሴን አንድነትና ሶስትነት ሲያበረዳ ገጽ 15 “ይሁን እንጂ በባሕርይ በመለኮት በሕልውና በፈቃድ አንድ ስለሆኑ አንድ አምላክ እንጂ ሦስት አማልክት አይባሉም። አብ ወልድ፣ መንፈስ ቅዱስ በየአካላቸው ሲኖሩ ሕልውናቸው አንዲት ናት” የሚለውን በእንግሊዝኛው page 15 “We say they are three in essence, in divinity, in existence and will, we do not mean to say three Gods but one God while the Father and the son and the Holy Spirit exist in the perfect person, their very existence is one and the same.” በማለቱ ምክንያት በሊቀ ጠበብት አያሌው ታምሩ በኩል ይመስለኛል በመጀመሪያ ስህተት መሆኑ በግል ጋዜጦች ተጋለጠ። ወዲያው ይህ መጽሐፍ ተሰበሰበ። ምክንያቱም የብፁዕደናግር ተግባር በግል ስለወጣ ሊቀ ጠበብት አያሌው ታምሩ ከሥራ ተባረሩ። ይህ ከሆነ በኋላ ሌሎች የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ተመልክተውት ሥህተት መሆኑን ተገንዝበው በዚህ ስም ታርሞ በሐምሌ 1988 ዓም እንደ አዲስ ታተመ። ከታሪካዊ መጽሐፍ ልዩነቱን አነጻጽሩት።

page 25 “We say the Trinity are three in name, in deed and in person; the three are one in essence, in divinity, in existence and in will; we do not mean three Gods but one God while the Father and son and the Holy Spirit exist in their own perfect person they are one in existence.” በማለት እርመውታል። አንድን ነገር ለማሳመን በዚህ መልክ ጠቅሶ ስህተት መሆኑን መግለጽ ሲቻል በጥላቻ መልፋቱ የትም አያደርስም። የአዲስ አበባው ሲኖዶስ ከተረዳው ከላይ የተጠቀሰው

መጽሐፍ ብዙ ንትርክ ያስከተለ ለመሆኑን ተገንዝቦ በሌላ አስገምግሞ እንዳስወጣው አይዘነጋም።

ፕሮፌሰር ታደሰ ታምራት ጠቢያ መጽሔት ቅጽ 5 ቁጥር 10 1990 ዓም ገጽ 10 “በተለይ በ1988 ዓም ፓትርያርኩ ስለ ቤተ ክርስቲያናችን መሠረታዊ እምነት ያወጡት መጽሐፍ ባስከተለው ንትርክ ውስጥ ቁልጭ ብሎ ታይቷል” ሲሉ ጽፈዋል።

የአዲስ አበባው ውግዘት መግለጫ ገጽ 3 “በሌላ በኩል የቀድሞ ዐራተኛ ፓትርያርክ የነበሩት እባ መርቆሬዎስ በራሳቸው ጥያቄ ሕመም ካደረብኝ ብዙ ቀን ሆኖኛልና የቤተ ክርስቲያን አስተዳደር እንዳይበደል ቅዱስ ሲኖዶስ ሥራውን እንዲረከበኝ ብለው ባቀረቡት አቤቱታ መሰረት ሥልጣናቸውን ካስረከቡ በኋላ ቅዱስ ሲኖዶስ በአዲስ አበባ እንጠጦ ሐመረ ኖን ኪዳነ ምሕረት ገዳም በቀኖና ቤተ ክርስቲያን ተወስነው ውላኔ አሳልፎ ነበር ይሁንና እባ መራቆሬዎስ በፍትሕ መንፈሳዊ አንቀጽ 5 ቁጥር 138 ከምዕመናን የተለህ ብትሆን ጠላታቸው ነህ የእግዚአብሔርም ባላጋራው ነህ እግዚአብሔር ጠባቂ የሆናቸው በንች ምዕመናን የምታጠፋ አንተ ነህ የሚለውን ሕገ ሲኖዶስ በመጣስ ሳያሳድዳቸው ከምዕመናን ተለይተው አገርንና ቤተ ክርስቲያንን ከድተው ወጥተዋል” ይላል።

ዛሬ በስደት ያሉት እባት ታምሚአለሁ ብለው የጻፉት ደብዳቤ ለምን አባሪ ሁኖ አልወጣም? ከታመሙስ ሲኖዶሱ ለምን “በቀኖና ቤተ ክርስቲያን ተወስነው ውላኔ አሳልፎ ነበር” የሚለው እንደት ሊሆን ቻለ? መግለጫው ራሱን በራሱ ተቃራኒ ሁኖአል። ለምሳሌ ሰማዕቱ ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴፍሎስ ደርግ ሲገድላቸው ጳጳሳት የሚደግፉ መሆናቸውን በእንደ ገጽ ደብዳቤ ፈርመው የላኩት እንዳለ ሁላ ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆሬዎስ ርዕህ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ በህመም ምክንያት አልቸልም ብለው የጻፉት ደብዳቤ አባሪ ሁኖ እስካልወጣ ድረስ ውሸት ነው። ሥርዓተ ቤተ ክርስቲያን የሚያዘው ግን ቢታመም እንኳን መጠበቅ እንዳለባቸው መሆኑን እንሆ እንዲህ ይላል።

መጽሐፈ ሕግጋት ዓባይት በተባለው መጽሐፍ ገጽ 37 አንቀጽ እራት ቁጥር 78-79 “አእምሮውን ያጣ ቢሆንም ይድናል ብለው ተስፋ የሚያደርጉት ከሆነ ይጠብቁት። ይድናል ብለው ተስፋ ባያደርጉ ግን የታመመበትም ዘመን በጣም ጥቂት ቢሆን ከሹመት አይሻሩት። ከመዳን ቢዘገይ ግን ይሻሩት። በኋላ የሚድን ከሆነ በሚያልፍ በሽታ ምክንያት

ሹመትን ከመያዝ ሰው ሁሉ የሚከለክል አይደለም። ፍጹም ድኅነትን እስኪያገኝ ድረስ ልትጸናለት ይገባል። ከሹመት መሻር ግን ፍጹም ጉድለት ይገኝበታል። በደዌ ገመድና በሚመስለውም ቢያዝ ድኅነትን ተስፋ ስለሚያደርግ ሲጠብቁት ይገባል። የበሽታው ዘመን በበዛ መራራቶች በእርሱ ፈንታ ሌላውን ሊኛው ይገባቸዋል። በኋላም ቢድን እስኪድንና ወደ መንበሩ እስኪመለስ ድረስ ጤነኛው ሰው በበሽታኛው ፈቃድ ስለእርሱ ሆኖ ሊሾም ይገባል። እንደማይድንና እንደሚሞት ቢታወቅ ግን አስቀድመን እንደተናገርን ሌላው ሊሾም ይገባል” ይላል። ወይስ መጽሐፉን እናንተ ብቻ የያዛችሁት መስሎአችሁ ነው? በትክክል ሥርዓት አፍርሰው መገልብጠ ርዕሠ ሊቃነ ጳጳሳት አድርገው ሥልጣን የወሰዱ መሆንንም ሌሎች ከሚሉት ይልቅ እርስዎ ብፁዕወአደናግር አባቴ ነገረውን የለምን?

ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ ጢቢያ መጽሔት መጀመሪያ ዓመት ቁጥር 5 ነሐሴ 1984 ዓም ገጽ 41 “እንደሚታወቀው በፈተኛው ፓትርያርክ ላይ ሕዝቡ ተነሳሳቸውና ለቤተክርስቲያን አባታትን አይበቁም ተብሎ ማለትም ለመንፈሳዊ መሪነትና አባታትን የማያበቁአቸውን ተግባሮች ፈጸሙ ተብለው ወረዱ። ይህ ስፍራ ሰው እንዲኖረው ያስፈልጋል ተብሎ ሲኖዶስ ተከራክረ። በአንድ በኩል ከ20-25 በሌላ በኩል ሁለት ወይም ሶስት ሰዎች የልዩነት ድምጽ ነበራቸው።”

“ሽኩቻ ወይም ፍትጊያ አልነበረም። ከምንጊዜውም በላይ ጳጳሳት ተሰበሰቡ። ሁሉም ነገር የተፈጸመው በዲሞክራሲያዊ መልክ ነበር። ከምርጫው ሳይገቡ የቀሩ አንድ ወይም ሁለት ሰዎች ነበሩ። ምርጫው ሁሉንም የጎብረተሰብ ክፍል ሁሉንም የሠራተኛ ወገንና ምሁራንን ያሳተፈ ነበር። ሁሉንም የአገሪቱን ክፍል(ጂኦግራፊካል) የወከለ ነበር። ያለ አድልዎ የተፈጸመ ነበር። በእግዚአብሔርና በ40 ጳጳሳት ፊት ቃል መግባትም ቀላል ነገር አልነበረም” ሲሉ ተናገሩ።

አንባቢያን አስተውሉ ከላይ በጥር 25 ቀን 1999 ዓም ያሉት ዛሬ በሰደት ያሉት አባት አመመኝ ብለው በራሳቸው ፈቃድ ሥልጣን ወረዱ ብለው ጸፉ ነገር ግን ራሳቸው አባቴ ነሐሴ 1984 ዓም ለቤተክርስቲያን አባታትን አይበቁም ተብሎ ማለትም ለመንፈሳዊ መሪነትና አባታትን የማያበቃቸውን ተግባሮች ፈጸሙ ተብለው ወረዱ” ሲሉ ተናገረው ነበር። ውሸት መሆኑን በዚህ መረዳት ያሻል። ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆሪዎስ

ርዕሠ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ ከሥልጣን የወረዱበትን በሚመለከት ከራሳቸው አንደበት የወጣው ይህ ነው።

ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆሪዎስ ርዕሠ ሊቃነ ጳጳስ ዘኢትዮጵያ ሳንዳፍታ መጽሔት ሕዳር 1991 ዓም ገጽ 23 “ከኢትዮጵያ እናት ሀገሪ ወጥቼ ወደ ባለድ አገር ልሰደድ የቻልኩበት ምክንያት የሀገርና የቤተ ክርስቲያን ዋይታ፤ የቋንቋ የዘር የልብ ድካም በሽታ የሆኑት የዘመኑ መኳንንቶች እኔ በነበርኩበት ወገበር ላይ የራሳቸው የሆነ ሰው ለማስቀመጥ ስለፈለጉ በአደረሱብኝ ግፍና በደል ለመሰደድ ችያለሁ” ሲሉ የተናገሩትን መጽሔቱ አውጥቶታል።

አንባቢያን ሆይ! ከዚህ በላይ የተገለጸው ሁለቱ ተቃራኒ ቃል በሰደት ያሉት አባት ታመው ሳይሆን የወረዱት ተገደው መሆኑን ራሳቸው ብፁዕወአደናግር አባቴ አልካዱም። “ሁለት ወይም ሶስት ሰዎች የልዩነት ድምጽ ነበራቸው” የተባለውም ትክክል ነው። ወዲያው ትክክል አይደለም ብለው ብፁዕ አቡነ መልክ ጼዴቅና ብፁዕ አቡነ ይስሃት ቀንና ዓመት የሌላው መግለጫ ሲያወጡ የሁለቱ ማህተም ያረፈበት ሲሆን ማህተም የሌለው ስማቸው የተጠቀሰው የብፁዕ አቡነ ኤልያስ ናቸው። ሌሎች ጳጳሳት መውጫ እየፈለጉ ዝም ያሉ በመስሎም ብዙ ሳይቆዩ እንኳን ቤተ ክርስቲያን አገሪቱን ትተው ተሰደዋል። ታዲያ እነዚህ አደናጋሪዎች ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆሪዮስንና ሌሎች በሰደት ያሉ አባቶችን ማውገዝ ይችላሉን? በምን መሰፈርት?።

ዜና መዋዕል ዘብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ ቀዳማዊ በተባለው መጽሐፍ 75 “በስምንት ዓመታት ውስጥ ይሆናል ተብሎ በማይታወቅ አስገራሚ ሁኔታ በሀገሪ ባዕድ የሚከተሉትን ሰባት የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ አብያተ ክርስቲያናት አቋቁመዋል። 1 መድኃኒዓለም ቤተ ክርስቲያን፤ ኒዮርክ፤2 የደብረ ምህረት ቅዱስ ሚካኤል ቤተ ክርስቲያን፤ ኮይንስ ቴክሳስ፤3 የደብረ ጽዮን ቅድስት ማርያም ቤተ ክርስቲያን በሉስ አንጀለስ ካሊፎርንያ፤ 4 የደብረ ሰላም ቅዱስ ገብርኤል ቤተ ክርስቲያን በሳንዲያጎ ካሊፎርንያ፤ 5 የኪዳነ ምህረት ቤተ ክርስቲያን በፊኒክስ ኦሪጎን፤ 6 የቅድስት ሥላሴ ቤተ ክርስቲያን በታምፓ ፍሎሪዳ፤ 7 የቅዱስ ጊደርጊስ ቤተ ክርስቲያን በላሲ ቪጋስ ኒቫዳ በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ሕግና ሥርዓት መሠረት አቋቁመው ያለማቋረጥ መንፈሳዊ አገልግሎት እየተፈጸመባቸው የምዕመናን ቁጥርም እየበዛ የእግዚአብሔር መንግሥት በሰፊው እየተሰበከ ይገኛል” ይላል።

ለመሳሌ ከላይ ተተኪቱ የተባሉት ቤተ ክርስቲያን ውሸት ነው የምልበት ምክንያት በተራ ቁጥር 3 የተመዘገበችውን ቤተ ክርስቲያን በየካቲት 6 ቀን 1980 ዓም ወይም የካቲት 14 ቀን 1988 አንድ የነበረች ቤተ ክርስቲያን በአርባቸው ምክንያት መስፈሻን ቤተ ክርስቲያን መስራት ብለው ከወሰዱት ክህደት ነው። ሌላው ፍርድ ቤቱ የፈቀደላቸው “የደብረ ጽዮን ቅድስት ማርያም ቤተ ክርስቲያን በሉሰ አንጀለስ” ብሎ ሳይሆን በእንግሊዘኛ ቋንቋ “ቅድስት ማርያም ኢትዮጵያን አፖስታሊክ ቸርችር፤ ሲል በአማርኛ ቅድስት ማርያም ጥንታዊት ቤተ ክርስቲያን በሉሰ አንጀለስ” ብሎ መሆኑን አይረሱም።

ዚህ መዋዕል ዘብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ ቀዳማዊ በተባለው መጽሐፍ 81 “ብፁዕ አቡነ ጳውሎስም በመቶ ሺህ የሚቆጠሩ ስደተኞች ወገኖቻቸውን በማዕናናት ስለ ሀገራቸው ኢትዮጵያ ድህነት ስለ ወገኖቻቸው ኢትዮጵያውያን በገፍ መገደልና መሰደድ፤ ስለ አብያተ ክርስቲያናት ስለ መጻሕፍት መቃጠል፤ እያዘኑ እያለቀሱ፤ ቀኖና እየያዙ ለስምንት ዓመታት ያህል ባላቸው የኢትዮጵያ አርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ቆይተዋል” ሲል ያትታት መጽሐፉ።

በጣም የሚገርመው ነገር በ1984 ዓም ወደ አዲስ አበባ ከተመለሱ እንደት ዘመቶ ሺህ የሚቆጠሩ ወገኖቻችን ለማጽናናት ቻሉ? ከላይ ተመሰረተ የተባለው ቤተ ክርስቲያን 7 ሲሆን በመቶ ሺህ መያዝ ይችላልን? አድር ባይ ደራሲ ተወደድኩ ብሎ አስጠላቸው እንጂ ፈጽሞ ትክክል አይደለም። ይህ ጸሐፊ ሲዋሸ “ለሃይማኖት ብሎ ታሰሩ” ይላል። በዜጎችው ቀን መጽሐፍ ቅዱስ ሲያስተምሩ ነው ደርግ ያሰራቸው? እንደዚህ አይነት ነገሮች ቢጠራቀሙ በብፁዕወአደናግር ላይ አንድ ምዕራፍ ሳይሆን አንድ መጽሐፍ ትችት መጻፍ ይቻላል። ብቻ በዚሁ እንለፈው።

ክፍል አራት

ምዕራፍ 1

ኢትዮጵያ ውድቀቷ የባህር በር ማጣቷ፤

ባሕሩ ዘውዴ የኢትዮጵያ ታሪክ ከ1848 እስከ 1966 በተባለው መጽሐፉ ገጽ 6 “ከ17ኛው መቶ ዓመት ገደማ ጀምሮ የአክሱም መንግሥት እየተዳከመ መጣ። የእስልምና ሃይማኖት መነሳትና ይህም በቀይ ባሕር ንግድ ላይ ያስከተለው መዛባት የአክሱምን ሕይወት አጠወለገው። የአክሱም መንግሥት እየተሸማቀቀ ፊቱን ወደ ደቡብ ማዞር ነበረበት” ሲሉ ሊቀ ጠበብት ፕሮፌሰር ባሕሩ ዘውዴ፤ ጽፈዋል።

ዶ/ር ሹመት ሲሻኝ ጠቢቅ መጽሔት ቅጽ 8 ቁጥር 6 ጥር 1993 ዓም ገጽ 20 “ኢትዮጵያ በታሪኳ ያለፈቻቸው መነሳትና መውደቅ ከባህር ጋር ከነበራት ቅርበትና ርቀት ጋር ቀጥተኛ የሆነ ግንኙነት አለው። የባህር በርቿ በእጇ በነበሩበት ዘመኗ የጎለበተች የበለፀገች ኢትዮጵያን መመሥረት ተችሏል። በአንጻሩ የባህር በሯን በተነጠሰችባቸው ዘመኖች ኢኮኖሚያዊ የኮሰስ ባሕሏ የደበዘዘና ፖለቲካዊ የተናጋ ኢትዮጵያን በተደጋጋሚ አይተናል። በኢትዮጵያ ታሪክ እጅግ አንፃራዊ የነበረው የአክሱም ሥልጣኔ እንዲያ መገነኩ በሌላ አጋጣሚ ሳይሆን አክሱም በቀይ ባሕር ጠረፍ ላይ በገንባቸው የበላይነት ምክንያት ነበር። አዱሊስን ዋና በር በማድረግ በወቅቱ በነበረው ዓለማቀፋዊ ንግድ በግንባር ቀደምትነት በመሳተፉ አክሱም እስካሁን የሚያስደንቀውን ብሩህ ሥልጣኔ መገንባት ቻለች። የአክሱምን ብልፅግና እና ሥልጣኔ ለመገንዘብ ከሚረዱን መለኪያዎች አንዱ በአክሱም ዘመን ይታተሙ የነበሩት እያሌ ዓይነት የመገበያያያዝ ገንዘቦች ናቸው። የነዚህ ገንዘቦች መውጣት የአክሱምን ኢኮኖሚ ዕድገትና በዓለማቀፋዊ የንግድ ልውውጥ የነበራትን የጎሳ ተሳትፎ ያመለክታል።”

“አክሱም ከቀይ ባሕር ዳርቻ ስትባረር ገንዘብ መሥራቱም ተቋረጠ። ከዚያ አንስቶ በ20ኛው ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ዳግማዊ ምኒልክ አዲስ ገንዘብ እስካስቀረፁበት ጊዜ ድረስ የኢትዮጵያ ማሕበረሰብ ለአንድ ሺህ ዓመታት በአሞሌ ጨውና ከውጭ በመጣ መገበያያ ሲገለገል ቆይቷል። የባሕር ግንኙነቱ ሲቋረጥ ማገበረሰቡ ወደ ጨለማ ኑሮ ተመለሰ። ያ አብሶ የነበረ ሥልጣኔ መጋቢ ምንጮቹ ሲነጥፉበት ጠወለገ። እሻግሮ ተመልካችና ሩቅ ዓላሚ የነበረው ባሕል ቀርቶ ጭፍንና ደብዛሃ ሥርዓት

በሰላምነት፡ ራሳቸውን ከታላላቆቹና ከሠለጠኑት ኃይሎች ጋር ያወዳደሩ የነበሩት ገዥ መደቦች መሥራታቸውን ዝቅ አድርገው ፍላጎታቸውን የሚያረኩት በእርስ በእርስ ውጊያና የገዛ ዜጎቻቸውን በመዘረፍ ሆነ፡፡ የባሕር በር የሌላቸው አገሮች ኢኮኖሚያዊና ፖለቲካዊ መብት በነበረባቸው እጅ በመሆኑ የተሟላ ንግድ አላቸው ማለት ያስቸግራል” ሲሉ ጽፈዋል፡፡

ዶ/ር ላክሶ ጊድሊቦ የኢትዮጵያ ረጅም የሕዝብና የመንግሥት ታሪክ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 87 “ከነቢዩ መሐመድ ሞት በኋላ በአረቢያ የአማርኛ ካሊፋቶችና ሥልጣንን የአረቦችን ዓለም አቀፍ የአጤ መንግሥትና ሥርዓት መሥራች አማር ካሊፋ የኢትዮጵያን ታሪካዊ የአዱሊስ ወደብ ከተማ ለመያዝ የባህር ኃይል በአክሱማውያን ከተደመሰሰበት በኋላ አረቦች ቀይ ባህርን ተሻግረው በአፍሪካ ቀንድ በኢትዮጵያ ምድርና መንግሥት ላይ እንደገና ሌላ የወረራ መከራ ለማድረግ ሳይችሉ ቀሩ፡፡ ቢሆንም ከ640ዎቹ ጀምሮ የዳህላክ ደሴት በቀጥታ በአረቦች ሰፈሪዎች ተያዘ” ሲሉ ጽፈዋል፡፡ የባህር በር የሌለው አገር ከውሃ እንደወጣ አሳ ነው፡፡ አሳ የሚኖረው ከውሃ ውስጥ ሲሆን ከውሃ ውጭ ከሆነ ይሞታል፡፡ ኢትዮጵያ የወደቀችው የባህር በሯን አረቦች ከያዙባት ወዲህ ነው፡፡ በተለይም ከ640 ዓም ወዲህ የኢትዮጵያ መርከቦች ከውጭ ወደ ውስጥ እንዳይገቡ መደረጉ ከፋኛ ነጻነት፡፡ የአክሱም ኃይልነት ተደመሰሰ፡፡ የነበረው ሥልጣኔ ደበዘዘ፡፡ ከላይ ሊቀ ጠባብት ሹመት፤ እንዳሉት የነበረው ከብሯም አብር ከመርከቦቿ ጋር ቆመ፡፡

የኢትዮጵያ ዕድል 1ኛ መጽሐፍ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 37“ በፓሪስ አቅራቢያ ብላጫኒ በተባለችው ከተማ ላይ ሚዲያቲክ ፎርም ካልቸራል የተሰኘው የባህል ጥናትና ምርምር ክፍል ስለኢትዮጵያ ባህላዊና ታሪክ እ.ኤ.አ.በ1998 ዓም ባወጣው እትሙ በአክሱም ዘመን መንግሥት ኢትዮጵያ የቀይ ባህር ወደቦች ባለቤት ነበረች፡፡ ከሆንድ ከፋርስ (አራን)ከአረብ አገሮች ከሮማ ኢምፓየርና ከቻይናም ሞምር የንግድ ልውውጥ ታደርግ ነበረ፡፡ በኢኮኖሚ እድገቷና በባህል ጥራቷ በጊዜው ከነበሩት አራት የዓለም ታላላቅና ኃያላን መንግሥታት አንዷ ነበረች፡፡ እነዚህም ያኔ ታላላቅ መንግሥታት የነበሩት ባቢሎን ወይም አራቅ ፋርስ ወይም አራን የሮማን ኢምፓየርና ኢትዮጵያ ነበሩ፡፡ ግን በገኛው መቶ ዘመን አረቦች የቀይ ባህር ወደቦቿን ስለወረሩት የኢትዮጵያ ክርስቲያን መንግሥት ወደማህል ኢትዮጵያ ተራራማ ቦታዎች ተጽወረ”ሲሉ ጽፈዋል፡፡

የዓረቡ ዓለም የበላይነት እየተሰማው ከመጣ ጀምሮ የኢትዮጵያን ግዛት ከባህር ማዶ ታታ እንድትሻገር አስገደደት፡፡ መርከቦቿ ከግብጽና ከቻይና ከሆንድ፤ ከፋርስ ጋር የነበራት ግንኙነት እንዲቆም ሆነ፡፡ አዶሊስ፤ ዙላ፤ ተርሰሴና በርበራ ወደቧ ደከመ፡፡ ይህ ሲሆን በ842 ዓም ደዲት የክርስቲያኑን መዋቅር አከሱምን ሲወጉ የኢትዮጵያ ኃይል ይበልጥ ተዳከመ፡፡ አረቦች በባህር በሮች ማህለታቸውን ዘርግተው መርከባቸውን ማቆም አዘወተሩ፡፡ ከዚያም የኢትዮጵያን እስላሞች የጦር መሳሪያ በማስታጠቅ በማዕከላዊ መንግሥት ላይ እንዲሸፍኑ ማድረግ ጀመሩ፡፡ ከዓረብ ዓለም በመጣ የጦር መሳሪያ የደነደነት ወላሰሞች ማዕከላዊ መንግሥት ሊያዘኝን አይችልም ማለት ጀመሩ፡፡

አጤ አምደ ጽዮን ሆኑ ሌሎች ነገሥታት ለኢትዮጵያ የባህር በር ለማግኘት ብዙ ጥረት አድርገው ነበር፡፡ ቢሆንም ግን የቱርክ ሥርዎ መንግሥት ፈጽሞ ኢትዮጵያን መንቀሳቀሻ አሳጣት፡፡ እንዲህ እያለ ብዙ ዘመን ቆይቶ የካቶሊክ ሴረኞች ፈላስፊን መነኮሳት ባደረጉት የተዋበረበረ ውል አስብን የመሰለ የኢትዮጵያ አካል እጃቸውን ለማስገባት ቻሉ፡፡ በዚህ አመካከል የኢጣሊያን ጦር ባሕረ ነጋሽ ምጽዋ ላይ ቢያርፍም በጀግናዎች የኢትዮጵያ ልጆች ተደብደቦ ነበር፡፡ ቢሆንም ግን እኒሁ የካቶሊክ ፈላስፊን 4ኛው አጤ የሐንስ እንዳይገጥሙ በመምከር ወደ ኋላ እንዲመለሱ መከሩ፡፡ 4ኛው አጤ የሐንስ ከሰሐጢ ወደ መቀሌ ከዚያ ደብረታቦር ብሉም አመድ በር አልፈው ነጃምን ደምሰሰው ሽዋ ሳይሻገሩ መተማ ዘመቱና ሞቱ፡፡ አሁንም እነዚህ የካቶሊክ ፈላስፊን የውጫሌ ውል ከአጤ ምኒልክ ጋር እንዲዋዋሉ አስደረጉ፡፡ ውሉ የኢትዮጵያን ነግነት የሚዳፈር በመሆኑ የአድዋ ጦርነት መንስኤ ሆነና ድል ለኢትዮጵያ ሆነ፡፡ ታዲያ ኢትዮጵያ ድል ብትቀናጀም የጦር መሳሪያና የሰው ኃይል በማጠሩና በሀገሪቱ በነበረው ርሃብ ምክንያት ተከትላ ጣሊያንን ከባህር ሳታሻግረው ወደ አዲስ አበባ ተመለሰች፡፡ ከዚህ ጊዜ ጀምሮ ጣሊያን ብቻም አይደለም ድፍን አውሮፓ ተንጫጫ ሁሉም የኢትዮጵያን ደብዛ ለማጥፋት በያሉበት ይጥሩ ጀመሩ፡፡

ጣሊያን ለ40 ዓመታት ስትደግስ ኑራ በ1928 ዓም ኢትዮጵያን በአየር መርዝ እየረጨች አዲስ አበባ ተቆጣጥራ ለዓለም ኢትዮጵያን ቅኝ ግዛት ያዘኩ አለች፡፡ ቁርጠኛ የኢትዮጵያ ልጆች ግን በዱር በገደል ታገለው ጣሊያንን ከኢትዮጵያ አባረሩ፡፡ በአጤ ኃይል ሥላሴ ዘመን ታዋቂው የሕግ ሊቅ ክቡር ጽሐፊ ትዕዛዝ አክሊሉ ሀብተወልድ ከፍተኛ ትግል ሌርተራንና አስብን ማለትም (ፌዴሬሽን) ራስ ገዝ አስተዳደር ሁኖ ወደ

ኢትዮጵያ እንድትመለስ አደረገ። ኢትዮጵያም የሁለት ወደብ ባለቤት ሆነች። 1ኛ የአሰብ ራስ ገዝ ወደብ እና አሰብ ሲሆን 2ኛ የባሕረ ነጋሽ ኤርትራ ወደብ ምጽዋ ሆነ። ጣሊያን ባህረ ነጋሽን ኤርትራ ብሎ ገፅ ምድር ካርታ ሲሰራ አሰብ አስተዳደርን ጨምሮ ይላለው አንጂ አሰብ አስተዳደር ከቀድሞ ጀምሮ ከባህረ ነጋሽ ከኤርትራ ጋር ተዳድሮ የማያውቅ በመሆኑ በዚህ በአጤ ኃይለ ሥላሴ ዘመን እንደ ቀድሞው የራሱ አስተዳደር ተመስርቶላት ስትኖር ነበር።

“ያዳቅን ሰይጣን ሳያቀስ አይለትም” እንደሚለው ፀረ ኢትዮጵያ ኃይሎች ከ640 ዓም ወዲህ የተነሱት የአረብ አገሮች ዛሬ ተሳክተዋቸው ኤርትራ የራሷ አገር ሁና የአረብ አባል (ሊግ) አባል መሆን አለባት በማለት ቀን ቅዱስ ቁርዓን በጃቸው የያዙ ማታ ሰይፍ የሚያስፋፉ እንዲሁ ከአውሮፓ ዘመናዊ ክርስቲያኖችና አንዳንድ ፀረ ኢትዮጵያ አቅዋም ያላቸው ኃይሎች ከኢትዮጵያ የተማረው ማህበር ምስረታ ጀምሮ ትግላቸውን አጠናክረው በመጀመሪያ ጀበሃን ኋላም ሻዕቢያን በመርዳት ውለው አደረጉ ወያኔን በማሳመን ኤርትራን ከኢትዮጵያ የሚያስገነጥሉበትን መንገድ አጥብቀው ጣሩ። ሻዕቢያና ወያኔም ፀረ ኢትዮጵያ ኃይላቸውን አስተባብረው ከንዳቸውን አጠናክረው የርዕሠ ብሔር መንግሥቱ ኃይለ ማርያምን መንግሥት ለመጣል ተነሱ። በዚህ ወቅት ቁርጠኛ የሆኑ የኢትዮጵያ ልጆች ደማቸው ቀይ ባህር ፈሰሰ። ለዚህ ጀኔራል ተሾመ ተሰማና ሌሎች ብርቅዬ ልጆች የሚመጣው ትውልድ ቀይ ባህርን መርሳት እንደሌለበት ለማስተማር ምጽዋን ሻዕቢያ ሊይዝ በተዋጋበት የካቲት 10 ቀን 1982 ዓም አየገቡ አልቀዋል። ጀኔራል ተሾመ ተሰማ፤ ራሳቸውን ዘመንደላቸው በፊት ያደረጉት ንግግር ይህን ይመስል ነበር።

አምሳ ለቃ ታደሰ ቴሌ ሳልቫኖ ሞት የተፈረደባቸው 17 ሺህ የኢትዮጵያ ሠራዊት አይ ምፅዋ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 190 “አንድ ሰው ቤት ሲሰራ የሚሰራው ቤት በርና መስኮቶች አሉት። አንድ ሰው ደግሞ ሞተ እንበል መቃብሩ በርና መስኮት የለውም። በርና መስኮት የሕይወት ምልክቶች ናቸው። በመሆኑም ያለ ባህር በር ብልጽግና ስለሌለ የኢትዮጵያ ሕዝብ ባህር ተነጥቶ የሚኖር ሕዝብ አይደለም። ከሻዕቢያ ጀርባ የነሰው ቀይ ባህር የኢትዮጵያ አይደለም የሚሉ ሀገሮች ጋሻ ጃግሬዎቻቸው ሁሉ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ፍላጎታቸው የኢትዮጵያ ሞት ነው። የባህር በር የሌላት ሀገር ሞቶ ከተቀበረ ግለሰብ የምትለየው በትንሹ ነው። ምክንያቱም የባህር ሀብት ከማጣቷም በላይ ምርቷን ወደ ውጭ ለመላክ የግዴታ ወደብ ስለምትከራይ ለወደብ ከፍተኛ የምትከፍለው

የገንዘብ ወጭ ዜጎቿን ያደሽያል። በአኳያው ጠላቶቿንና ባለወደቦቹን ያበሰፅጋል። ይህ ዕድል ለኢትዮጵያ አንዳይደርስባት ቀይ ባህርን የኢትዮጵያ ትውልድ ይፍረድ” ሲሉ ተናገረው እንደ ጨረሱ ፈታቸውን ወደ ኢትዮጵያ አዙረው ጀርባቸውን ወደ ቀይ ባህር አድርገው ወታደሩ እያያቸው እንደ ቴምድርስ ራሳቸውን ገድለው ወደ ባህር ወደቁና ሞቱ። ይህን ነው የአይኑ ምስክሩ የጻፉልን።

ጠቢያ መጽሔት ቅጽ 8 ቁጥር 6 ጥር 1993 ዓም ገጽ 31 “ወያኔ መሪዎችና ለደጋፊዎቻቸው ያልተገለፀላቸው ወይም ሊያጤኑት ያልደፈሩት ሐቅ በአካባቢው ያሉት ብልጠኞች እነሱ ብቻ አለመሆናቸውን ነው። ስለዚህ ሰዶ ማሳደድ ቢያምርህ ደርህን በቆቅ ለውጥ እንደሚሉት የእጃቸውን ለቀው አሻግረው ሌላ መመልከታቸው ግብዝነት ነው። አንድ አገር እንደ አገር ለመቀጠል ከፈለገ ሊንከባከባቸው የሚገባቸው ዘላቂና ቋሚ ጥቅሞች ሊኖሩት ይገባል። ከነዚህ ዓይነተኛው ምክንያቱንና ቋሚ ሉዓላዊነቱን የሚያረጋግጥበት ዳር ድንበር ነው። ይህ ዳር ድንበርና በርሱ ውስጥ የተካለሉት ሀብቶች የአንድ ትውልድ ወይም በአንድ ወቅት የወጣ የአመራር ቡድን ንብረት አይደለም። እነዚህን ዘላቂ ጥቅሞች በደረሰበት ጊዜ የመጠቀም እንጂ አሳልፈን የመስጠት መብት የለንም።”

“ከወንጀሉ ሁሉ የከፋው ወንጀል የራሱን ዘመን ብቻ ሳይሆን የሚመጣውን ትውልድ ዕድል ማበላሸት ነው። ወያኔዎች ዛሬ ያለውን ተስልሳ ሚሊዮን ሕዝብ ብቻ ሳይሆን የመጭውንም ትውልድ ዕድል ዕያበላሹ መሆኑን ለማየት አስቸጋሪ አይደለም። የወደብ ጥያቄ የሕልውና ጥያቄ በመሆኑና የወደፊቱ የኢትዮጵያን ማህበረሰብ ዕድል የሚወስን ጉዳይ በመሆኑ በችልታ ሊታለፍ አይገባውም” ሲሉ ጸፈዋል። የወያኔ አባላትና ደጋፊዎቻቸው ወደ ኋላ መለስ ብለው ታሪክ መርምረው ቢሆን ኢትዮጵያ የባህር በር ለመዝጋት አይነሱም ነበር። እነሱ አልገባቸው ብሎ እንጂ በመጀመሪያ የአባቶቻቸው የአክሱም መንግሥት የወደቀው በሌላ ጎሳ ተገፍትሮ ሳይሆን የባህር በር በመዘጋቱ መንቀሳቀስ አቅቶት መንደር ለመንደር መጎተት ከጀመረ ወዲህ መሆኑን ሊያጤቱን ይገባ ነበር።

የባህር በር ጉዳይ ለወደፊቱም ሊታሰብበት የሚገባ መሆኑን በሌሎች ታላላቅ የኢትዮጵያ ምሁራን ሲነገር መቆየቱ አይዘነጋም። በእኔ አቅም እንኳን ከዚህ በፊት በጉግሳ መጽሔት ዞን አሰብ የኢትዮጵያ አካል ነች። በተባለው መጽሐፍ ገልጿለሁ። ከዚህ መጽሐፍ ሳይም የማስገነዝብው ለወደፊቱ የአሰብ ጉዳይ ይታሰብበት እላለሁ። አሰብ የኢትዮጵያ አካል

ነች የሚለው መጽሐፍ ኢትዮጵያ ውስጥ መታተም ባይቻልም ውጭ አገር ታትሞ አንዳንድ እያለ ኢትዮጵያ ገብቷል። ታዲያ ርዕሠ ብሔር አቶ መለስ ከምክር ቤት ላይ “የአብነ ተስፈኞች” በማለት ለማናናት ሞክረዋል። አርቀው አስበውበት ቢሆን ኑሮ እንደ በሉዳን ሌላ ጊዜ በጅቡቲ ወዘተ...መልክተኞችን እየሻኩ ባልደከሙም ነበር። ስለዚህ ዛሬም የባህር ወደብ ጉዳይ ሊታሰብበት የሚገባ መሆኑን የወያኔ መንግሥትና ደጋፊዎቻቸው በጥሞና ሊያስቡበት ይገባል እላለሁ። ለአካባቢው በላምም ሊወርድ የሚችለው ኢትዮጵያ አብብን ይሆናል አሰበለዝያ ግን ለወደፊቱ ማፍገጉ አይቀርም።

ሚጀር ጀኔራል ቁምላቸው ደጀኔ ምኒልክ መጽሔት ቅጽ 2 ቁጥር 2 ጥር 1993 ዓም ገጽ 5 “የወደብ ጥያቄ በጥቅሉ በኢትዮጵያ ሕዝብ ሕልውና ያለና የሚኖር ነው። ለዘላለም ጥያቄው የማያቋርጥና ሕዝቡ አምሮ የሚታገልበት ዓይነት ነው። በአርገጥ እንደሚታወቀው አብብ የኤርትራ አካል አይደለም። መቼም ይሁን መቼ ይሄ ጥያቄ ይነሳል። ሁላችንም ልጆቻችንን የልጅ ልጆቻችንም ይሄ ጥያቄ እስካልተመለሰ ድረስ አምነው የሚታገልበት፣አምነው የሚዋጉበት፣እስከመጨረሻው ድረስ አርፈው የማይተኛበት ሁኔታ ነውና ያለው በዚህ ረገድ የባህር በር ለኢትዮጵያ አስፈላጊነቱ አጠያያቂ አይደለም” ሲሉ ተናገረዋል።

ኢትዮጵያ የደከመችው የባህር በረ በአረቦች ከተያዘባት ወዲህ በመሆኑ መንግሥት እንደቀድሞው ከተለያዩ ዓላማት ጋር ግንኙነት ማድረግ አልችል ብሎ በውስጥ ጉዳይ ላይ ብቻ ተተብትቦ መያዙን ነው። ለአንገባቢያን ማሰረገጥ የምፈልገው ታሪክ ቢኖር ከላይ እንደዘረዘርኩት ኢትዮጵያ ልትደክም የቻለችው የባህር በረ ከተዘጋባት ወዲህ መሆኑ ብዛት ያላቸው የታሪክ መጽሐፍት ያሰረዳሉ። የአክሱም መንግሥት ውድቀት አንዱ ከተወሰዱበት አገር ነጥታቸውን ያጡ በደተኛ ፈላሲያንና ግብፅ በገንዘብ የሚገዙት የሃይማኖት አባቶች በኢትዮጵያውያን ላይ መጥፎ ምክር በመለገሳቸው የኦሪት አማኞች “ክርስትናን አንቀበልም” ያሉት ተከባዝረው ሲኖሩ እነዚህ የሃይማኖት አባቶች ነን የሚሉት አንዳንድ የበስማም ቄሶችና ቤተ መንግሥቱ እየመከሩ በኦሪት አማኞች ላይ ቀንበር አጠበቁባቸው። የኦሪት አማኞች ኢትዮጵያውያን ችግሩ ሲበዛባቸው አክሱምን እየለቀቁ ወደ ጎንደር ስሜን ወገራ ከዛሬው ሱዳን መደሀኔ፤ ከወሎ በቆጣ ድረስ ሰፈሩ። ከተለያዩ አካባቢዎች የተበደዱ ማዕከላቸውን ወገራ ሰፈሩና ለአክሱም ንጉሠ ነገሥት አንገዛም አሉ።

ምዕራፍ 2

በሥነ አስተዳደር ጉድለት የዲት መነሳት!

መጽሐፈ ኢዮብ ም/ 35 ቁ/ 9 “ሰዎች ጭቆና ሲበዛባቸው ይጮኻሉ፤ ከሚበረታባቸውም እጅ የሚታደጋቸውን ለማግኘት አቤቱታ ያስማሉ” ይላል። “ቤተ እስራኤላውያን ኦሪታውያን አልያም ፈላሻ ሌላም ሌላ በሚል የሚጠሩ ወገኖቻችን ከኢትዮጵያውያን የሚሰዩበት ክርስትና አስመቀበላቸው እንጅ በሌላ አይደለም እነዚህ ኦሪታውያኑ ከ840 ዓም በፊት ይህን ዓይነት ልዩነት በኢትዮጵያውያን መካከል አልነበረም። ምክንያቱም ሁሉም ሕዝቦች ክርስትና መቀበልና አለመቀበል እንጂ በዘር ልዩነት እንደሌላቸው የታወቀ ነበር።

ዶ/ር ሀብተ ማርያም አሰፋ የኢትዮጵያ ታሪክ ጥያቄዎችና ባሕሎች በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 222 “መቼም ኢትዮጵያን የሚያጠፋለት ወዳጅ መሰለው ወደ ኢትዮጵያ የሚገቡ የውጭ ሀገር ሰዎች ናቸውና በ6ኛው ክፍለ ዘመን ተሰክቱ ቅዱሳን እየተባሉ የሚነገርላቸው የውጭ አገር ሰዎች ናቸው” ይሉና ገጽ 223 “ለአክሱም ሥልጣኔ ውድቀት ምክንያት የሆኑት የኢትዮጵያ መምሕራንና መነኮሳት ነበሩ። ቅዱሳን ከሚባሉት የውጭ ሀገር ሰዎች ቀጥለው የተነሱት የክርስትና ሃይማኖት ሰባኪያን ነገሥታትና መሳፍንቱን መሣሪያ በማድረግ በሃይማኖት ቅናት እየተነሳሱ ሕዝቡ ከሃይማኖት ውጭ ሌላ እንዳያሰብ አድርገው አፍነው ያዙት። ከዚያም ወጣ ብሎ የሚያሰብ ቢኖር ልዩ ልዩ ስም እየሰጡ ልዩ ልዩ ቅጣት እንዲደርስበት እያደረጉ ሕዝቡን አስጨንቀው በመያዝ ከነበረው የጥንት ሥልጣኔ እየራቀ እንዲሄድ አደረጉት” ይሉና።

ገጽ 271 “የክርስትና ሃይማኖት ኢትዮጵያ ገብቶ ሕዝቡ በአዋጅ እንዲያምን ስለተደረገ የኤርስ በኤርስ ጦርነት ተቀስቀሰ ብዙ እልቂት ረሀብ፤ ድህነትና አፀባ በሆነበት ጊዜ የአይሁድ ሃይማኖት ተከታዮች ኢትዮጵያውያንም ሃይማኖታችንን አንለቅም የክርስትና ሃይማኖትንም አንቀበልም በማለታቸው ግማሾቹ በሰይፍና በመጥረቢያ ሌሎችም በእሳት ተቃጥለው ሲያልቁ የተረፉት የሞቀ መኖሪያቸውንና ንብረታቸውን እየተው በየጫካቸውና በየተራራው ላይ ተሰደው ፈልሰው መኖር ግድ ሆኖባቸው ነበር። ፈላሾች የአይሁድ እምነት ተከታዮች በየሽለቆውና በየሽንተረሩ በየትም ተበታትነው ብዙ ጊዜ ካሳለፉ በኋላ ቀስ በቀስ

ከያሉበት እየተፈላለጉ ተሰባስበው በተፈጥሮ ምሽግ የሆነውን የሰሜን ተራራና ሌሎች ተገን አድርገው ይኖሩ ጀመር” ሲሉ ጽፈዋል።

ተክለ ጻድቅ መኩሪያ የኢትዮጵያ ታሪክ ኑቡያ አክሱም ዛጉዪ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 385 “አዲሱን ሃይማኖት ክርስትን አንቀበልም ብለው በዚያው በቀድሞው ሃይማኖትና በአራት ጸንተው ተቀመጡ። በዚሁም የተነሳ ክርስቲያኖች ቢጨቁኗቸው ከአክሱምና ከኩሪያው እየተሰደዱ በሰሜንና በወገራ በወልቃይት በሳስታም ተቀመጡ። የሰሜን አገር ተራራማ ስለሆነ በዚሁ ሥፍራ ሆነው በተፈጥሮ ምሽግነቱ እየተጠቀሙ ሊወጋቸው የሚመጣውን ሁሉ እየተከላከሉ ይመልሱት ነበር። ቁጥራቸው እየበዛ ኃይላቸው እየበረታ ሲሔድ ከመካከላቸው ጌዴዮን የሚባለውን እንደ ንጉሥ ሾሙት” ሲሉ ጽፈዋል።

የሥነ አስተዳደር ጉድለቱ የሰውን ልጅ ማስቃየቱ የሰው አድሮ አገርን መጉዳቱ፤ ይህ የሥነ አስተዳደር ጉድለት ዛሬም ቢሆን በኢትዮጵያ ውስጥ ችግሩ አለ። ኢትዮጵያውያን ካለፈው ታሪካችን መማር ይኖርብናል። በጥምና ሳስተዋለው በ9ኛው ክፍለ ዘመን የነበረው አንድን ሕዝብ እኔ የማምነውን አመን መባሉ ያመጣውን ችግር ልንገነዘበው ይገባል። ዛሬ በኢትዮጵያ ማሕበረሰብ ውስጥ ያለው ችግር “እኔ ነኝ የማውቅልህ፤እኔ የምልክን ስማ፤ እኔ ያልኩትን ካላልክ አንተ ሰይጣን ነህ” እየተባለ ሕዝቡ ከአንዱ ሀገር ወደ አንዱ ሀገር በመንከራተት እያለቀ ነው። ሥልጣን አፍቃሪዎች ለራሳቸው ከተመቻቸው ለማንም የማያስቡ መሆናቸው የቀድሞውን በተጻፈ ሰነድ የምናየው ሲሆን ዛሬ ደግሞ በዓክልና በሥዕል ድምጽ በቴፕ ክር ድምጻቸውን የምንሰማው ነው።

በ842 ዓም በፊት ሥልጣኑን ሙሉ በሙሉ አስኪቆጣጠሩ ድረስ ኦሪታውያኑ ብዙ በደል ደርሰዋቸው እንደነበር አይዘነጋም። ከዚያም በኋላ ራሳቸውን አደራጅተው የአክሱምን መንግሥት ለመውጋት ቻሉ። በ9ኛው ክፍለ ዘመን ምንም እንኳ የፈጸሙት ጭከና መሆኑ ባይካድም የሴት ጀግና መሆናቸው ሊካድ አይገባም። ከዚህ ላይ መገንዘብ የምንችለው ታሪክ ቢኖር የዲት የትልቅ በው ልጅ ነው።

መሪራስ አማን በላይ መጽሐፈ አብርሃኒ ኢትዮጵያ በተባለ ባልታተመ መጽሐፋቸው “ዘራዓል እዝራን፤እዝራ፤ሐዲያስን፤ሐዲያ፤ኢልያስን፤ኢልያን ፈንሐስን፤ ፈንሐስ ዳዊትን፤ዳዊት ስሉሞንን፤ሰሎሞን ኢያሱን፤ኢያሱ ሳዶቅን፤ ሳዶቅ፤ ዳንኤልን ፤ዳንኤል፤ኢልያስን፤ኢልያስ ጌዲዮንን፤ ጌዲዮን

ዲዲት፤የተባለቸው አስቴርን ይወልዳል። እነዚህ ሁሉ ለአክሱም መንግሥት እየገቡ በሚኖሩበት አገሮች ከጠለምት፤እስከ ቋራና ዳሞት በአሉበት ሕዝቦች ላይ በመስፋንነት አንንዴም ንጉሥ በመሆን ተሹመው የሚኖሩና የታወቁ ነበሩ። ለዚህ ነው ከትልቁ ቤተሰብ የዲት በመወለድዋ ብዙ ወራዊት ሊከተላትና ሊታዘዛት የቻለው” ሲሉ ጽፈዋል። ከዚያም መሪራስ አማን፤ የሚለት በ517 ዓም የመን ላይ ክርስቲያኖችን የፈጀው ኋላ አጤ ካሌብ በ519 ዓም ዘምተው የገደሉት ንጉሥ ፈንወስ ዳዊት የደዲት የዘር ሀረግ ገንድ መሆኑን ጽፈዋል። በእርሳቸው አተራረክ ፈንወስ ዳዊት በመርዌና በኑቢያ ሲኖር በአክሱም የሚኖሩት አይሁዶች በክርስቲያኑ መንግሥት ተጨቁነው በማየቱ ወደ የመን ተሻግሮ ሰራዊት ስብስቦ ክርስቲያኖችን መፍጀቱና በዚህ ምክንያት አጤ ካሌብ ዘምተው ሲገድሉት ሚስቱ ልጁን ወደ ኢትዮጵያ አምጥታ ማሳደጋንና እነዚህ የንጉሥ ፈንወስ ዘርች ንጉሥ እስከመሆን እንደደረሱና ኋላም የዲት ኢትዮጵያን 40 ዓም ዓመት ማስተዳደሯን በሰፊው ጽፈዋል።

ዶ/ር አያሌው ሲሳይ፤ የአገው ሕዝቦችና የዛግዌ ሥርወ መንግሥት ታሪክ በተባለው መጽሐፋ ገጽ 42 “ፈላሻዎች የሚኖሩባቸው የሰሜን ተራራና ሌሎች የተፈጥሮ ምሽግነት ተገን በማድረግ ሊወጋቸው የሚመጣውን ሁሉ እየተከላከሉ ይመልሱት ነበር። ቁጥራቸው እየበዛ ኃይላቸው እየበረታ ሲሄድ ከመካከላቸው ጌዴዎን የሚባል ሹመው ነበር። አሉም በጣም የተዋበችና መልክ መልካም የሆነች ዲዲት የምትባል ልጅ ነበረችው። ዘርዓ ያዕቆብ የሚባል የሱግና ሳስታ ገዥ ክርስቲያን የዲት ፈላሻ መሆኗን ባይመረምር የመልኳን ውበትና ቁንጅናዋን ብቻ አይቶ አገባት” ሲሉ ጽፈዋል። አንዳንድ ደራሲያን አባባላቸው “የዲት በአክሱም ሲተኛ አዳሪ ነበረች። የአክሱም ጽዮን ቤተ ክርስቲያን አገልጋይ ዲያቆን ወዲት የቤተ ክርስቲያኑን መጋረጃ ቀድሶ እንዲያመጣላት ስትጠይቀው ዲያቆኑ አመጣላት።

ከዚያ ሕዝቡ በማወቁ እርሷ ጡቷ እንዲቆረጥ ተፈረደባት። አገር ጥላም እንድትሰደድ ወሰኑ። በዚህ ምክንያት ወደ ግብጽ ሕጻ አረብ አግብቷት ስትኖር ብድር እንዲመልሰላት ለመነቸው። ከዚያ በኋላ የአክሱምን ቤተ መንግሥት አባረረች። ቤተ ክርስቲያኑንም ደመሰሰች ክርስቲያኑንም ሕዝብ ፈጀች” ሲሉ ጽፈዋል። ስሟን የዲት ማለቱን ትተው እሳቷ ወደም ጉዲት ይላቸዋል። በመጀመሪያ ደረጃ ማለት የምፈልገው ነገር ቢኖር በአክሱም ከተማ ጡት አይቆረጥም ነበር። ጡት መቆረጥ የተጀመረው በዓረቡ ዓለም በሼሪያ ሕግ ሲሆን አረቦች እንኳ ጡት ቆረጣውን ሕግ

ያወጡት በቅርብ መቶ ዓመታት ወዲህ ነው። ሌላው አረብ አግብታ ነበር የሚባለው ውሸት ሲሆን ግብጽኝን ከፍ ለማድረግ አንዳንድ ፈላሲ መነኩሴ በግብጽ አስጥፈው ያመጡት ታሪክ መሆኑን መገንዘብ ያሻል። ስለዚህ የዲት ከላይ እንደተጠቀሰው ባለቤታቸው ኢትዮጵያዊ እንጂ ግብጽም አልነበረም።

የትምህርትና ሥነ ጥበብ ሚኒስቴር ጥገታዊ የኢትዮጵያ ታሪክ በተባለው መጥሐፍ ገጽ 34 “የዲት ዘርዋ ከፈላሻ ወገን ሆኖ በላባታ አቅራቢያ ይቀመጥ የነበረ ከነገደ ዛጋ ወገን የሆነ የአንድ አገር ገዢ ሚስት እንደነበረች ይነገራል። እርሷም ወገኖቿን ፈላሾችን ይዛ የአክሱምን መንግሥት ለመገልበጥ ተነሣች” ሲል ጽፏል።

የኢትዮጵያ ታሪክ ጥያቄዎችና ባሕሎች በተባለው መጽሐፍ ገጽ 272 “የአክሱም መንግሥት የድሮ ስሙን ይዞ ማንም ሳይነካው ለመውደቅ እየተቃረበ ስለሄደ ለፈላሾች ትልቅ እድል ሆኖላቸው ነበር። ፈላሾች በየቦታው ተበታትነው በሰፊው ሀገራቸው ጠባቸው ጨንቋቸው የክርስቲያኖች ብትር ከጀርባቸው ከትክሻቸው ላይ አልወርድም ብሎ ተቸግረው ነበር። ፈላሻ ማለት የአይሁድ ሃይማኖት ተከታይ የሆነች የዲት የምትባል ቤት በክርስቲያኖች ላይ ቂም በቀሏን ለመወጣት ተነሳላች። ስለሆነም ፈላሾች ክርስቲያኖችን ይመቱ ጀመር። ክርስቲያኖችም በተራቸው ይመቱ ጀመር። ይህ ደግሞ የኢትዮጵያን ውድቀት ያፋጥነው ጀመር። የፈላሾች ቁጣ የብዙ ዘመን ቲም በቀል ነውና ሕዝብ ክርስቲያኑን ጨፈጨፉት ንብረቱንም ዘረፉት የተረፈውንም አቃጠሉት። አክሱምንና ሌሎችንም ከተማዎች አቃጠሉአቸው። አልፈው ተርፈው የነበሩትንም የጥንት ቅርሶችን ፈጽመው ደመሰሰላቸው በክርስቲያኖች የተሰሩትንም ሁሉ መጽሐፍቱንም ጭምር አቃጥለው አጠፉቸው። የዲት (ጉዲት) ኢትዮጵያን ያለርሀራሄና ይቅርታ 40 ዓመት ሙሉ አቃጥላ ደመሰሰቻት አጠፋታለች። ይህ ደግሞ የጥንት የኢትዮጵያ ሥልጣኔና ቅርሶች መጥፋት ምክንያቶቹ አንዱ ሆነ” ሲል ጽፏል።

አባ ኅርኅርዮስ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ በተባለ መጽሐፋቸው ገጽ 32 “በ842 ዓም በአክሱም የድግናዝን ልጅ አንበሳ ወደም የተባለ ሕፃን ነግሞ ሳለ ሕፃኑ ንጉሥ አገሩን ለማስተዳደር አለመቻሉን ስምታ ዘመዶቹን በከተት አሰልፋ የዲት ወደ አክሱም ገሠገሠች። ሕፃኑም ንጉሥ ከመኳንንቱ ጋር ሁኖ ወደ ሸዋ ስለሸሸ የዲት አክሱም ከተማ ገብታ ወረራዋን ቀጠለች። በክርስቲያኖች ላይ ከአባት

የወረደ ጥላቻ ስለ ነበራት የክርስቲያኖች ቅርስ የነበረውን ሁሉ አቃጠለች። በአብርሃና በአጽብሃ የተሰራቸውን በኢትዮጵያ የመጀመሪያይቱን የድንገል ማርያም ቤተ ክርስቲያን አቃጠለች፤ ከክርስትና በፊትም በክርስትናም ዘመን የተሰሩ ብዙ ሐውልቶችን አፈራረሰች። መጽሐፍት ሌሎች የቤተ ክርስቲያን ንዋያት ቅድሳት ሁሉ ተደመሰሱ። አያሌ ክርስቲያኖችና ካህናትም ከድንገል ማርያም ቤተ ክርስቲያን ጋር አብረው ተቃጠሉ” ሲል ጽፏል።

በዚህ ወቅት ከትግራይ ወደ ሸዋ መኳንንቱ ብቻ ሳይሆን ብዙ መቶ ሺህ ሕዝብ የተሰደደ ሲሆን በደቡብ ኢትዮጵያ ካሉት ጎሳዎች ጋር ተዋልዶና ተዋሕዶ መኖር ጀመረ። የዲት አጤ አምበላ ውደምን ተከታትለው ቢሄዱም መንዝ መግባት ቀርቶ ከበሩም ሳይደርሱ በመጡበት መንገድ እንዲመለሱ ተገደዱ። በዚህ ወቅት የዲት ብዛት ያላቸው ቤተ ክርስቲያናትንና ገዳማትን እያቃጠሉ ወደ አክሱም ገሰገሱ። አክሱም የቀረውን ክርስቲያን ሕዝብ ጨፈጨፉት። ቤተ ክርስቲያኖችን ሆነ ሐውልቶችን ደመሰሱ። በተለይም 9ኛ ቅዱሳን እየተባሉ የሚከበሩት ከውቁ አገር ወደ ኢትዮጵያ የገቡት ዜጎች በየሰማቸው የተሰራውን ገዳም ደምስሰውታል። በኢትዮጵያውያን ስም የተሰሩትን ገዳማት ግን ብዙም አላጠቁም ይባላል። የአብርሃ አጽብሃ ቤተ ክርስቲያን አሳቃጠሉም የሚሉ ብዛት ያላቸው ደራሲያን ሲኖሩ አናሳ ደራሲያን ደግሞ አቃጥለውታል በማለት ጽፏል። ኢትዮጵያ ብዙ ቅርስ አጥታለች በዚህ ወቅት ዜጎችዋም በአያሌ አልቀዋል ተብሎ ተጽፎአል። የዲት አጠፋም አላጠፋም ለ40 ዓመት ኢትዮጵያን ገዝተዋል። አሟሟታቸውን በሚመለከት የተጻፈው ታሪክ ለእኔ ትክክል አልመስለኝም። ምክንያቱም “ንፋስ እያንከባለለ ገደል ጨመራቸው” ተብሎ ነው የተጻፈው። ያም ሆነ ይህ የዲት እንደሞቱ ሸዋ መሸገው የነበሩት አጤ አምበላ ውደም በ882 ዓም ወደ አክሱም ተመለሱ፤ ሥልጣናቸውንም ያዙ።

ትንቢተ ዘካርያስ ም 7 ቁ 8 “እግዚአብሔር ዘካርያስን አንዲህ ሲል ተናገረው። እኔ የሠራዊት ጌታ ለሕዝቤ የሰጠሁት ትዕዛዝ ይህ ነበር። ይኸውም በትክክል ፍረዱ፤ እርስ በርሳችሁም አንዳችሁ ለሌላው ምሕረትና ርኅራኄን አድርጉ” ሲል ነበር። ከዚህ በላይ የተነበበው ጥቅስ የሚያስረዳው “ምሕረትና ርኅራኄን አድርጉ” የሚል መሆኑን ካወቁ ደም ምሰሳው ለምን አሰፈለገ? አጤው ምናልባት ከዚህ በላይ የተጠቀሰው ጥቅስ የኦሪት እምነት “ለአይን አይን” የሚለውን ይዘው ብድር መለሱ እንዳይባል የተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን አማኝ ነበሩ።

የክርስትና ሃይማኖት ትምህርት የሚለው የዮሐንስ መልዕክት ም 4 ቁ 20 “እግዚአብሔርን እወድዳለሁ እያለ ወንድሙን የሚጠላ ሐሰተኛ ነው፤ ያየውን ወንድሙን የማይወድድ ከሆነ ያሳየውን እግዚአብሔርን ሲወድድ አይችልም። ስለዚህ ክርስቶስ የሰጠኛት ሀሳብ እግዚአብሔርን የሚወድድ ወንድሙንም ይወድድ የሚል ነው” ሲል ጽፏል። አንዳንዴ እንኳን የቀድሞዎቹ ነገሥታት ይቅርና የዛሬዎቹ የሃይማኖት አባቶች ልጆቻቸው እየፈጸሙት ይገኛሉ? ስልጣኑ ከእኛ ከራቀ መጽሐፍ ቅዱስ አያገም ሳይሉ የሚቀሩ አይመስሉም።

አለቃ ታዩ ወልደ ማርያም የኢትዮጵያ ሕዝብ ታሪክ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 31 “ጉዲት በሞተች የክርስቲያን ንጉሥ አንበሳ ውደም በነገሡ ጊዜ አኒህን ፈላሾች ፈጃቸውና የክርስቲያንን ደም ብዱሩን መለሰ። ከዚህ በኋላ ተቂት ከሞት የተረፈ በዱር በገደል የነበሩ ፈላሾች ሁሉ ማረን ስለ እግዚአብሔር ይቅር በለን ብለው ደንጊያ እየተሸከሙ ገቡና ቢለምኑት ንጉሡም ነፍሳቸውን ምራያቸዋለሁ ክርስት ከጉልት ግን ነቅያችኋለሁ ብሎ ነቀላቸው። በዚህ ምክንያት ከጉልት ተነቅለው ስደተኞች የክርስቲያን ዜጎች ጥገኞች ጢሰኞች ሁነው ኖሩ። ስለዚህም ፈላስፋዎች ተባሉ። ፈላስፋዎች ማለትም ስደተኞች ማለት ነው በዘመን ብዛት ሲለወጥ ፈላሻ ተባሉ” ሲሉ ጽፈዋል።

ተክለ ዳድቅ መኩሪያ የኢትዮጵያ ታሪክ ካጤ ይኩኖ አምላክ እስከ አጤ ልብነ ድንግል በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 360 “በአጤ በእደ ማርያም ዘመን ማርቆስ የሚባለው መኮንን የጠለምት አገር ሰዎች ፈላሾች ሸፍተው ስለነበረ ሲዋጋ ሔዶ 6 ዓመት ከተዋጉት በኋላ አሸንፎ አስገበራቸው። ራሳቸው ያቃጠሉትን አብያተ ክርስቲያናት መልሶ ራሳቸውን አሰርቶ ከዚያ አባ ተክለ ሃይማኖት የሚባሉ መነኩሴ ሔደው በግድም በውድም እያደረጉ እዚያ በተቀመጠው የንጉሥ ሹምና ወታደር (ጨዋ) እየተረዱ ወደ ክርስቲያንነት ግማሾቹን መልሰዋቸው ነበር። አንደዚሁም የቀረተን (ምናልባት እምቢ ያሉትን) ማርቆስ በአዋጅ ለሌላ ነገር አስመስሎ ሰብስቦ ፈጃቸው። የቀሩትንም እንደዚሁ በገደታም በውድታም እያቆረቡ ክርስቲያን አድርገዋቸው ሳለ በመካከል አጤ በእደ ማርያም ካረፉ ወዲህ እነዚሁ ፈላሾች የደፈሩት ወደ ቀድሞው ወደ ይሁዳ ሃይማኖታቸው ስለ ተመለሱ የፈሩት ለለው ወይም ለሹም ይመስል እየቆረቡ ከቆረቡ በኋላ እየተፉ ስለቆዩ በአጤ ናዶድ ጊዜ ተሰብስበው እንጉሡ ፊት ቀረቡ።”

“ንጉሡም ጉባኤ አድርገው ተቀበሏቸውና ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ ከማርያም መወለዱና አለመወለዱን ጠየቁዋቸው። እነርሱም የእግዚአብሔር ልጅ ከማርያም አልተወለደም ብለው በገሀድ መለሱ። ከዚህ በኋላ አጤ ናዶድ ለእመቤታችን ክብር ሲሉ ግማሾቹን በጦር ግማሾቹን በሰይፍ አያስመቱ አስፈጂቸው” ሲሉ ጽፈዋል። ቅድስት ድንግል ማርያም ሰው ግደሉልኝ እንዳለች ሁላ በሰሟ ማመካኘታቸው ይገርማል። አዛኝቱ ማርያም እንኳን ሰው ግደሉልኝ ልትል በሰላሰብን ማርያም ብላ የለመነች መሆንዋን መጽሐፉ ያስረዳል። ፈላሻ የሚባለው ስም ለቤተ እስራኤሎች የተሰጠው ከ882 ዓም ወዲህ መሆኑ የታሪክ መዛግብት ያመለክታሉ። ፈላሾች ከ882 ዓም 1967 ዓም ድረስ መብት የሌላቸው ኢትዮጵያውያን ሁነው ኑረዋል። ከ1966 አብዮት በኋላ መብት ነበራቸው፤ ከ1974 ዓም እስከ 1996 ዓም ድረስ ቤተ እስራኤሎች ወደ እስራኤል የተጓዙት ቢያንስ ከአንድ መቶ ሺህ በላይ ሳይሆኑ አይቀሩም።

ያውም በ1976-1977 ዓም ሱዳን ሙተው የቀሩትን ሳይጨምር ነው። በዚህ በሱዳን አገር ያለቁት ቤተ እስራኤሎች ቁጥር ምን ያክል እንደሆነ ያወቀ የለም። እነዚህ ቤተ እስራኤሎች ኢትዮጵያን ለቀው ሊወጡ ሲሉ ጨካኔው እንደነበር ራሳቸው ሱዳን ውስጥ ያወጉ ነበር። አንድ ወዳጅ በ1998 ዓም የሐምሌ ገብርኤል ያጋጠመውን እንዲህ ሲል አጫወተኝ። “አንዲት ቤተ እስራኤል በወለደች በሳምንቱ መንገድ ጀምራለች። ሕፃኑ ከበርሃው ሲደርስ በጣም ደከመባት። እኔም ጋቢየን ውሃ በማራሽ በትንሽ ቅርጫት ውስጥ አስገብቼ ሕፃኑን ደህንነት እየተከታተልኩ ሱዳን ደረስን። ሕፃኑም በሰላም በመድረሱ አንዱ አዛውንት ሰምተው አስጠሩኝ። “ልጄ ዛሬ ያስጠራሁሁ። አንተ ይህን ሕፃን ተንከባክበህ እንዳመጣህው ስምቻለሁ። እግዚአብሔር ይባርክህ፤ እኛ ዘራችን አንድ ነን ነገር ግን በሃይማኖት ተለያየን ብለን ትውልድ አገራችን ኢትዮጵያን ጥለን ለመልቀቅ ስናስብ ጓሬችን የነበረውን ጌሾና ሌላም አትክልት ቆርጠን ጥለን እንዳይበቅል ፍል ውሃ ከተንበት ነው የመጣነው። አንተ ግን ይህን መልካም ተግባር በማድረግህ ካሳብከው በሰላም ያድርስህ አሉኝ” አሉኝ።

ዛሬ እነዚህ ቤተ እስራኤሎች በኢትዮጵያ የሚያስቡ ናቸው። የተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ገዳማችን በተለይ ዲር ስልጣን ርስታችን ግብጾች ሲነጥቁን ሲሉ ከኢትዮጵያውያን ጋር ይቆማሉ። በኢትዮጵያ ድርቅና ወረራ ሲነሳባት ከኢትዮጵያውያን ጋር ይቆማሉ። አንድ ሰው ባወጣው ሕግ ይህን ያህል ሕዝብ ሊሰደድና ሊቸገር በቅቷል። በኋላ የተነሱት ነገሥታት ይህን የተበላሸ ሕግ እንዳያስተካክሉ የግብጾችን ጳጳሳት ተንኮል

በመፍራት ሳይሻሻል ቆይቶ ነበር። ፈላጆች ከሌሎች ኢትዮጵያውያን ጋር በዘር የሚለዩበት ምንም ነገር ፈጽሞ የለም። ልዩነቱ በሃይማኖት ብቻ ሲሆን የቤ የቤተ ክርስቲያን አባቶች ሕጉ እንዲስተካከል የራሪት ሃይማኖት ከክርስቲያኑ ሃይማኖት ጋር እኩል እንዲከበር የጣሩ ነበሩ። በግብጽ ጳጳሳትና በአንዳንድ የባሰማም ቄሶች ተሳደው አገር ጥለው የተሰደዱና አርመን ሙተው የቀሩ የኢትዮጵያ ቀጥተኛ አርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን አባቶች መታገላቸው አይዘነጋም።

ምዕራፍ 3

መራ ተክለ ሃይማኖት ማናቸው?

ገድለ ኢየሱስ ሞገ በተባለው መጽሐፍ “ድልነአድ የሚባል ንጉሥ መሶበ ወርቅ የተባለችና ከሌሎች ልጆች እጅግ በጣም አብልጦ የሚወዳት ሴት ልጅ ነበረችው። ጥበበኞች እና አዋቂዎች እሷን የሚያገባ ሰው መንግሥትህን ይነጥቅሃል እያሉ ይነገሩት ነበር። ንጉሡም ይህንን ንግርት ለማደናቀቅ፤ ልጁን ባል ከማግባት ከልክሎ በቤተ መንግሥቱ ውስጥ በልዩ አልፍኝ እንድትቀመጥና እርሷን ለማገልገልና ለመንከባከብ ከተመደቡ ደንገጥሮች ወይም ሌሎች በስተቀር ግንም እንዳያያት ጽኑ እና ጥብቅ ትእዛዝ አስተላለፈ። አንድ ወጣት ከዚህ ንጉሥ ጋር ከፍተኛ ወዳጅነትን አፍርቶ ነበር። ይህ ሰው ከታማኝነቱ የተነሳ እንደፈለገው እስከ ልዩ ልዩ አልፍኝ ድረስ ደፍሮ መግባትና መውጣት ስለቻለ በዚህ አጋጣሚ የንጉሥ ልጅ ከተደበቀችበትና በፅኑ ከምትጠበቅበት ልዩ አልፍኝ ገብቶ ከእሷ ጋር እስከ መተዋወቅ ድረስና አባቷ ለምን ብቸኛ እንዳደረጋት ጠየቃት፤ እሷም ለአባቱ እሷን የሚያገባ ሰው መንግሥትህን ይቀማሃል ብለው ስለነገሩት ለብቻዬ ያስጠብቀኛል አለችው።”

“መራ ተክለ ሃይማኖትም ከአያት ጊዜ አንስቶ በፍቅሯ ተነደፈ። እንዲሁም እሷ በበኩሏ ወደደችውና በየልቡናቸው ሰላላቸው ፍቅራቸው መወያየት ያዘ። እሷም እንዴት አድርጎ ለሚሰጉት እንደሚወስዳት እንዲህ ሰትል መከረችው። አባቱ አንዳንድ ጊዜ የሚያሳክክ በሽታ አለበት፤ የሚሻለው እሳት እየሞቀ ሲታሽ ነው። በዚያን ወቅት ጀርባውን ሲያሸለት ልቡናው ይሰወራል። በሽታው ሲነሳበት ለለመኛው የመንግሥቱን እኩሊታም ሰጠኝ ቢሉት እንኳ ይለጣል። አንተ ከዚህ ግቢ አትራቅ አባቱ በሽታው ሲነሳበት ተጠባብቀህ ጀርባውን እያሻሽህ ልጅህን መሶበ ወርቅን ፍቀድልኝ እኔም የበክር ልጅ እሆናለሁ በለው አለችው።

መራ ተክለ ሃይማኖትም የመሶበ ወርቅን ምክር ተቀበለ። አንድ ቀን የንጉሡ በሽታ ተነስቶበት በአንዲት ትንሽ የወርቅ አልጋ ላይ ተጋድሞ ሳለ መራ ቀረብ ብሎ ጀርባውን ማሸት እንደጀመረ ንጉሡ ደስ አለው። መራ ተክለ ሃይማኖትም ልጅህን መሶበ ወርቅን ሰጠኝ አለው።”

“ንጉሡም እሺ ሲለው መራ ተክለ ሃይማኖት እሺ እንዳልከኝ መላፍንትህ መኳንንትህ የቤተ መንግሥትህ ባለሥልጣኖች ወዘተርፈ...ይሰብሰቡና ቃልህን ይስሙልኝ ሲለው ንጉሡ ይምጡልህ በማለት ቃል ገባለት። መራ ሁሉም እንዲሰበሰቡ አስደረገና የንጉሡን ቃል መኳንንቱና ካህናቱ አዳመጡ። ከዚህ በኋላ ንጉሡን ከባድ አንቅልፍ ወሰደው። ንጉሡ ከመንቃቱ አስቀድሞም መሶበ ወርቅ በመቻኮል ከቤተ መንግሥቱ ልትወስደው የሚገባትን አጠናቅራ መራ ተክለ ሃይማኖትን አስከትላ ሄደች። መራ ተክለ ሃይማኖት እና መሶበ ወርቅ ወደ ላስታ ሄዱ። በማግስቱም ድልነአድ ከእንቅልፉ ነቅቶ አሸከሮችን ጦርቶ ስለ መሶበ ወርቅ ደህንነት ቢጠይቃቸው የሆነውን ሁሉ ነገሩት። ንጉሡም በጣም ተናደደና መልዕክተኛ ወደ መራ ተክለ ሃይማኖት ላከበት። ልጄ መራ ለምን ራከኝ? ለምንስ ከልጄ ለየኸኝ? ተመልሰህ ወደኔ እንድትመጣና መርቂቄ እስዳችኋለሁ የሚል መልዕክት ሲልክበት መራ ተክለ ሃይማኖት ግን አሳቡን ባለመቀበሉ እንዲህ የሚል መልዕክት ላከበት። ከእንግዲህ ወዲያ አልመጣም እግዚአብሔር ከእጅዎ አድናኛል። ከዚህም በኋላ ንጉሡ ጋር ጦርነት ተጋጥሞ አሸነፈና መንግሥቱን ነጠቀው” ሲል ጽፎአል።

የአገው ሕዝቦችና የዛጉዌ ሥርወ መንግሥት ታሪክ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 72-74 “የኢትዮጵያን ክፍላተ አገር ዙሪው አይተው ወደ ንጉሡ መጡና አገርህ ውብ ናት። ሆኖም ግን ዙሪያዋን በውሀ ታጥራለች አሉት። እሱም በሰሜንና በምስራቅ ባሕር አለ በደቡብና በምዕራብ ግን እስከ መጨረሻው የብስ ነው እነዚህም ጥበበኞች ሁኔታውን ትረዳ ዘንድ ሰው አስማራ አሉት። እንሆም ሶስት የንጉሡ የጦር አበጋዞች ነበሩ። ንጉሡም ከብዙ ሠራዊት ጋር በማድረግ እንደኛውን ወደ ሸዋ፤ ሁለተኛውን ወደ እናርያ ሶስተኛውን ወደ ሰናር ላካቸው። ከተላኩት የጦር አበጋዞች መካከልም ሁለቱ የበረሃው መንገድ አስቸግሯቸው ሲመለሱ አንደኛው ፍለጋውን ወደ ደቡብ በመቀጠል አንድ ባሕር በማግኘቱ፤ አርባ ክንድ የሚሆን ርዝመት ያለውን ቂጣማ ለምልክት ይዞ ስለተመለሰ ንጉሡም አይቶ ተደነቀና ደህና መጣህን በማለት ጥያቄ ቢያቀርብለት አም በእግዚአብሔር ኃይል አለ። ድል ነአድ በአባባሉ ተቆጥቶ በሰላም የተመለሰው በእግዚአብሔር ኃይል

ሳይሆን በእኔ ኃይል ነው ቢል ተናገረ፤ የጦር አበጋዙም እንደገና እምነትን በማጠናከር ያንተ ኃይል ሳይሆን በዚያ የበረሃ መንገድ የጠበቀኝ የአምላኬ ኃይል ነው ብሎ መለሰ። ይህን የሰማ አንድ ብፁዕ አምላክ የሚባል ጻድቅ መነኩሴ መጥቶ ድል ነክድን ተቆጣው። ነገር ግን ንጉሡ የመነኩሴውን ቃል ችላ በማለቱ የእግዚአብሔርን ቅዕዛዝ በመተላለፍህ እና በድፍረት የሰድብ ቃል ለመናገር በመነሳትህ በጉልበትህ የነገሥክ መሰለህ እንዴ? እንሆ በዚህ ተግባርህ መንግሥትህ ለሴት ልጅህ ትተላለፋለች አለውና ከዓይኑ ተሰወረ።”

“ንጉሡም ስለመንግሥቱ አጥብቆ አዘነና የሶስት ወር ዕድሜ የነበራትን ሴት ልጁን በመሶበ ወርቅ አድርጎ ወደ ትልቅ ገደል ጣላት። በዚያ ጊዜ በቤተ መንግሥቱ መራ ተክለ ሃይማኖት የሚባል አንድ ወጣት ነበርና ቆቅ ለማደን ውሻ ይዞ ወደ ጫካ ወጣ። በመንገድ ላይም ልጅቷ ወደ ተጣለችበት ገደል በመድረሱ ያስከተላት ውሻ መሶበ ወርቅ ስትልስ አየና በመጓጓት እየርጠ ሂዶ ቢከፍተው እንደ ፀሐይ የምታበራ ሕፃን ልጅ አገኘ። በዚህም ተደስቶ እግዚአብሔርን እያመሰገነ ወደ ቤቱ ወሰዳት። ንጉሡም ዛሬ ምን አደንክ? ቢለው ጌታየ ዛሬ ምንም አላገኘሁም። ዳሩ ግን ሌላ ንብረት አግኝቻለሁና ባርክልኝ ብሎ ለመነው። ድል ነክድ ያገኘኸውን ንገረኝና ልባርክልህ ሰላለው በአካባቢው የነበሩትን ሰዎች ሁሉ አስወግዶ ለብቻ አንዲት ሕፃን ልጅ በመሶበ ወርቅ ውስጥ ወደ ገደል ተጥላ እንዳገኘ ነገረው። ንጉሡም ከተጣለች ለባት ቀን ሲሆናት እንዴት እንዳልሞተች ሲሰማ ደነገጠና ነገሩን ገለጠለት።”

“ልጅ ናት ሆኖም ከዘመድ ስለ ወለድኳት ማንም እንዳይሰማ ብዬ ወደ ገደል ጣልኳት አለና ስለሁኔታው ለማንም እንዳይገልጽ አስምሎ ልጅቱን እንዲያሳድግ የሳስታን አራት እጅ ሹመት ሰጠው። መራ ተክለ ሃይማኖትም ልጅቱን በሥነ ሥርዓት አሳድጎ 15 ዓመት ሲሞላት በግብር አወቃት። ልጅቱ ግን አባቱ ስትሆን እንዴት ደንብ እና ትዕዛዝ ጥሰህ ይህን የመሰለ የረከሰ ነገር በእኔ ላይ ለመፈጸም ደፈርክ? ከእንግዲህ መሞት ይሻለኛል በማለት በጣም ተበሳጩች። እሱም አባትሽ እኔ ሳልሆን ንጉሡ ድል ነክድ ነው። እኔ ያገኘሁሽ በመሶበ ወርቅ ውስጥ ወደ ገደል ተጥለሽ ነው አላት። ይህን በሰማች ጊዜም በጣም በማልቀስ ከቶ በእኔ ላይ ምን ወንጀል ተገኝቶብኝ ይሆን? በሶስት ወር ከመወለዴ ይህ በደል የተፈጸመብኝ? ድሆች እንኳ ተቸግረው ልጆቻቸውን ያሳድጋሉ። እኔ ግን የንጉሥ ልጅ ስሆን ወደ ገደል ተጣልኩ አለች። ይህንን ተናግራ ዓይኖቿን ወደ እግዚአብሔር አንጋጠጠች። በዚህ መለክክ እግዚአብሔር በአምሳለ

ሰብእ ተገለጸላትና ለምን እንደዚህ ታዝኛለሽ፤ ትተክጥለሽ፤ ታለቅሻለሽ? እንሆ መንግሥት ለልጆችሽ ተላፏል። ከእንግዲህ አንቺ ታፈሪያለሽ ትዕዛዙን አትተላለፈ አላትና ተሠወረ።”

“ከዚያም ባሏ እንደመጣ የሆነውን ሁሉ ነገረችው ቀጥላም ከእንግዲህ ወዲህ ለንጉሡ እንዳትታዘዝ ሊወጋህ ቢመጣም እንኳ አንተ ድል ታደርገዋለህ አለችው። ከዚያም ድል ነክድ መራ ተክለ ሃይማኖትን ና ብሎ ላከበት። መራ ተክለ ሃይማኖት ግን እንደታመመ አድርጎ በማመካኘት ቀረ። በመቀጠልም ሁለተኛ ሶስት ጊዜ ልከበት እምቢ በማለቱ ንጉሡ ተበላጭቶ አንድ የጦር አበጋዝ ከወታደሮች ጋር ቢልክ መራ ተክለ ሃይማኖት ተዋግቶ አሸነፈው። እንደዚሁም ከበፊቱ የበለጠ ቁጥር ያላቸው ወታደሮችን ያስከተለ የጦር አለቃ ላከበት። ይህም በመሸነፉ ለመጨረሻ ዙር ራሱ ንጉሡ ጦሩን አስከትሎ ዘመተበት። በዚያም ውጊያ መራ ተክለ ሃይማኖት ድል አድርጎ ንጉሡ ስለ ሸሸ እየተከታተለ ከሸንጡ ላይ ወግቶ ከያዘው በኋላ ማን ነው የወጋህ ቢለው ያስሸሸኝ ሸንጤን ወጋኝ በማለቱ በግዕዝ ቋንቋ ዘእጉየ ያሸሸ ተባለ። ንጉሡም በትዕቢቱ መንግሥቱን ተቀማ” ሲሉ ጽፈዋል።

ብርሃነ መለቀል ደስታ ዜና ሳሊበሳ በተባለው መጽሐፋቸው ገጽ 35-38 “መራ ተክለ ሃይማኖት በአጤ ድልነክድ ቤተ መንግሥት አሸከር ሆኖ የነበረ የሳስታ እና የአገው ሰው ነው። ይህ ሰው በታማኝነቱ አጋፋሪ እስከ መሆን ደረሰ። አጤ ድልነክድ በዙፋናቸው ሳሉ ሴት ልጅ በወለዱ ጊዜ ለመንግሥታቸው ጥፋት ምክንያት እንደምትሆን ትንቢት ይነገር እንደነበር በንጉሡ ቤት ሴት ልጅ በመወለዱ በንግሥቱና በንጉሡ ሥጋት አደረባቸው። ትንቢቱ እንዳይፈጸምባቸው የማንጓት ጊዜዋ ሳይደርስ ቢያጠፏት የሚሻል መሰሉ ስለ ተሰማቸው በሰው ዘንድ እንዳይገለጽ አድርገው ሕፃኗን በመሶበ ውስጥ ቆልፈው በቤተ መንግሥቱ ውስጥ በታማኝነት የሚያገለገለውን አሸከር መራ ተክለ ሃይማኖትን አስጠርተው ወደ ወንዝ አውርዶ ይጥላት ዘንድ ምሥጢሩን ሳይገልጹለት መሶቡን ሰጡት።

እርሱም የተቀበለውን መሶብ ይዞ ሲሄድ ወደ ወንዙ ከመድረሱ በፊት ድምፅ ስለተሰማው መሶቡን ከፍቶ አየ። በውስጡም ሕፃን ልጅ በማግኘቱ የንጉሡን ትእዛዝ ሳለመፈጸም የተፈጥሮው ርኅራኄ ስላ ሰገደድ ሕፃኗን ከታዘዘባት ቅሥፈት ሰውሮ ለማዳን አሰበና መሶቡን ብቻ ቆልፎ ወደ ወንዙ ጣለው። ሕፃኑም በድብቅ እንዲያሳድጉለት ከከተማው ራቅ ወዳለ

ሥፍራ ወስዶ ለዘመዶቹ ሰጣትና አቅመ ሔዋን እስክትደርስ በዚያ ተቀመጠች። ለዚህም ማስረጃ ይሆን ዘንድ ሕፃኒቱ ልትጣልበት የነበረው ወንዝ እስከ አሁን ጣሲ ይባላል። ወንዙም ቡግናና ደንባባ በሚባለው አገር መካከል የሚፈሰው ነፍረት ነው። ሕፃኒቱም ወረዋ ሳይሰማ በተደበቀችበት ቦታ ብዙ ቀኖች ተቀመጠች።”

“ለአቅመ ሔዋን በደረሰች ጊዜ ባለሟልነቱና ታማኝነቱ አስደናቂት ልጃቸውን ይድሩለት ዘንድ ንጉሡን ለመነፃፅ ንጉሡም በዘመን ብዛት ልጅ ወልደው እንደነበረ ተዘንግቷቸው ከወደቀው የመጣች ልጅ እንዳለቻቸው ጥያቄ አቀረቡለት። እርሱም ወደ ወንዝ እንዲጥለው ከተቀበለው መሰብ ውስጥ ሕፃን ልጅ አግኝቶ ማሳደጉን ገልጾ መለሰላቸው። ንጉሡም ብዙ ሰዓት በተደሞ ከአስቡ በኋላ ልጅቱ ከእጃቸው እንዳልወጣች ስለ አወቁ መልካም ነው ፈቅጃለሁ። ነገር ግን ልጃችንን ሠርጓን ደግሰን እንድራታለንና አምጣልን የሚል ፈቃድ ሰጡት። እርሱም ፈቃድ በማግኘቱ ሜሳ ስም ከነበረችበት ቦታ ለማምጣት ልጅቱ ካለችበት በደረሰ ጊዜ ለዘመዶቹና ለወገኖቹ ነገሩን ዘርዘሮ ነገራቸው። ከወገኖቹ አንዱ ይህች ሕፃን የዚህ ዓይነት ነገር የተፈፀመባት ከሆነች አሳትና እናቷ ያለ አንዳች ምክንያት አልጧቸውም። አንተም ታማኝነትህን አፍርሳህ ይህንን የመሰለ ነገር ስርተህ ስትገኝ ከፍ ያለ ቅጣት ያገኘሃል። የሰጡህም ተስፋ ልጃቸውን ከእጃቸው እስክትገባላቸው ድረስ ይሆናል እንጂ ልጅቱን ይዘህላቸው ብትሄድ አንተም እርሷም መጥፋታችሁን እወቀው ብሎ መከረው።”

“መራ ተክለ ሃይማኖትም ነገሩን አስተጋብቶ ሲመለከተው ጊዜ ወንድሙ አንደ መከረው ወደ ንጉሡ መመለስ አስጊ መሆኑን ስለአወቀ የመሸፈት መንፈስ አደረበትና ያንኑ ጊዜ ሠርጋቸውን ከዚያው ፈጽሞ በሁለተኛው ቀን ልጅቱን ይዞ ለመጥፋት ቁርጥ አሳብ አደረገ። የሠርጋቸው ሥነ ሥርዓት ሆኖ ቤተ ዘመድ እየተሰማማ በመጠራቀሙ ዘፈንና ደስታ ሆነ። ንጉሡም መራ ተክለ ሃይማኖት እንደሄደ ሳይመሰስ ስለ ዘገየባቸውና እርሱን በመልቀቃቸው ከአማካሪዎቻቸው ሆነ ከራሳቸው የወጣው አሳብ ጸጸት ስለአሳደረባቸውና ስለ አስጋቸው በአካባቢያቸው የሚገኙትን ወታደሮቻቸውን አስጠርተው መራ ተክለ ሃይማኖትንና ከእርሱ ጋር የሚገኙ ቤቶችም ሆኑ ሕፃኖችን ይዘው እንዲያመጡላቸው አዘዟቸው። ወታደሮቹ ከንጉሡ በተቀበሉት ትእዛዝ እየተፋጠኑ ሄደው መራ ተክለ ሃይማኖት ወደ አስበት ደርሰው ለመያዝ ሲጠጉ ባለሜገላዎቹ የጠረጠሩት ነገር በመድረሱና ድግሉም አጋግሏቸው ስለ ነበረ ጸብ ተነሳና ጦርነት ሆነ።

የመራ ተክለ ሃይማኖት ቤተ ሰቦች በእራት ስለ ተሰበሰቡ እየተባዙ በመሄዳቸው ተልከው የመጡትን ወታደሮች እስከ ንጉሡ ግቢ አደረሷቸው። ንጉሡም ከጦርነቱ ውስጥ መግባት ገዴታ ስለ ሆነባቸው ጦርነቱ ወደ ሚደረግበት ቦታ ተቀላቀሉ። ጥቂትም እንደተዋጉ ወታደሩ ስለደከመባቸው ወደ አንድ ተራራ አመሩ። ከተራራውም ከፍ ያለ ውጊያ ከተደረገ በኋላ ንጉሡ ከጥቂት አሸከሮቻቸው ጋር ሆነው በመሸሻቸው መራ ተክለ ሃይማኖት ቤተ መንግሥቱን ይዞ አዋጅ አደረገና ሕዝቡን አረጋጋ” ሲሉ ጽፈዋል።

የኢትዮጵያ ታሪክ ኑብያ-አክሱም-ዛንዬ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 395 “ድል ነፃድ መሰብ ወርቅ የምትባል ሴት ልጅ ነበረችው። ከርሷ የሚወለድ ልጅ መንግሥትሆን ያስፈራሃል ስላሉት ሳይድራት በቤቱ ደብቆ ያኖራት ነበር። አንድ የንጉሡ ባለሟል የነበረ ወታደር በፍቅሯ ተነድፎ ወድዋት ነበርና ንጉሡን አታሎ አገባት። በኋላም እርሷን ይዞ ወደላሰታ ሸሸ ንጉሡም ሊወጋው ቢሔድ ተሸነፈና ሞተ። ወታደሩም በኢትዮጵያ ነገሡ። ይኸም የመገመሪያው የዛንዬ ንጉሥ መራ ተክለ ሃይማኖት ነው” ሲሉ ጽፈዋል። ለአንባቢ ግልጽ ለማድረግ የምፈልገው እውነታ ቢኖር ገድሶ ሊያሰብ ሞንን መጽሐፍ ይህ ደራሲ አግኝቶ አሳነበበም። ነገር ግን ወደ 6 የሚሆኑ መጽሐፍት የሚሉት አንድ አይነት አተራረክ ሲሆን የአማርኛ ቃላት አልፎ አልፎ ልዩነት ያለው መሆኑን ተገንዝቤያለሁ። ከላይ ከተለያዩ የታሪክ መጽሐፍት አንደተጠቀሰው የመሰበወርቅ ታሪክ አንድ ሊሆን አልቻለም። አንዳንዱ በሕጻንነቷ ወደ ገደል ልትጣል ነበር የሚለው ሲሆን ሌላው ከቤተ መንግሥቱ ውስጥ እንደነበረች ያብራራል። ሌላው ለማስረዳት የምፈልገው ታሪክ ቢኖር የላሰታ የዛንዬ ነገሥታት ዘራቸው ከአክሱም ነገሥታትና ከአማራው ሕዝብ መካከል የተፈጠሩ ናቸው። ሌላውን ታሪክ ተውትና መራ የሚል ስም በአማራው ክፍለ ሀገር ውስጥ የነበረ ነው። አጤ ድልን ነእድ መሰብ ወርቅን ይወልዳሉ መሰብ ወርቅ መራ ተክለ ሃይማኖትን አግብተው የዛንዬን ነገሥታት የወለዱ ናቸው። መራ ተክለ ሃይማኖት መሰብ ወርቅን ከማግባታቸው በፊት የሞተችባቸው የልጆቻቸው እናት የአማራ ተወላጅ ሲሆኑ ራሳቸው መራ ተክለ ሃይማኖት የአማራ ቅልቅል መሆናቸውን በሚመለከት ይህን ጥቅስ በጥሞና አንብቡ።

የአገው ሕዝቦችና የዛንዬ ሥርወ መንግሥት ታሪክ በተባለው መጽሐፍ ገጽ 100 “እረፍተ ድንግል የተባለችው የላሰታ ቡግና ሴት ዋግ ውስጥ ወፍላ ከተባለው አገር ልዩ ሥፍራው ፍላና ከሚባለው ቀለም ሲሰ የተባለውን

ባላባት አግብታ ወልደ ጊዮርጊስን ወለደች። ወልደ ጊዮርጊስ የሹም ዳርጎቱን ልጅ ወለተ ቅዱሳንን አግብቶ ፈልጸሰን፤ ፈልጸሰህ ላሰታ ተሻግሮ ተቅዋመ መርቅን አግብቶ ታደጋለህ፤ ታደጋለህ በጌምድር ወርዶ የሀመሰ ወንዝ ባላባት የሆነችውን ብርሃናዊትን አግብቶ ሊቀ ካህናት መርህ ክርስቶስን፤ ሊቀ ካህናት መርህ ክርስቶስ ዋድሳ ሄዶ ማርያም ስናን አግብቶ መራ ተክለ ሃይማኖትን መራ ተክለ ሃይማኖት ከመናመፋጥዋ ባላባት ሂሩተ አምላክን በአሁኑ ዘመን የቅዱስ ሀርቢ ገዳም ከሚገኝበት የቀድሞ ስሙ አንደኛ ሩሀ ከተባለው አግብቶ በማምጣት መደራሪን፤ ሀረበደን ወለደ፤ ሂሩተ አምላክ ስለሞተች በዚያው ዘመን የአጤ ድል ነአድን ልጅ መሶበ ወርቅን አግብቶ ከድል ነአድ መንግሥቱን በ920 ዓም ወርሶ ነገሠ። መራም ከሁለተኛዋ ሚስቱ ከመሶ በርቅ ድልነአድ ጠጠውደምን ግርማ ሥዩምን ጃን ሥዩምን፤ ትርድኦን ገበዝን ወለደ። ጠጠውደምም ገብረ መስቀልን፤ ገብረ መስቀል በጌምድር ጋይንት ከተባለው አገር ዓመተ ማርያምን አግብቶ አቡነ አርንን ወለደ። ግርማ ሥዩም ይምርሃን ከርስቶስን፤ ጃን ሥዩም ከእቴጌ ዑዕፍት ሀርቢን ገብረ ማርያም፤ ዮዲትን፤ ከከርወርና ላሊበላን ወለደ። አጤ ገብረ ማርያም ሀርቢ፤ መርኬህን አግብቶ ነአዲቱ ለአብን ወለደ፤ ላሊበላ መስቀል ከብራን አግብቶ ይትባረክን ወለደ። ትርድኦን ገበዝ እንጦስን አግብታ መቃርዮስን፤ መቃርዮስ ሚናስ ታዲያስን ትብርስ ግን አግብቶ ሣራን ሣራ ዛጉዌ መስቀል ተክላ፤ ዛጉዌ ቢያዝን፤ ዛጉዌ ዞዋ የተባሉትን አራቱን ባለሥር አቅኚዎች ወለደ” ሲሉ ጽፈዋል። አንባቢያን ይህን ምዕራፍ በጥቅስ ብቻ የሞላሁት ሁለት መልዕክት ለማስተላለፍ ፈልጌ ነው።

1ኛው የኢትዮጵያ ሕዝብ ባሕሉ ሃይማኖቱ ቋንቋው ካልሆነ በቀር በዘር አንድ ነው። አንዳንድ ዘመናዊ ምሁራን የአውሮፓ ደራሲያንን ጥቅስ እየተቀበሉ የኢትዮጵያ ሕዝብ ይህ ከዚህ ያ ከዚያ የሚሉት ተረትና እንቅፅልሽ ነው። ከዚህ በላይ የተወሰደው ጥቅስ የሚያመለክተው እውነታ ቢኖር የዛጉዌ ሥርዎ መንግሥት መስራቹ መራ ተክለ ሃይማኖት ከነንደር አማራ ቅልቅል መሆናቸውን ነው። መና መቀጥዋ ሆነ አሙሰ ወንዝ ከደብረታቦር ከተማ አይርቅም። ጋይንት ደግሞ ራሱን የቻለ አውራጃ ሲሆን የነንደር ግዛት ነው። መራ ተክለ ሃይማኖት ሁለተኛዋ ሚስታቸው መሶበ ወርቅ የአጤ ድል ነአድ ልጅ ትግራዋ ሲሆኑ የዛጉዌ መንግሥታት የአራት ጎሳዎች ውጤት ነው። ከላይ ከአዜብ ከዘቦ ከሚወርደው የአፋር ቅልቅል ነው። መራ ተክለ ሃይማኖት የአፋር የአገው ልጅ ብቻ ሳይሆኑ የአማራ ልጅ ሲሆኑ ልጆቻቸው ደግሞ ከትግራና ከአማራ የተወለዱ

ናቸው። እነዚህ ነገሥታት እንደሚባለው የአንድ ጎሳ ተወላጆች ሳይሆኑ የመላው የኢትዮጵያ ልጆች ናቸው።

2ኛ አጤ ድል ነአድ ምድራዊ ሥልጣናቸውን ላለማጣት ሲሉ ከአብራካቸው የተፈጠረች ልጃቸው አንድትሞት መወሰናቸው ሥልጣን ምን ያክል መጥፎ መሆኑን ዛሬ ያሉት ገዢዎቻችን ቢገድሉን ለንፈርድ ይሆን? ታዲያ ለልጃቸው ያልሆኑ ገዢዎቻችን ለሌሎች ሕዝቦች መብት ይቆማሉ ማለት ዘበት ነው። እኔ ወላጅ ነኝ ያውም አሜሪካ የተወለደ ልጅ እንደኛው አገር ለወላጁ የማያስብ ሆዱ ከሞላ ገድ ለሌለው ልጅ እንኳን እንዴት እንደምወደው አውቃለሁ። ወደ ሥልጣን የመጡት ግለሰቦች ግን ሌላውን ሕዝብ ሳይሆን ልጃቸውን መግደላቸው አይገርምም? ያውም በሰደት ሽዋ መንዝ የተወለዱት የአጤ አምባላ ውደም ልጅ አጤ ድል ነአድ ወደ እግዚአብሔር መጸለይ ሲገባቸው ልጃቸውን ይገደሉ? አባቶቻችን “እንኳን ከፈከረ ከወረወረ ያድናል” የሚሉት ትክክል በመሆኑ እናትና አባት ቆርጠው እንድትሞት ቢፈርዱባትም አምላክ ያልፈቀደው በመሆኑ ከሞት መሶበ ወርቅ ተርፋ መራ ተክለ ሃይማኖትን አግብታ ልጆች ወልዳለች።

መገፋት መልካም ነው ይባላል መገፋት ይህንንም ያመጣል መገፋት ማለት አያድግም የተባለ ልጅ ማደጉና ለዚህ መብቃቱ ሲሆን አንዳንድ ደግሞ የአበው ዝጸ የሚለው “ሽማግሌ አይርገምህ የሚያድግ ልጅ አይጥላህ፤ የሚያልፍ ዝናብ አይምታህ፤ ወራጅ ጎርፍ አይውሰድህ” ይላሉ። እነዚህን የአበው ንግግሮች አባባል በጥሞና ሳስተዋላቸው መሰረት አላቸው። ለማንኛውም ጉዳይ በትክክል መፍረድና ሰውን በሰውነቱ ማክበሩ በምድርም ያስመሰግናል በሰማይ ቤት አያስጠይቅም። ይህ ያለንበት አገር እኮ ጊዜያዊ ቤታችን እንጂ ቋሚ ቤታችን አይደለም። ስለዚህ ምሁራንም ሆናችሁ የኔው ቢጤ ሰውን በሰውነቱ ለማክበር አስቡ እንጂ ሥልጣናችሁን ተገን በማድረግ ሕዝብን አትጉዱ። ይህ በአጤ ድል ነአድ የደረሰው መቅሰፍት በታሪክ ልጃቸውን የገደሉ ብለን የምንወቅላቸው ሲሆን በእግዚአብሔር ዘንድ ነብሰ ገዳይ ሁነው መጠየቅ እንዳለባቸው አይጠረጠርም። ስለዚህ የሰማይ ቤት ሆነ የዓለማዊ ቤት ሳያገኙ የቀሩ መሆናቸውን ከታሪካቸው መረዳት ያሻል።